

ПОЛИТИКИН

ЗАБАВНИК

БРОЈ
1203

17. 1. 1975. • ИЗЛАЗИ ПЕТКОМ • ГОДИНА XXXVI

4

динара

КОМПЛЕТАН
СТРИП
ЦРНА
БРАДА

KLAS

Ripley

Веровати или не!

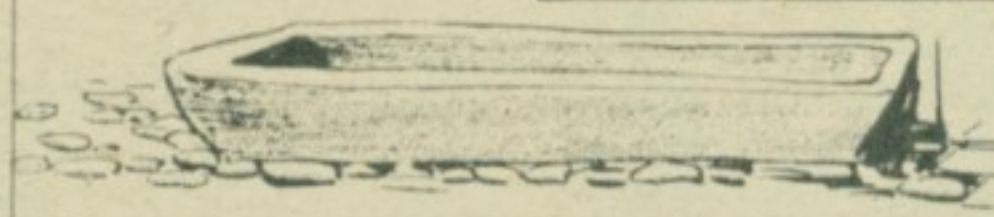
ЏЕКИЈА МАРМОНА

И ЈОШ ДВА
БРОДОЛОМНИКА
УХВАТИЛИ СУ НА
ОБАЛИ
НОВОГ ЗЕЛАНДА
ЛОВЦИ НА
ЉУДСКЕ ГЛАВЕ.
И ДОК СУ
ЊЕГОВА ДВА
ДРУГА УБИЛИ,
МАРМОНУ СУ
ПОШТЕДЕЛИ ЖИВОТ
ЈЕР ЈЕ ИМАО
ПОВЕЗ
ОКО ГЛАВЕ ШТО ЈЕ
НА НОВОМ
ЗЕЛАНДУ
БИО СИМБОЛ
ПОГЛАВИЦЕ.

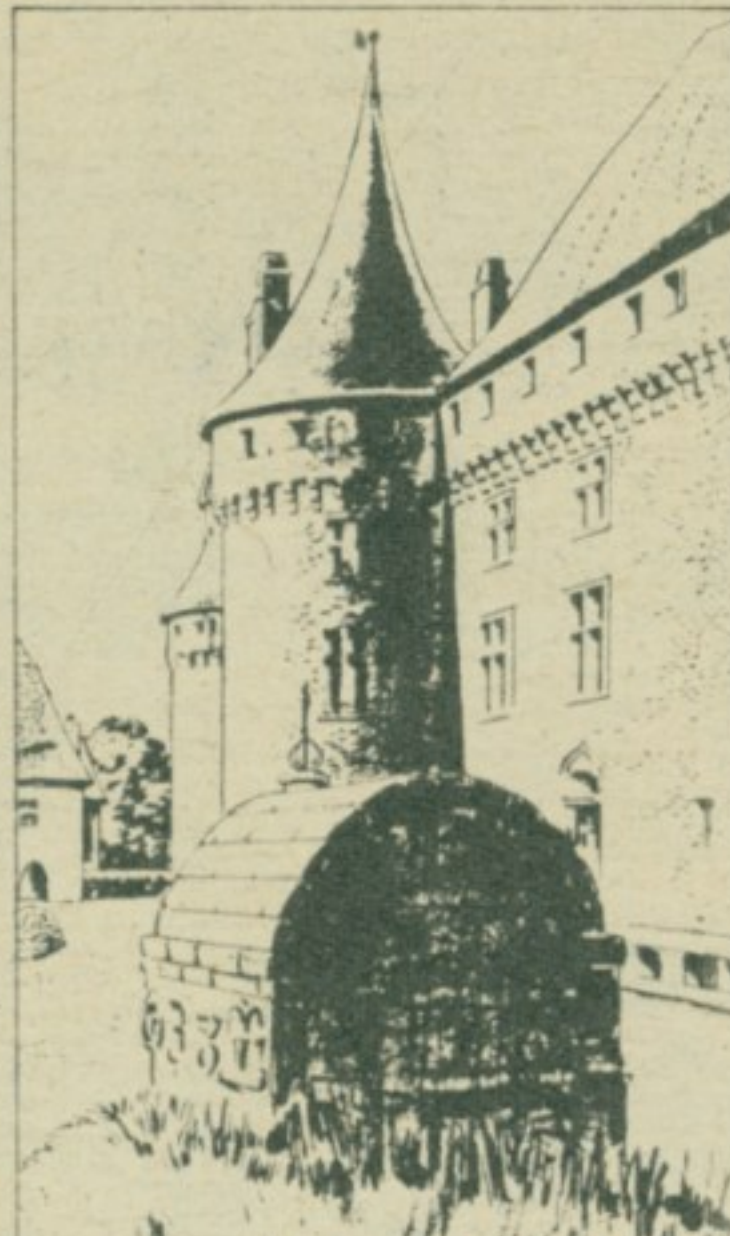
ВОДОПАД У ДОЛИНИ ЧАМБИ,

У ТИБЕТУ,
ВИСОК ОКО
30 МЕТРА,
ПОТПУНО ЈЕ
ЗАЛЕБЕН ОД
ОКТОБРА ДО
ПОЧЕТКА
СЛЕДЕЋЕГ
ЛЕТА.

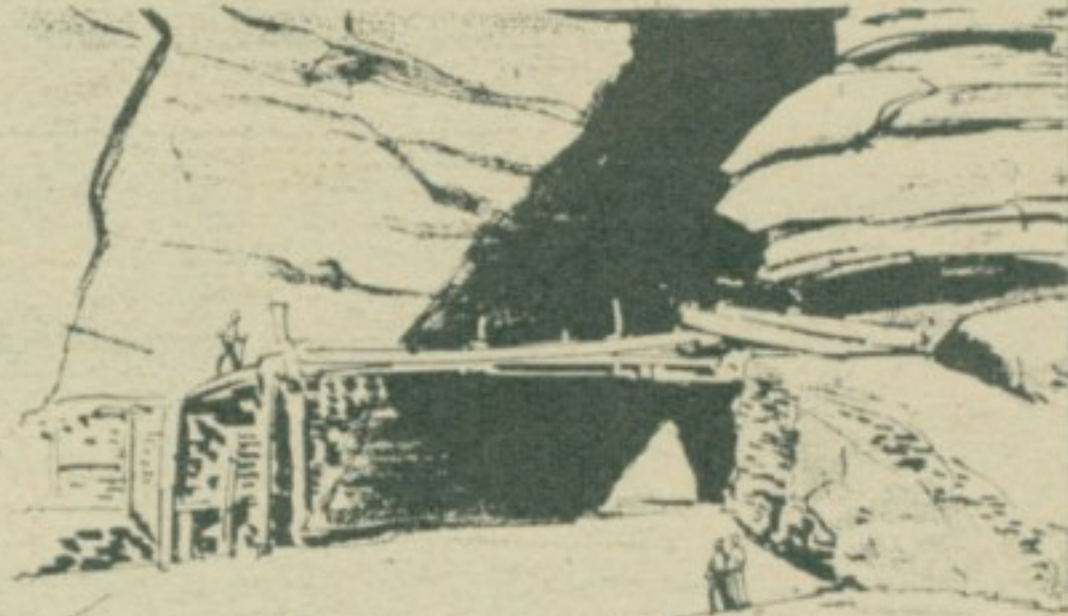
КАМЕНО КОРИТО

ИСПОД СЕОСКЕ ЧЕСМЕ
У ХАЛИГ ГРЕДЕУ,
НА СЕВЕРНОМ ФРИЗИЈСКОМ
ОСТРВУ, У СТВАРИ ЈЕ СТАРИ
КАМЕНИ САРКОФАГ.

ДВОРАЦ ПОМПАДУР

У ФРАНЦУСКОЈ,
ПО КОМЕ ЈЕ
ЧУВЕНА МАРКИЗА
ПОМПАДУР
И ДОБИЛА СВОЈУ
ТИТУЛУ,
БИО ЈЕ 15 ГОДИНА
ЊЕНА СВОЈИНА
А ИПАК ОНА
НИКАД НИЈЕ
БОРАВЛА У ЊЕМУ
ЈЕР ЈЕ ЈЕДНОМ
САЊАЛА
ДА ЋЕ УМРЕТИ
ЧИМ
У ЊЕГА
КРОЧИ.

ДРВЕНИ МОСТ

ИЗНАД РЕКЕ КАЛИ,
У ОБЛАСТИ ХИМАЛАЈА,
ПОДИГНУТ ЈЕ
БЕЗ ИЈЕДНОГ КОМАДА
МЕТАЛА.
УМЕСТО ЕКСЕРА
УПОТРЕБЉЕНИ СУ
ДРВЕНИ КЛИНОВИ.

ОВДЕ ЛЕЖЕ ЕЛИЗАБЕТА ФАРИНГТОН

(ПРЕМИНУЛА АВГУСТА 1724.
У 40. ГОДИНИ ЖИВОТА)
И ЊЕНО ДВАНАЕСТОРО
ДЕЦЕ:

ЕЛИЗАБЕТА, ХЕСТЕР, САРА,
АНА, МАРГАРЕТ, САРА,
ЏОЗЕФ, МАРТА,
ТОМАС, ЕНИ, КРИСТИНА
И МЕРИ.

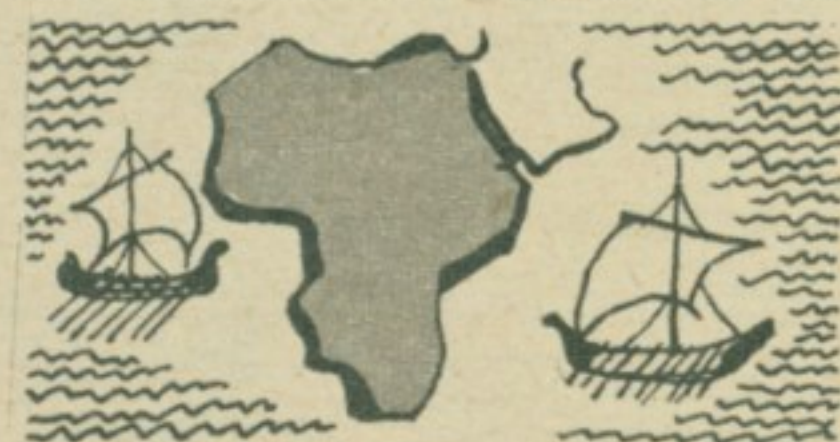
НАДГРОВНИ СПОМЕНИК
У АЈВЕРУ (ЕНГЛЕСКА).

ЈЕСТЕ ЛИ ВЕЋ ЧУЛИ ДА...

● сваке године Ајфелову кулу
у Паризу посети више од три
милиона туриста.

● име континента Африка поти
че од латинске речи „Афри“.
Тако су стари Римљани назвали
племе Бербера. После униште-
ња Картагине, Римљани су на

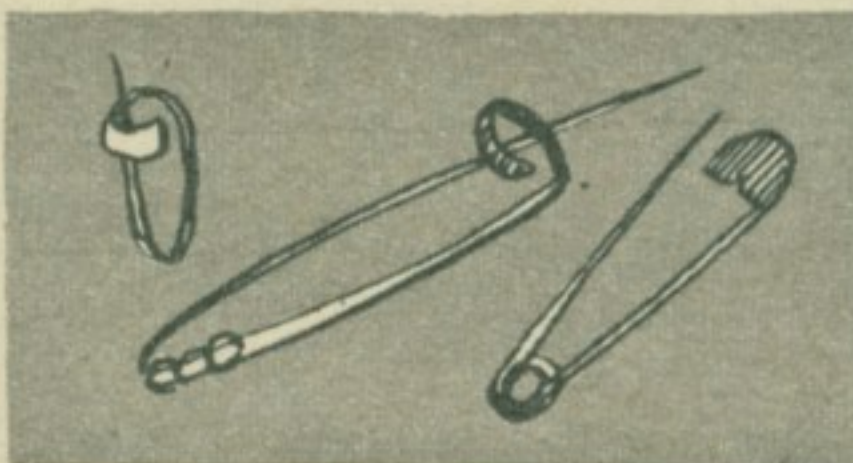

њеној територији основали нову
провинцију коју су назвали А-
фрика. Тек у првом веку наше
ере тај назив проширен је на
čitав континент.

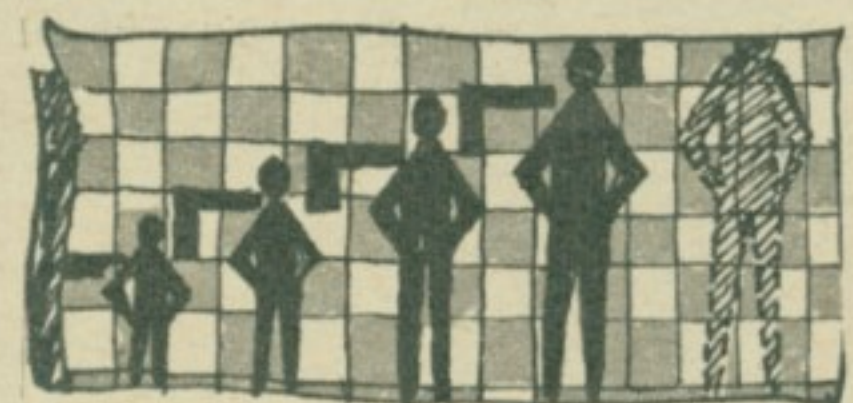
● „бананска“ змија је мала
зелена змија која се крије у
гранама банане. Њен ујед је
муњевит и често смртоносан.
Недавно су ватрогасци на па-
риском аеродрому Орли, после
вишечасовног трагања ухвати-
ли једну овакву змију. Змија
се била увукла испод седишта
у једном авиону у којем се, по-
ред осталог, налазила и пошљи-
ка са осам сандука питона на-
мењених, као и ова змија, јед-
ном америчком зоолошком вр-
ту.

● прибадача или „зихернадла“
била је позната још пре две
хиљаде година. Једна „зихер-
надла“ од бронзе нађена је при-
ликом раскопавања темеља је-
дне римске виле саграђене у
првом веку наше ере. Ова ко-
рисна ситница није ни до данас
много изменила свој изглед.

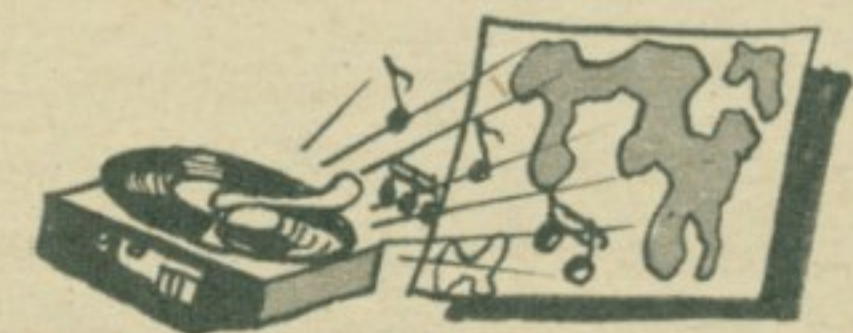

● недавна истраживања науч-
ника са Универзитетске децје
клинике у Минхену показала

су да повећање раста код но-
вих генерација још није пре-
стало. Десетогодишњаци су да-
нас за 5 сантиметара виши и
за 2.5 килограма тежи од сво-
јих вршњака од пре петнаест
година.

● једна енглеска фабрика е-
лектронских уређаја недавно је
пустила у продају паное који

мењају боју у додиру са звуч-
ним таласима. Ако се овај па-
но споји с грамофоном или маг-
нетофоном и пусти се, на при-
мер, поп-музика, на пану се
виде све могуће боје. У про-
спекту ове фабрике не каже
се које се боје појављују кад
се свира озбиљна музика.

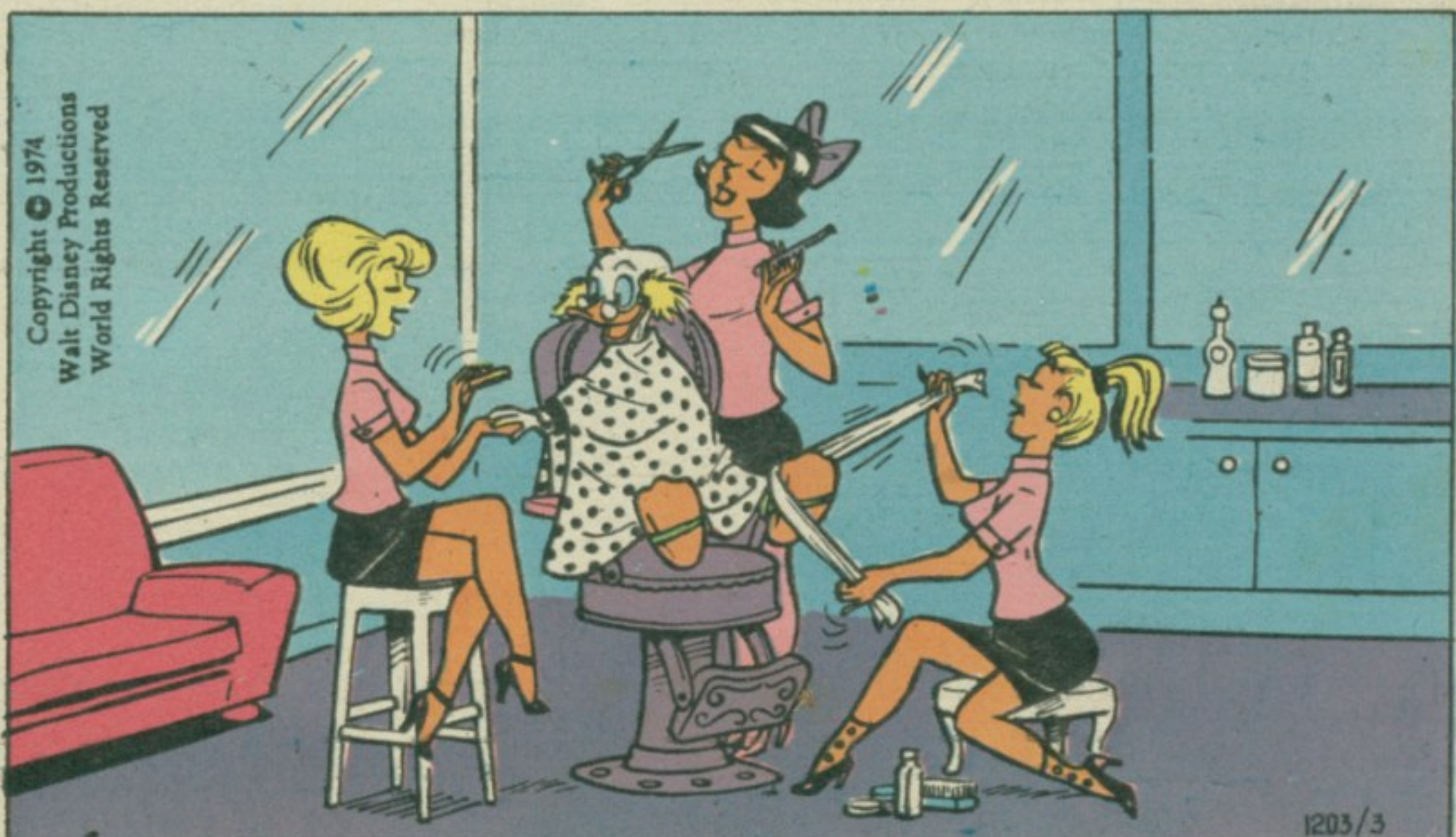
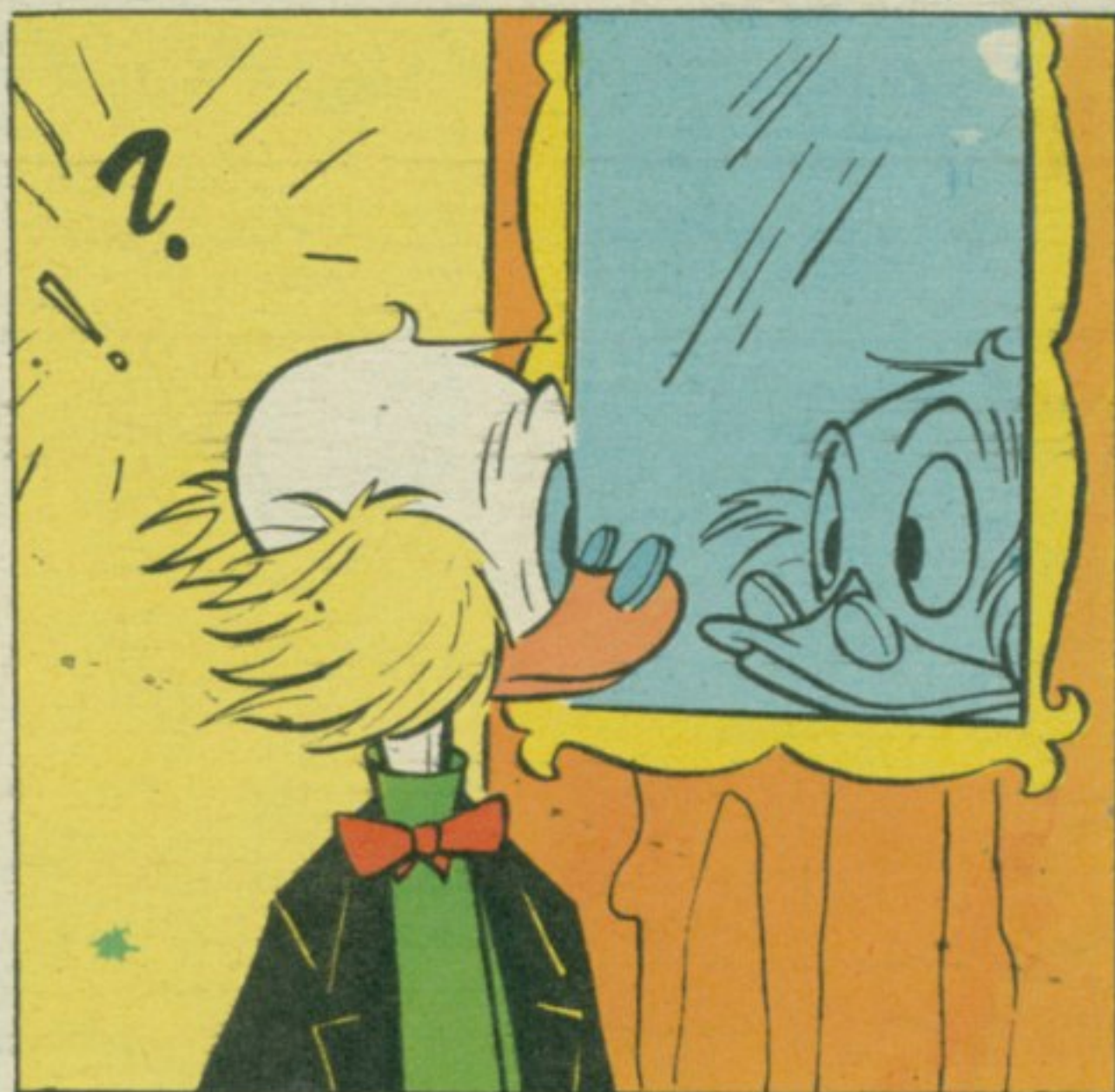
● циновске корњаче са Гала-
пагоса дугачке су 110 сантиме-
тара а морске корњаче и до
два метра. Обична одрасла кор-
њача дугачка је око 25 до 35
сантиметара.

● папирни тапети пронађени
су у Руану 1620. године.

WALT
DISNEY

ПАЈА ПАТАК

НИКО НЕ ЗНА ТАЧНО КОЛИКО РАДИОАКТИВНИХ МАТЕРИЈА КРУЖИ БЕЗ КОНТРОЛЕ ПО АМЕРИЦИ. ШТА БИ СЕ ДОГОДИЛО КАД БИ И НЕЗНАТНЕ КОЛИЧИНЕ ДОСПЕЛЕ У РУКЕ КРИМИНАЛЦА И ЛУДАКА.

ОД ЧЕГА СВЕТ СТРАЖУЈЕ

Пуцајте на сваког ко вам се имало учини сумњив! — гласила је наредба без преседана коју је у августу 1973. године издало Министарство одбране САД свим службама обезбеђења нуклеарних постројења. Три месеца касније одлуку о таквим мерама безбедности донела је и Комисија за атомску енергију.

Количина нуклеарног оружја у свету повећава се застрашујућом брзином. С друге стране, све су бројније разне терористичке и екстремистичке групе и све боље организоване и опремљене. Шта би се догодило да се у њиховим рукама нађе атомско оружје!

У неким круговима у САД верује се да би једног дана неко могао да украде — нуклеарну бомбу.

Чак се више не поставља питање хоће ли до тога доћи него кад ће се то догодити. Ова страховања нису без основа јер само НАТО, војни савез земаља такозваног западног блока, на пример, поседује на хиљаде разних нуклеарних оружја. Незнатне количине од тога биле би довољне да се сразни са земљом Њујорк или Лондон! Није немогуће да нека терористичка организација, снабдевана аутоматским оружјем и хеликоптерима, покуша да провали у какав усамљени нуклеарни депо.

Министарство одбране

САД и Комисија за атомску енергију су на опрезу, али да ли је то довољно?

Свет забрињава још нешто: пошто се број нуклеарног оружја повећава, постоји могућност да се нека бомба једноставно изгуби. То се и догодило 1966. године када се тешки аме-

рички бомбардер В-52 сударио са пет-танкером КЦ-135 изнад јужне Шпаније.

Међу комадима метала и разним отпаcima који су тога дана као киша пали с неба биле су и — четири хидрогенске бомбе са укупном разорном снагом од сто милиона тона класичног експлозива ТНТ — тринитротолуола.

ГДЕ ЈЕ ЧЕТВРТА?

Приликом пада, две бомбе су напрсле и озрачиле радиоактивношћу површину од готово четири квадратна километра. Трећа бомба пронађена је неоштећена. А четврта — нестала је без трага!

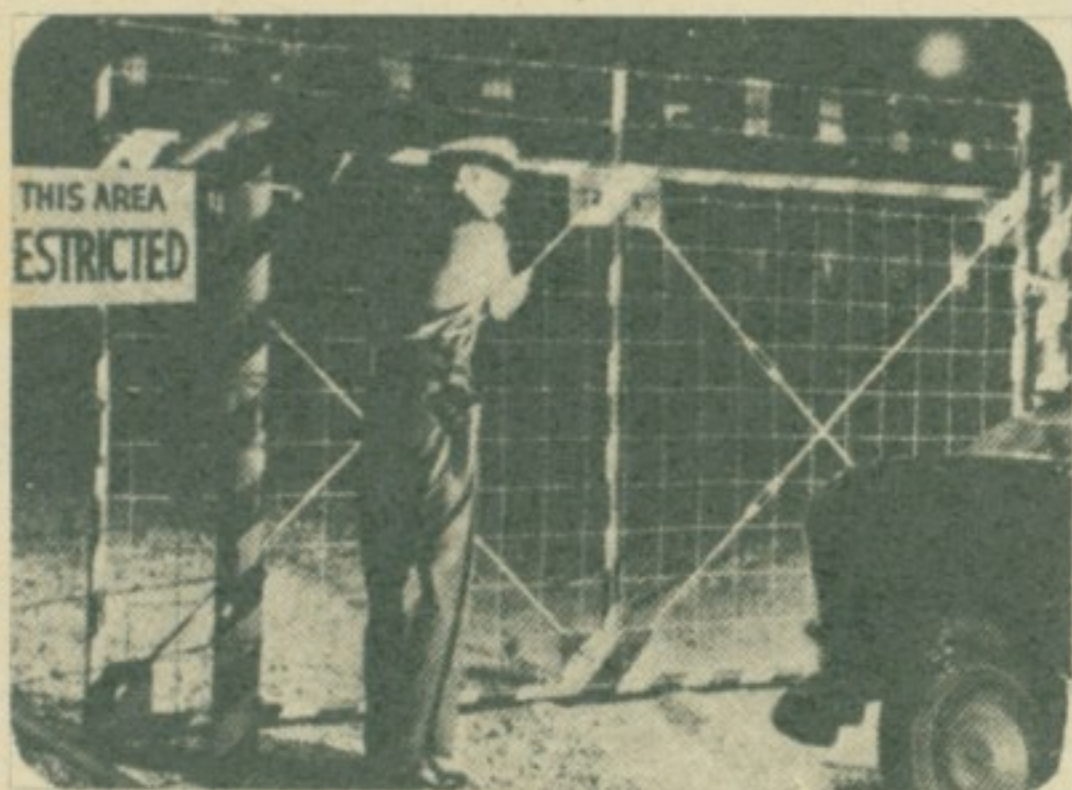
Настала је узбуна. Неизвесност од тога шта се могло догодити с бомбом трајала је пуних осамдесет дана. Чак се страховало да је можда dospela у руке терористима. Најзад, готово три месеца после судара авиона, пронађена је у Средоземном мору, девет километара далеко од места где се претпостављало да је могла да падне.

Произвођачи нуклеарног оружја чине све да оно не доспе у погрешне руке. Али шта је са опасним радиоактивним материјама које се користе као део погонског горива у атомским централама широм САД? Воде се бројне дебате око тога како ове центре што боље осигурати и што је могуће више отклонити опасност коју оне представљају за околину. Ипак, остаје чињеница да неке од мате-

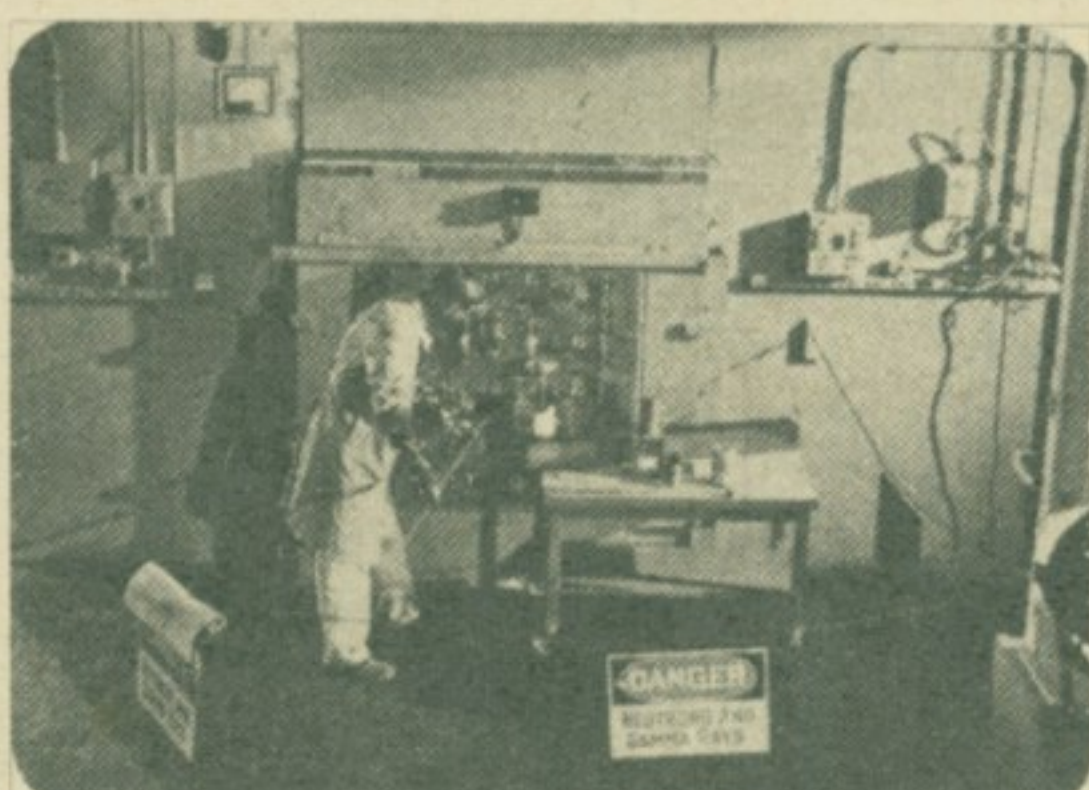
рија које ове центре сагоревају и производе, као плутонијум 239 и уранијум 238, представљају нуклеарни запаљиви прах. Довољна је само варница па да дође до катастрофе.

Велика тајност у којој се некад производила атомска бомба односила се на количину материје, такозвану „критичну масу“, потребну да започне ланчана реакција. Подаци о овом, међутим, могу данас да се нађу у брошури „Прва из Лос Аламаса“ која је доступна сваком а кошта само 2,60 долара.

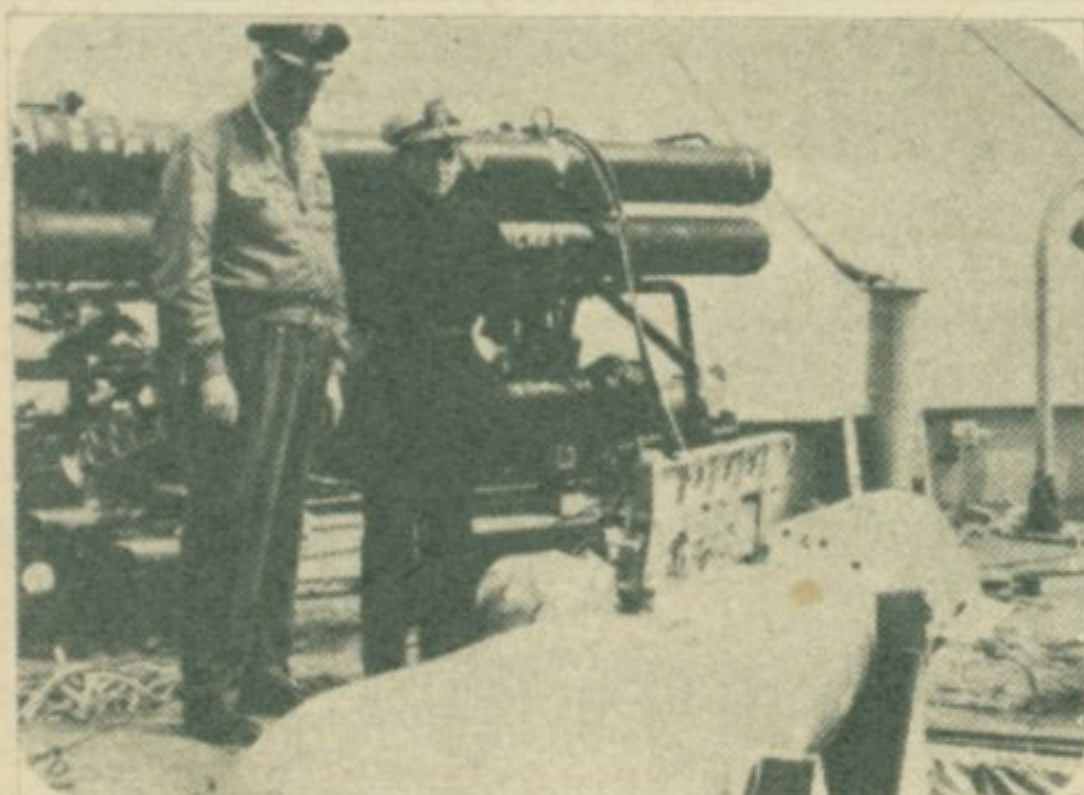
Слично овој, брошура „Историја Дистрикта Ман-

ОБЕЗБЕЂЕЊЕ ПРИВАТНИХ НУКЛЕАРНИХ ПОСТРОЈЕЊА НИЈЕ НИМАЛО ЛАКО.

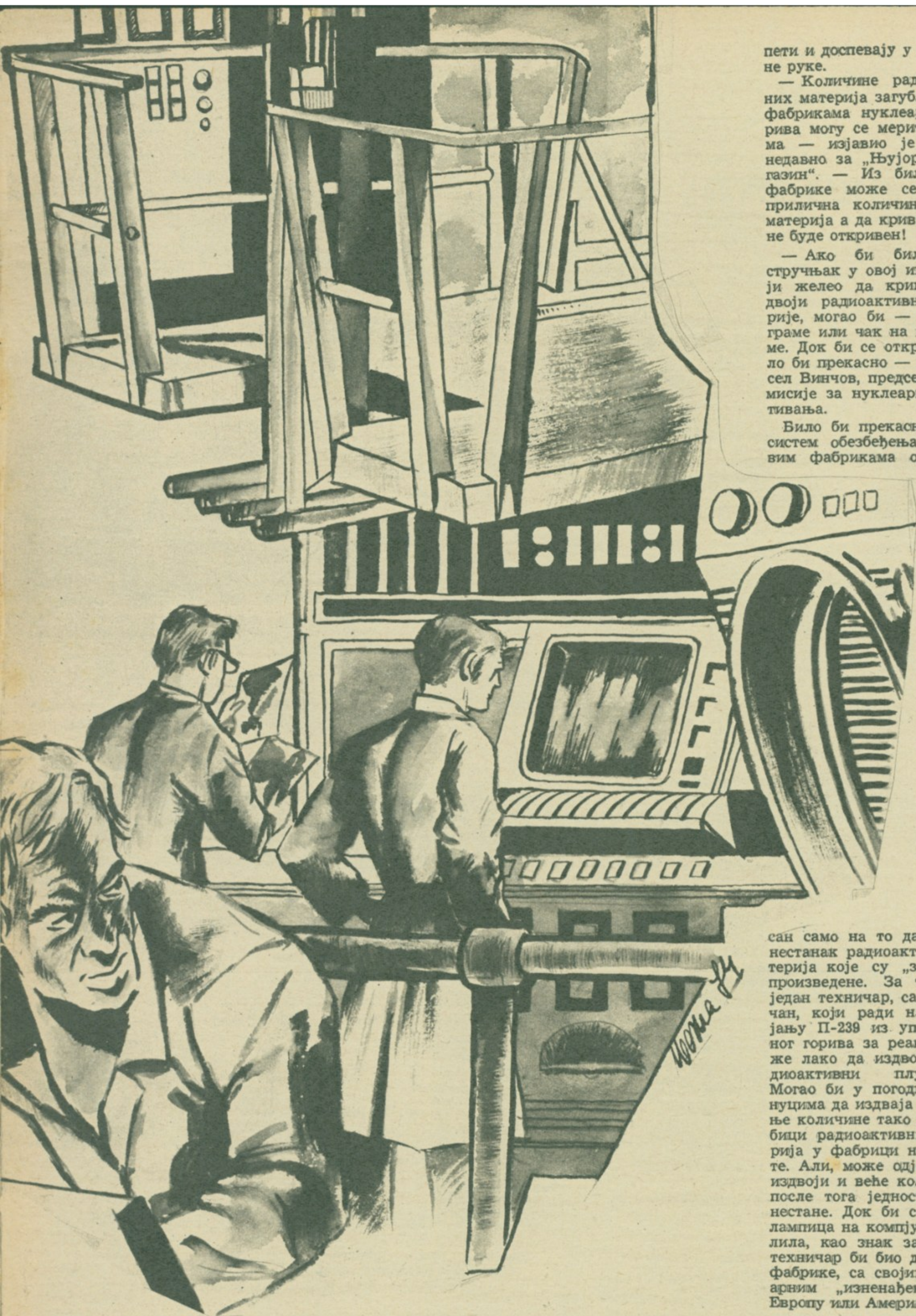
ЈЕДАН ГРАМ РАДИЈУМА ЕМИТУЈЕ ЗА ЈЕДАН СЕКУНД 3,7 МИЛИЈАРДИ АЛФА-ЧЕСТИЦА!

ДВАДЕСЕТ МЕГАТОНСКА БОМБА АМЕРИЧКОГ ВОЈНОГ ВАЗДУХОПЛОВСТВА, КОЈА ЈЕ „ИЗГУБЉЕНА“ 1966, НАЈЗАД ЈЕ ПРОНАЂЕНА.

АТОМСКА БОМБА РАЗВИЈА ТЕМПЕРАТУРУ НА МИЛИОНЕ СТЕПЕНИ И ИМА ВЕЛИКУ РАЗОРНУ МОЋ.

хатан — Проект У — Проект Лос Аламос" садржи технички опис свих проблема који су се појавили за време конструисања прве атомске бомбе у свету. Некадашња тајна сада је обична књига рецепата!

КИЛОГРАМИ ИЗГУБЉЕНОГ УРАНИЈУМА

Технички подаци за конструкцију нуклеарне бом-

бе доступни су сваком. А како стоји с материјалом за њу?

Према доктору Тејлору, који је учествовао у стварању готово свих атомских бомби у САД, цела операција стварања бомбе, ако се поседују радиоактивне материје, не би била компликованија од претварања опијумске масе у хероин. Подземље прави хероин већ годинама. Чак је приликом препада на једну такву илегалну творницу хероина у САД пре неколико година пронађена и нека опрема украдена из фабрике која

производи нуклеарно гориво! Кома је била потребна таква опрема и зашто?

Да би се атомска бомба произвела, неопходна је радиоактивна материја. Сачувати такву материју од терориста, на пример, питање је опстанка једног града или чак једне државе.

Чарлс Тортон, директор Обезбеђења нуклеарног материјала при Комисији за атомску енергију, тврди да је отпуштен из службе због тога што је јавно говорио да опасне количине радиоактивних материја због недовољне контроле могу дос-

пети и доспевају у погрешне руке.

— Количине радиоактивних материја загубљених у фабрикама нуклеарног горива могу се мерити тонама — изјавио је Тортон недавно за „Њујоркер магазин“. — Из било које фабрике може се однети прилична количина ових материја а да кривац никад не буде откривен!

— Ако би било који стручњак у овој индустрији желео да кришом издвоји радиоактивне материје, могао би — и то на граме или чак на килограме. Док би се открило, било би прекасно — каже Расел Винчов, председник Комисије за нуклеарна испитивања.

Било би прекасно јер је систем обезбеђења у таквим фабрикама оријенти-

сан само на то да открије нестанак радиоактивних материја које су „званично“ произведене. За то време један техничар, сасвим обичан, који ради на издвајању П-239 из употребљеног горива за реактор, може лако да издвоји и радиоактивни плутонијум. Могао би у погодним тренуцима да издваја само мање количине тако да се густици радиоактивних материја у фабрици не примеће. Али, може одједном да издвоји и веће количине и после тога једноставно да нестане. Док би се црвена лампица на компјутеру упалила, као знак за узбуну, техничар би био далеко од фабрике, са својим нуклеарним „изненађењем“ за Европу или Америку.

ПОЗИВ НА КАТАСТРОФУ

Комисија за атомску енергију изгубила је пре десетак година 90 килограма виссокорадисактивног уранијума који је једноставно нестао из фабрике нуклеарног горива у Пенсилванији. У доларима то су десетине милиона, а количина нестале материје довољна је да се направи бомба двоструко већа од оне која

је 1945. године уништила Хирошиму!

Недавно је један камион из државе Вашингтон без икакве пратње пренео чак до Оклахоме два килограма П-239. У том делу САД, знају сви возачи камиона, има много усамљених путева. Само један разбојник с пушком могао је да изврши препад због којег би се цео свет забринуо.

У једној студији о индустрији транспорта група стручњака у Мичигену утврдила је да се са камиона украде или једноставно изгуби роба у вредности од готово милијарду долара. То је могло да се догоди и са овом пошљом плутонијума. На камиону је писало ОПАСНО — ПЛУТОНИЈУМ што је могло да буде и позив на катастрофу.

Ни авионски транспорт није сигурнији. Према неким подацима који су „процурели“ из Вашингтона 1973. године пошљка радиоактивних материја, довољна за једну бомбу, налазила се у једном отетом авиону. Срећом, отмичари нису знали шта је авион преносио.

Застрашујућа је већ сама чињеница колико је мало радиоактивних материја потребно да се конструише нуклеарна бомба. „Експлозивна количина“ код плутонијума износи једва два килограма а код уранијума само пет килограма!

СТОТИНЕ БОМБИ У МАГАЦИНИМА

Нико не зна тачно колико оваквих материја без контроле кружи по САД, али процењује се да ће приватне америчке компаније ускоро поседовати више плутонијума 239 него што га у овом тренутку има у свим НАТО бомбама! Само један слабо чуван магацин у Вест Вилију, држава Њујорк, има капацитет од две хиљаде килограма плутонијума. Довољно за хиљаду бомби!

Крајем 1973. године било је 42 атомске централе у којима се издваја плутонијум. У изградњи је још 56 атомских централа а у плану је да се изграде још десетине. Рачуна се да ће количина плутонијума про изведеног од 1974. године до 1986. бити готово утрошчена. Према извештају Комисије за атомску енергију до 2000. године та количина биће већа за шест пута.

Ако се догађаји буду развијали као што се очекује, „нова генерација“ атомских централа биће подигнута до 1980. године. Ти такозвани „реактори-напајачи“ производеће више плутонијума него што ће моћи да се употреби. Тако ће значајно повећати већ застрашујућу гомилу материјала за нуклеарне бомбе у свету.

Ко ће сачувати свет од гангстера, терориста или лу дака када се дочепају атомске бомбе?

Д. К.

СПОРТСКА КВИЗИЈАДА

МАЛИ РЕКЕТ ЗА ВЕЛИКИ КУП

Знате ли који је наш фудбалер одиграо највише утакмица за државни тим?

1

2

Знате ли који је ово спорт и да ли се игра и код нас?

3

Један од ових пет рекета служи играчима да се на светском првенству боре за Свејтинг куп. Знате ли који и у којем спорту?

5

Ко је био први послератни шампион наше Прве фудбалске лиге?

4

Има ли фудбалски судија право да на утакмици искључи члан тима?

ОДГОВОРИ:

1. Драган Џајић, одиграо је за репрезентацију до краја 1974. године 78 утакмица. 2. Овај спорт зове се рагби и игра се и код нас. 3. Рекетом обележеним словом П игра се стони тенис а Свејтинг куп добија екипа која освоји прво место на светском шампионату. 4. Фудбалски судија има право да на утакмици искључи и голмана. 5. Први послератни шампион наше Прве фудбалске лиге био је Партизан из Београда.

Слобода се брани и оружјем...

5

Ископавања на обалама Еуфрата показала су да је нафта употребљавана као гориво неколико хиљада година пре н. е. А касније је служила и за справљање „грчке ватре“.

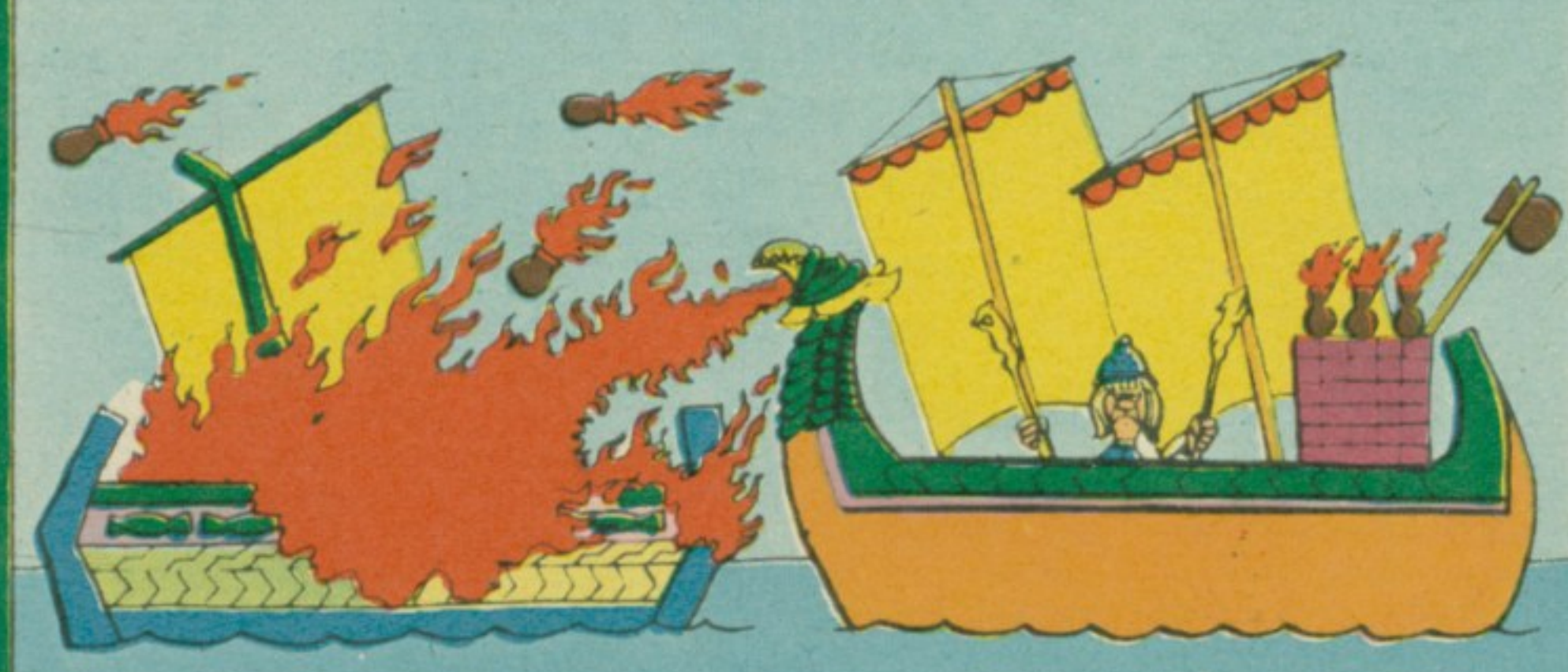
Сматра се да је грчку ватру, мешавину сумпора, нафте и живог креча, пронашао сиријски архитекта Калиник из Хелиопоља, који је 673. пребегла у Цариград пред најездом Арабљана.

Византинци су грчку ватру са великим успехом употребили исте године против арабљанске флоте код Сизика, а 936. и против руске флоте.

У додиру с водом грчка ватра је горела уз дим, смрат и буку, прилађала за бродове и, пошто су били од дрвета, лако их палила. Због тога је и створена легенда о ђаволовом изуму. Сваки византински брод требало је да има бронзане цеви-сифоне — за избацивање грчке ватре.

До 10. в. грчка ватра искључиво се употребљавала у поморским ратовима. Касније јој је додана шалитра, па је могла да се употребљава и у ратовима на копну. Селџуци су је наследили од Грка и употребљавали у крсташким ратовима. Бацали су је у запаљеним ћуповима, изазивајући страх код крсташа. Проналаском барута употреба јој се смањује и на Истоку, а у 16. в. сасвим престаје.

Раша Плаовић, први здесна доле, са друговима у заробљеничком логору у време I светског рата.

Кoliko сунце уме да буде немилосрдно! Тог летњег дана док сам везаних руку и ногу, лицем окренут према земљи, висио попут неког предмета, грејало је из све снаге. Ни дашка ветра, ни облачића да бар мало ублажи ту врелину. На тренутке ми је изгледало као да су се и небо и земља претворили у огромну пламтећу лопту.

Зној ми је штипао очи, мешао се са сузама и клизио низ лице. Бол који сам осећао у зглобовима руку и ногу бизао је све неподношљивији.

— Шта ли ме тек сада чека? — питао сам се у себи, потпуно свестан своје безизлазне ситуације.

ТУЂА ЗЕМЉА

Пролеће у Београду је 1917. године било лепо, али је мало ко на то обраћао пажњу. Људи су били потиштени, њихов град био је под аустријском окупацијом.

Једнога дана добио сам наређење да се јавим команди окупационих власти. Имао сам само седамнаест година и нисам ни претпостављао шта ме очекује. Мислио сам да се ради о попису становништва или нечем сличном. Идући према огради команде која је била смештена преко пута данашње кафане „Пролеће“ осећао сам неку неодређену зебњу, нешто налик на страх од неизвесности, али претерано узнемирен нисам био.

Када сам дошао у Команду, видео сам да нас има подоста. Гледали су нас, одмеравали и почели да издвајају: на једну страну старије, а на другу млађе и снажне људе. То није слутило на добро.

Издвојили су нас петнаест и потерали преко понтонског моста на Сави. На земунској железничкој станици наредили су да уђемо у теретне вагоне.

Пут у интернацију водио је преко Мађарске у северну Чешку. Зауоставили смо се у месту Црно Брдо. Све је било у духу назива места: црне бараке у које су нас сместили, наше слутње и мисли.

СКОК ПРЕКО ЗИДА

Од тренутка када сам схватио да сам постао интернирац, једна мисао ме није напуштала: побећи.

ме и одвели у Клуж, у централном делу Ердеља. „Стан“ сам добио у једној тврђави, која је била претворена у робијашницу за бегунце, какав сам био ја, али и за њихове криминалце.

У тврђави је било затвореника разних националности. Забрањивали су нам да се дружимо. Нису нам допуштали ни да се посеђујемо чак ни да разговарамо између себе.

Једне вечери, тек што се сумрак дохватио земље, пришао ми је руски заробљеник.

— Ну, баћушка, хоћеш да бежиш?

Гледао сам га с неверицом и грозничаво размишљао шта да му одговорим.

— Хоћу, провалило је из мене. — Али како, с ким?

Тутнуо ми је завежљај у руке и објаснио да одем у пољски клозет и притајем се иза живе ограде.

Учинио сам како ми је рекао. Тамо сам нашао сапутника, Енглеза

прескочили смо зид и отиснули се у неизвесност.

Срећом по нас, испред зида је земља била обрасла шипражјем и коровом. Котрљали смо се тако близу 200 метара. Стражари нас нису приметили. Никаквог знака за узбуну није било.

... Два дана смо тако лутали кроз густу шуму. Нисмо знали куда да се упутимо. Од „оружја“ смо имали по једну тојагу, а изгледом смо могли код сваког изазвати позорење. Били смо уморни, изгладнели, прљави, а подерана заробљеничка одећа била је веома упадљива.

НА НИШАНУ

Ходали смо тако вукући ногу пред ногу док нисмо стигли до огромне удолине сличне спљоштеном левку. Била је засејана кукурузом. Није нам представљао баш

БЕКСТВО СА ЕНГЛЕЗОМ

Од првог тренутка кад се нашао у затвору, седамнаестогодишњи Раша Плаовић мислио је само на једно — како да утекне.

Побећи што пре! Са сваким пређеним километром у мени је сазревала одлука о бекству. — Било где да ме одведу, на сам крај Земљине кугле, побећи ћу — понављао сам себи.

После извесног времена проведеног у Чешкој отерани смо у Мађарску, одакле сам покушао да бежим у Ердељ — покрајину на обронцима Карпата. Ухватили су

који је заробљен као руски добровољац. Нисам се изненадио јер је био обичај да најмање по двојица затвореника покуша бекство.

Одмах поред нас се налазио зид по коме су шетали стражари. Њих двојица су долазили један до другог, окретали се и настављали уобичајену шетњу по бедему.

Искористили смо тренутак када су били удаљени један од другог,

неко склониште, јер нам је допирао тек до појаса, али и то је било боље него ходати чистином. Ускоро смо у даљини приметили насеље, на чијем једном крају је штрчао црквени звоник. Застали смо да предахнемо и договоримо се како да избегнемо пут кроз село. Споразумевали смо се на мешавини руског, енглеског и српског језика. Успели смо некако да се договоримо да треба по сваку цену избећи десну страну села где се налазио звоник, јер је тамо, вероватно, центар села.

Одједном застали смо запрепаштени. Као да је из земље изникао, пред нама се створио постарији човек. Чврсто смо држали тојаге у рукама, али без велике користи. Човек у сељачком оделу већ је уперо пушку у нас.

Сељак нас је гледао са неповерењем, држећи нас на нишану. Постало нам је јасно да ће повући ороз истог тренутка кад покушамо да бежимо. А где смо и могли да се сакријемо?! Ситуација је била тако безнадежна!

Предао нас је војним властима које су нас поново затвориле у тврђаву.

После дугог и мучног испитивања донели су конопац и везали нам једним крајем руке, другим ноге. У дворишту се налазио увек спреман стуб са алком, на коме су овако увезане робијаше по казни остављали да сатима висе.

Нас двојицу ова казна није миomioшала.

Када су нас скинули са тих ужасних стубова стропоштали смо се на земљу. Ноге нас нису могле држати.

Погледао сам свог сапатника Енглеза и видео да је сав модар у лицу. Закључио сам да и ја тако изгледам.

Ово неуспело бекство ме није обесхрабрило.

Следећи пут сам успео да стигнем до самог Београда где су ме ухватили, поново вратили и казнили.

Сковао сам нов план и коначно успео!

Забележио:

Д. Радосављевић

Било нам је јасно да ће човек повући ороз истог тренутка кад покушамо да бежимо.

ЧУДО ОД

„Чудо од града“, Дуљево 1955.

Од порцулана и керамике прави се не само лепо посуђе већ и разне фигуре и украсни предмети. Највећи центри у СССР налазе се у Дуљево, где је фабрика основана 1832, у Дмитрову — некада Гарднеров завод а најстарија и уједно највећа фабрика порцулана, подигнута још 1744, је она у Лењинграду. То је некадашња Порцуланска мануфактура, затим Императорски завод који је радио искључиво за двор а данас фабрика носи име славног хемичара Ломоносова који је овде успешно трагао за новом формулом порцулана.

„Соко“, Дуљево 1956.

Гжељске фигурице, Туригино 1960.

„Пробуђени исток“, „Жена која пере под“ и „Персијанац“, Лењинград 1930—1932.

ГРАДА

„Описмењавање преко радија“ и „Фискултура“, Лењинград 1930.

„Везиља“, Петроград 1923.

„Кловн“, Дмитров 1957.

Посудице за зачине „Кловнови“, Дмитров 1940.

„Бодљикаво прасе и зебра“, Дмитров 1960.

„ЧУДО ОД ДЕТЕТА“ КОЈЕ ЈЕ ЗАДИВИЛО ЕВРОПУ БИРАЈ ДРУШТВО, АМАДЕУСЕ!

Млади Моцарт слушао је сваког дана безброј савета свога оца и управљајући се према њима постао уметник. Да ли је био и задовољан?

Леополд Моцарт био је паметан човек. И сам музичар, образован, великог знања, стручњак за виолину и оргуље, он је веома рано открио изузетну музичку надареност свог сина Волфганга Амадеуса и учинио све да се она што пре блиставо развије. Већ у трећој години мали Моцарт је одлично свирао клавир, у петој су његова извођења била запањујућа, а у шестој је почео да композије! Моцартови прстићи задивљују публику „музичког прада“ Салцбурга, па његов отац-учитељ одлучује да то „чудо“ покаже и осталом свету.

Моцарт 1763. креће у поход на Европу.

УМЕСТО ИГРЕ

Први је „пао“ Беч.

На концерту у част аустријске царице Марије Терезије седмогодишњи Моцарт свирао је потпуно непознату композицију чије је ноте први пут видео — без икаквих припрема! Ведали су му очи и он је свирао без грешке, покрили му руке непровидном тканином да не види клавијатуру али то дечаку нимало није сметало да непогрешиво и неуморно свира, сатима и сатима.

У Паризу Моцарт наступио у краљевском двору у Версају, пред Маријом Антоанетом. Французи су одушевљени. Моцарт затим „осваја“ Минхен, Линц, Пресбург, Мајнц, Франкфурт, Кобленц, Бон, Ахен, Брисел! Априла 1764. цела породица Моцартових стиже у Лондон где је мали уметник, по законима тог времена, кад су музичари били тако рећи „слуге“ племића такође гост једне крунисане главе — краља Џорџа III.

Уместо да се игра са друговима, деветогодишњи дечак мислио ради, путује и стално мисли да смишља нешто ново што ће размажену публику изненадити, одушевити, о чему ће се причати. А то није нимало лако.

КОНЦЕРТ ЗА КРАЉА

10 Те вечери у Лондону Моцарт је био у свиленом селу боје јоргована, са чип-

ком и везеним прслуком којим се веома поносио. Са оцем, мајком и старијом сестром Нанерл, прошао је кроз многобројне блиставе дворане у којима су, као оловни војници, стајали стражари обучени у црвено-беле униформе, с исуканим мачевима, сјајним какама и опромним перјаницама. Врата одаја отворали су им лакеји у црним и златним ливрејама.

У сали коју су осветљавали велики кристални лустери чекао их је краљ, иначе велики поштовалац музике, са угледним гостима. На белом клавиру, украшеном позлаћеним фигурама, гореле су свеће. Сви су се Моцартови поклонили присутнима, само Волфганг не, иако га је отац на то раније упозорио. Од најмањих ногу свестан свог генија, што су многи назвали охолосту, он се упу-

врстама замки. Да видимо — ту се краљ насмешио — шта ће са овим учинити наш мали пријатељ Волфганг.

Моцартов отац пожурio је да погледа рукопис и упозорио сина на „тежа места“, али закаснио је. Волфганг је већ био за клавиром. Свирао је хладно, не обазирајући се на све оне технички готово неизводљиве пасаже и трилере Кристијана Баха за које би сваком другом пијанисти била потребна бар још једна рука.

Кад је последњи тон замро, нико није запљескао. Волфганг је спустио руке са клавијатуре и с олакшањем рекао:

— Како је то тежак комад! Тежак, али дивно написан.

Тек тада се талас одушевљења пролomio двораном и да краљ својим телом није заштитио дечака, сигурно би га угушили.

УКРАДЕНЕ НОТЕ

Освојивши све велике градове Европе, Моцарт у 13. години креће у Итали-

не би неком световном лицу дошао у руке. Папа је, међутим, кад је сазнао за то, поступио великодушно. Импресиониран необичном вештином и талентом, одликовао је дечака орденом „Златне мамузе“ што је повлачило и титулу кавалера.

Како је Волфганг Амадеус, који ће касније постати један од највећих музичара свих времена као

ци његовог времена. Међутим, отац је често, у жељи да од Волфганга направи што већу атракцију, прибегавао чак и триковима које је публика, истина, радо гледала али који су у суштини веома наивни. Терао је Моцарта да свира с повозом на очима или да на крају „представе“, док отмени гости куцају металним предметима по чашама од кристала, препознају и отпева необичне тонове!

Нема сумње да је Моцарта отац обожавао, баш као и мати и сестра Нанерл, талентована пијанисткиња која се сва посветила брату, живећи у његовој сенци; срећна што је он геније.

Но, да ли је он лично био срећан од свег тог успеха, љубави и — своје послушности.

СУТРА ЋЕ БИТИ БОЉЕ

Откако је знао за себе Моцарт је сваког дана био просто бомбардован „поучним саветима“ оца. — Цени новац — говорио му је. — Вирај друштво! Буди достојанствен! Не маштај! Ради! Ради!

Док је био мањи, Моцарт није умео да разлучи шта је од тих савета добро а шта не, па се препустио да га отац води. У себи је ипак стално понављао једну реченицу:

— Сутра ће ми, можда, бити боље!

Али, није било боље. Кад се двадесет једногодишњи Моцарт заљубио у лепу певачицу Алоизију Вебер, тој вези су се оштро успротивили и отац и мајка. У једном одлучном писму Леополд поручује сину:

— Напред у Париз! И да се ускоро нађеш међу великим људима!

И, Волфганг се, не без отпора, ко зна по који пут покорио очевој вољи. За „непослушност“ је било касно. Чудо од детета остаје до краја живота дете.

Д. С.

тио право краљу и на салцбуршком наречју му рекао: — Ево ме, ту сам. Кад могу почети?

Сви су били изненађени понашањем „чуда од детета“, сви сем малог Моцарта. Он се нимало није збунио. Пришао је клавиру и свирао пуна три сата без престанка. Кад је већ уморан устао са столице, краљ се обратио присутнима:

— Госпође и господо, програм још није завршен. Овде имам рукопис новог соната који је јуче компонован и намерно искићен свим

ју, колевку оперске музике. Историјска сведочанства из тог времена говоре о великим почастима којима је млади уметник обасипан у Верони, Мантови, Милану, Падови, Фиренци, Вијенци. Чак је изабран у боловску Академију, и то после веома тешког пробног испита кроз који је морао да прође. У Риму је, чувши у Сикстинској капели само једном вишегласни Алерије Мизерере, успео да по сећању запише сво дело чији је нотни текст љубоморно чуван да

дечак све ово успевао да постигне?

Сигурно је да он то никад не би могао да није било његовог оца, амбициозног, упорног, педантног. Он, који је у каријери веома споро напредовао, показао се претерано нестрпљив за успех свога сина. Сваког дана понављао му је исто: „Ради, ради, ради!“ Научио га је свему што је сам знао, обишао са њим све музичке центре где је малишан могао да чује и „утије“ у себе све што је било најзначајније у музи-

ЗАКЛИЦИ

Римљани називали Феничане, којима су и Картагинијани као народ припадали. Али, он је остао неумољив.

— У питању је моја част, част једног римског конзула. Знам да нећу дуго гледати светлост дана, али остајем при ономе што сам обећао.

... Кад је картагински брзи једрењак требало да крене из Остије, окупила се огромна маса народа. Ту је било не хиљаде римских грађана, жена, деце. Сви су углас кукали, молили, настојећи да Регула одврате од повратка у Картагину. Узалуд. Он је остао нем на сва преклињања. Стојећи крај крме отпоздрављао им је дуго, све док се лађа није изгубила у даљини.

Док га картагински брод носи у сусрет његовој страшној судбини, да испричамо како се Регул нашао у рукама Пуна.

ЗАШТО СУ РАТОВАЛИ?

Кад су се први пут сударили Рим и Картагина, 264. године пре наше ере у Месинском заливу, који

дели Сицилију од Апенинског полуострва, ни једна ни друга страна нису могле ни да претпоставе да ће ратни сукоб између две земље, са малим прекидима, трајати готово целих сто двадесет година! (То су они чувени пунски ратови који се обавезно уче у свим школама света). Сукоб две велике силе био је неминован: Рим је већ био овладао јужном Италијом, а Картагина готово целом Сицилијом и управо су се ту сударили прво њихови интереси, па онда и војске. Рим који је кренуо у освајања плашио се највише да Картагина не затвори за трговину градове на Сицилији као што је то урадила и на Сардинији, а то би, опет, могло да одвуче грчке градове на југу Италије на страну Картагинана.

За први пунски рат, који ће потрајати 23 године, припремиле су се обе стране. Богата Картагина скупила најамнике, а бројнији Римљани се наоружавају. У почетку они су бољи на копну. Римска војска освојила је град Агригентум на

југу Италије, али овај пораз није поколебао Картагинане. Следећих година њихов војсковођа Хамилкар чак је преотео неколико градова, а пунска флота пустошила је обале Италије. Рим је тада одлучио да заузме целу Сицилију, а то се могло постићи само јаком флотом.

Уз помоћ многобројних поморских савезника, грчких градова Италије, они подижу флоту а као узор им је послужила картагинска пентера (квинкверема, брод са пет реда весала). Године 260. пре н. е. Римљани већ имају 100 квинкверема и 20 трирема (лађе са три реда весала) и конзул Дуилије код Мила односи прву римску победу на мору.

Тиме што је рат пренет на море, сукоб за Сицилију претворио се у велику борбу за превласт у средњем и западном Средоземљу.

НЕВЕРОВАТНА ПОБЕДА

Али, Рим је наишао на јаког и опасног противника.

Хамилкар је код Терме на северној обали Сицилије однео победу над Римљанима, заузео Хену и Ка-

ратио се конзул својим сународницима. — Зато ћу и сада бити кратак. Картагинска држава је на рубу пропасти, она је трула а њени житељи обичан олош. Зато, драга моја браћо, не одустајте од својих планова. Навалите и уништите их све до једног. Ја сам дао реч да ћу допратити њихове посланике у Рим, да ћу рећи своје мишљење овде и да ћу се вратити са њима. Прве две тачке сам испунио. Дошао сам, рекао шта мислим а одржаћу и своју реч до краја. Враћам се са њима без обзира каква ће бити моја даља судбина. Ја нисам важан. Важан је успех моје домовине!

У Сенату се најпре зачуо жагор а онда повици:

— Живео Регул! Живео Рим који има таквог сина! У неописивој галами која је настала Регул се мирно вратио на место, међу непријатеље. Они су се измакли од њега као да је губав.

НЕМА МИРА МЕЂУ НАМА

Председник Сената једва је успоставио ред и обратио се картагинским посланицима:

— Требало би да већамо о овоме као и о сваком другом проблему, али мислим да није потребно. Верујем — ту је погледао сенаторе и друге окупљене великодостојнике — да изражавам опште мишљење и решеност кад вама, Картагинијанима, кажем: — Нема мира између нас и вас док вас не уништиме. Објављујем рат до истребљења!

Буран аплауз и повици „Смрт Картагинијанима!“ зачули су се из свих грла. Картагинска делегација погнутих глава изашла је из Сената. Ускоро је требало да исплови из римске луке Остије, на југ у Африку.

Регул, чврсто се држећи задате речи, обишао је жену и децу и одлучио да још једном ноћи у својој кући, па да сутра крене на пут, натраг у Картагину.

Тог поподнева и ноћи, више пријатеља и утицајних личности, чак и једна делегација римског Сената, дошли су да моле Регула да остане у Риму. Шта значи реч задата тим варварима Пунима? (Тако су

У римском Сенату тога дана расправљало се о највећем проблему земље — о рату с Картагином који је трајао већ четрнаест година. Рим никако није могао бити задовољан оним што је до тада постигао. Само за протеклих пет година три пута је морао да подиже из почетка своју флоту, изгубио је више стотина хиљада људи. Ни богатој Картагини није било лако: све је теже долазила до најамника који су били скупи и непоуздани.

Тог јануарског дана 250. године пре наше ере у Сенату се расправљало о томе да ли наставити рат против Картагине или не. Говорио је и вођа картагинске делегације који се свим силама трудио да супротну страну убеди како је даље војевање бескорисно и да би за обе стране било боље да закључе мир. Он је знао зашто то чини: богати град у северној Африци, који су основали још стари Феничани, мада још јака економска и војна сила, није хтео да има непријатељске односе са тако моћним суседом као што је био Рим.

Међутим, огорчени због губитака последњих година, сенатори су вештог дипломату саслушали без коментара и њему је, кад се повукао са говорнице, било јасно да није постигао успех. Ипак, тешио се. Још није показао охолим Римљанима свој најјачи адут — заробљеника Марка Атилија Регула.

ЈА НИСАМ ВАЖАН

Пет година раније римски војсковођа Регул заробљен је у једној бици и од тада па до данас чамео у картагинским тамницама. Овде у Рим доведен је баш он који је имао прилике да осети моћ Картагине и њеног оружја да посведочи пред својима колико је непријатељ јак и опасан.

Кад су најавили конзула Марка Атилија Регула, у Сенату је завладао тајац. У брадатом и оронулом човеку тешко је ко могао пре познати потомка угледне породице, лепог и мужевног Марка Атилија Регула. Али, кад је проговорио, сви су замрли.

— Ви знате да ја нисам човек од много речи — об-

ПВА

УЗАЛУД ГА ЈЕ ЦЕО РИМ ПРЕКЛИЊАО ДА ОСТАНЕ У ДОМОВИНИ: КОНЗУЛ РЕГУЛ ВРАТИО СЕ У КАРТАГИНУ ЈЕР ЈЕ ТАКО ОБЕЋАО НЕПРИЈАТЕЉУ!

мерину. На Сардинији конзул Сципион који је заузео Алерију, није се усудио да нападне Ханибала Старијег. Тек следеће године 258. напао га је његов наследник. Не смевши да прими битку, Ханибал је насукао, па оставио своје бродове због чега су га његови људи распели на крст! На Сицилији Римљани нису 257. постигли никакав напредак иако су имали 50.000 људи.

Да би Картагину принудио на мир, Рим је одлучио да нападне у Африци. Изабрали су два конзула, Манлија и Регула, и по обичају дали им упутства у Сенату која су била запечаћена. Смели су да их отворе тек кад су се са војском из Месине навезли на лучину и налазили негде на пола пута између европског и афричког копна. Наређење је гласило: искрцати се на северноафричко копно Либије, освојити све што се може и научити непокорне Картагињане памети.

После осам дана пловидбе Регулова флота од 330 бродова сударила се са картагинском. Снаге су биле

отприлике једнаке. Развила се страшна поморска битка. Римљани су успели да изненаде противника употребивши нову тактику: везивали су се за противничке бродове широким лествама са кукама. Судбина битке решена је борбом прса у прса, у чему су римски војници били поузданији и вештији. Регул је успео да потопи или зароби 73 брода а да сам не изгуби ни најмањи чамац!

Али, добар почетак не мора увек да буде и добар крај.

Регул и Манлије су се без икакве сметње искрцали на афричку обалу, у висини рта Хермеса, одакле су почели да продиру у унутрашњост копна заузимајући градове, спаљујући села и уништавајући летину. Преплашена Картагина позвала је са Сицилије последње контингенте своје војске. И тада, кад је за нападача све ишло

да не може бити боље, из Рима је стигла чудна наредба Сената у којој је стајало: конзул Манлије хитно да се врати у Рим са делом војске, робовима и пленом. Регулу је наређено да остане на тлу Африке. Рим је био уверен да су Картагињани сломљени...

СЛОНОВИ НАПАДАЈУ ЦЕНТАР

Регул је са 15.000 пешака и 5000 коњаника кренуо на Картагину. Посео је Ад, тврђаву која му се нашла на путу, ту потукао пунску војску а затим презимио код малог града Тунета (Туниса).

Римљанима. Имате сјајну коњицу — нападните их у равници. Раштркаће се и биће готови. — Грка су убрзо поставили за главнокомандујућег.

Две војске сукобиле су се на реци Вагради 255. године пре наше ере. Ксантип је врло добро распоредио војску: слонове су прегазили римски центар, а коњица разбила крила римска. Регул и 500 војника су заробљени, 2000 се спасло бекством у Клупеју, а остали су изгинули.

Римски војсковођа који је радосно пошао у велики окршај, из њега је изашао у ланцима. Спроведен је у Картагину кроз масу опижену победом и бачен у најгору тамницу.

И, ту је остао пуних пет година. Римљани су муко трпно поправљали своју грешку. Против њих као да се све завершило. У једној олуји недалеко од Камерине доживели су катастрофалан бродолом у коме је од 364 бродова остало само 80. При том је погинуло преко 100.000 људи, већином слободних римских грађана. Следеће 254 нова флота кренула је сада на Триполис, али у плит

Риму молили да покаже реч јер су Картагињани варвари и љуто ће му се осветити, Регул је сасвим мирно рекао да он то зна да је он и само он одговоран за своје поступке.

ЈЕЗИВА КАЗНА

Кад се делегација вратила из Рима у Картагину, њен вођа верно је пренео Великом већу ток догађаја. Регул је одмах предат целату.

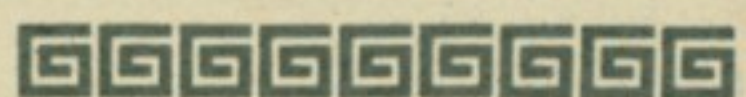
Сутрадан, у подне, по жарком афричком сунцу, извели су га на главни градски трг. Пред масом која се тискала везали су га за стуб и лицем окренули према сунцу. Тада му је целат танким и оштрим златним сечивом одсекао и доње и горње очне капке како би му зенице биле непрекидно изложене сунцу.

Пошто су га сатима овако мучили, скинули су сву одећу са несрећног конзула и ставили га у велику бачву која је изнутра била окићена дугачким оштрим ексерима с врховима окренутим према средини. Изнели су буре на висок брег и низ косину га отиснули низ брдо.

Кад су бачва зауставила у подножју, Регул је био мртав.

Познати римски научник и писац Плиније Старији написао је Регулу достојан епитаф:

„Кад у ведрој и топлој летњој ноћи гледаш блиставо сазвежђе Лава, знај, драги читаоче, да се његова најсјајнија звезда зове Регулус. То је мала част учињена овом великом човеку“.

А Картагина? Дуго јој још Римљани нису могли ништа. У другом пунском рату, Ханибал, млад способан картагињански војсковођа стигао је до пред врата Рима и само је случај спасао „вечни град“ пропасти. Ипак на крају рата победио је Рим. Картагињани су изгубили Корзику и Сардинију, а Рим стекао изванредан поморско-стратејски положај те му више није било могуће оспорити превласт на мору.

Сам град Картагина није био заузет све до краја трећег пунског рата 149—146. На природно јаком положају, уз то и изванредно утврђен, дуго је опседан. Храбром одбраном града руководио је Хаздрубал. Млади конзул Сципион Емилијан стекао је обруч око града пуне три године. До пролећа 146. изгладнели град је на измаку својих снага. Ипак, кад је већ била пробијена одбрамбена линија, требало је још шест дана уличних борби од куће до куће, да се отпор савлада. Седмог дана предала се цитадела. Римљани су до темеља уништили град, а 50.000 преживелих становника продали као робље. Од картагинских посела Римљани су образовали своју провинцију Африку.

Картагињани нису намеравали одмах да се туку. Били су уморни од рата и једног дана се пред утврђењима Туниса појавила мала чета преговараца. Тражили су склапање мировног уговора или бар примирје. Али Регулови услови били су немогући. Практично, он је тражио потпуну капитулацију. Покли сари су се вратили необављена посла.

У међувремену је у Картагину стигла група спартанских најамника на челу са неким Ксантипом. Он је Великом већу, у мртвој тишини, изнео свој план:

— Немојте се крити пред

у водама Мале Сирте Римљани су изгубили много бродова, па напуштају операцију. На повратку код рта Палинура у Луканији, поново губе у олуји готово читаву флоту од 150 бродова...

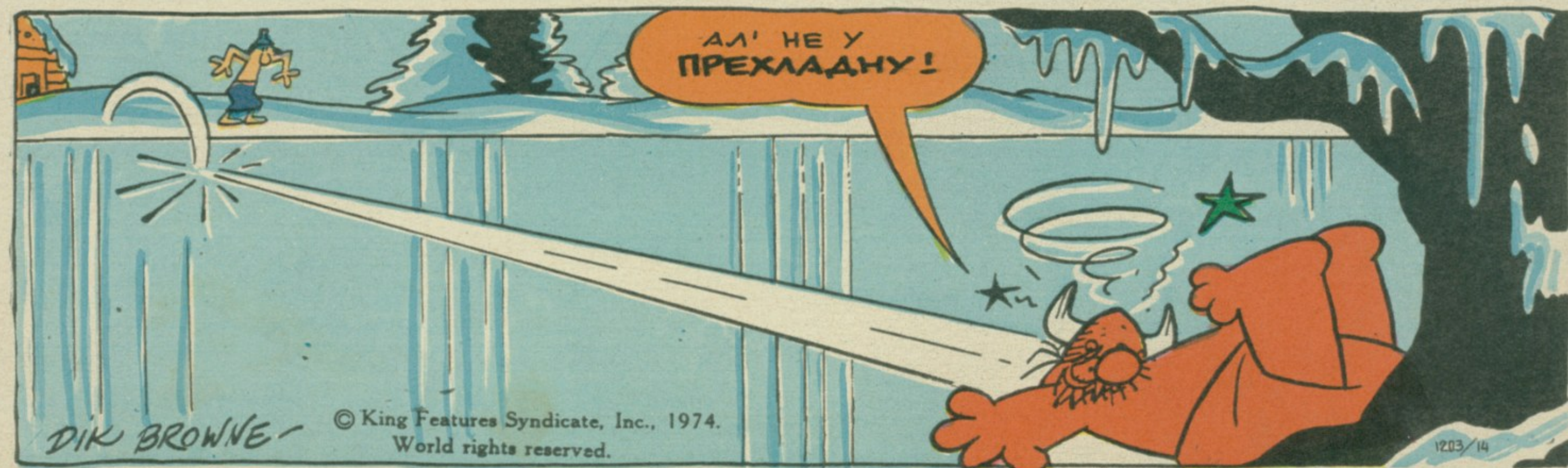
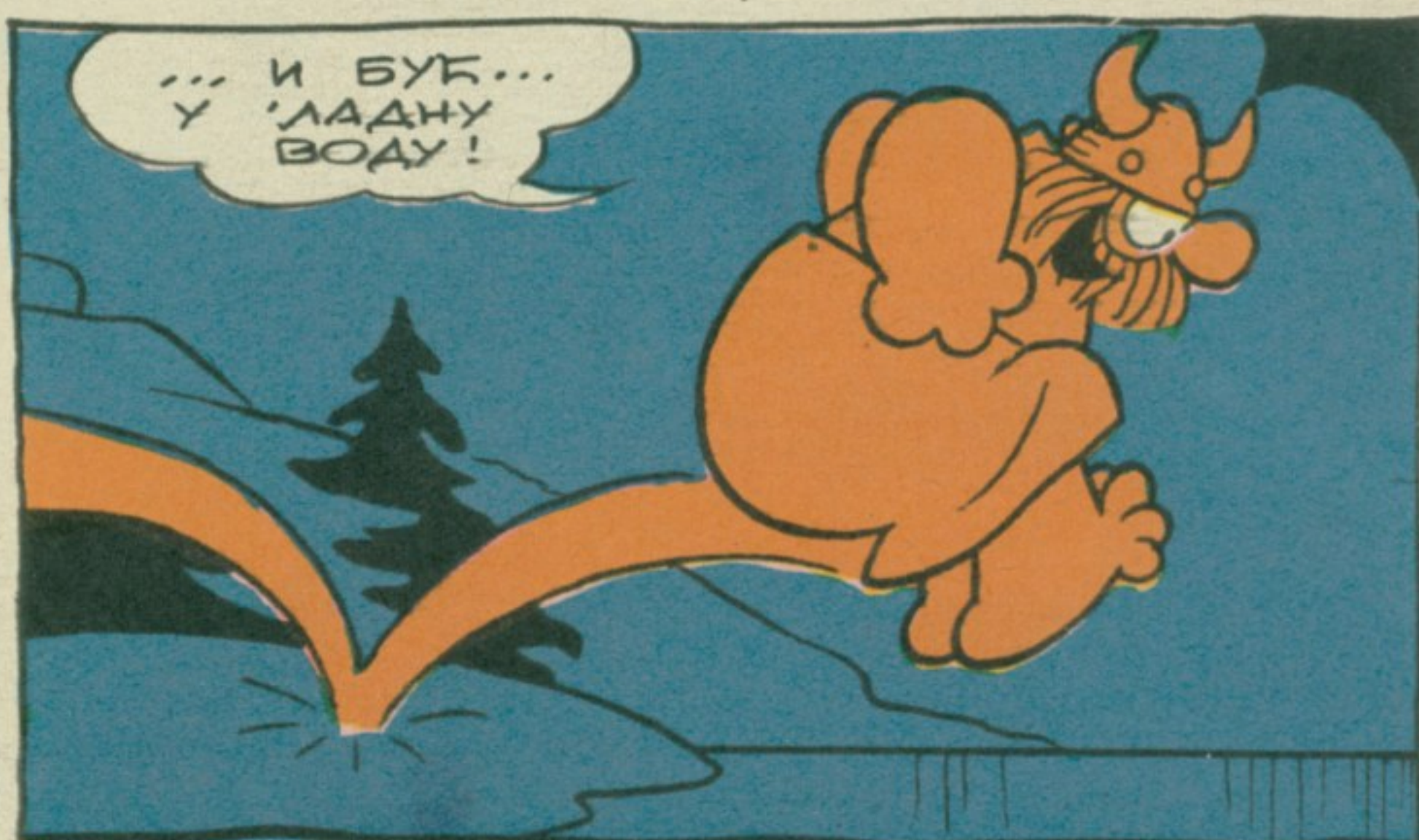
Римљанима је већ доста било рата, па су зато Картагињани и послали ону делегацију.

Извукли су Регула из тамнице, мало га уљудили, и рекли му да ће ићи у Рим. Ту треба да се заузме за склапање мира. Једини што су они захтевали од њега, под заклетвом, то је да се он у случају неуспеха преговора сматра пунским заробљеником и треба да се врати у Картагину с делегацијом. Регул се свечано заклео.

Кад су га пријатељи у

DIK
BROWNE

ХОТАР СТРАШНИ

**БАТИНЕ
КОЈЕ
СЕ
ПАМТЕ**

**ЖЕЉА ДА ВИДИМ МАРКА БИ-
ЛА ЈЕ ЈАЧА ОД ПОСЛУШНО-
СТИ ПРЕМА РОДИТЕЉИМА.**

Седим у соби и размишљавам како да пронађем неки ваљани разлог да изиђем и видим Марка. Моји родитељи не примећују да сам одрасла, да сам већ девојка. Овако ситна и нежна за њих сам још девојчица, дете. Увек нешто брину, запитују. Буним се против тога, жестоко им се опирем али — у себи. И остајем послушна девојчица.

Моје другарице већ се сигурно спремају да изиђу на „корзо“, игранку. А ови моји родитељи уопште немају разумевања за мене, не желе ни да га имају. Зар не примећују да сам се заљубила, да и ја желим да изађем као и моје другарице.

Вечерас морам да видим Марка. Морам. Макар двадесет минута.

ЦИПЕЛЕ

Лутам погледом по соби. Где ли се крије тај разлог? Угледах своје ципеле. Као да ме изазивају. Узимам их, ломим шналице. Показујем мајци „поломљене“ ципеле и излазим из куће.

Кришом гледам према летњој кухињи. Одатле се, као и обично, чује некакво куцање и стругање. То је мој тата, одскора пензионер, од те летње кухиње направио радионицу. И по васцели дан тамо нешто ради. Само да ме не примети...

— Куда ће то моја девојчица? — чујем тату иза себе.

— Код обућара — промуцах.

— Да погледам ципеле — и узима ми ципеле из руку. — Ситница! Сад ће то тата зачас да оправити.

Немоћно слежем раменима и улазим у кућу. Шта сад да измислим?

— Већ су готове — улази тата задовољно се смењкајући. — Таман си уштедела за биоскоп.

Почиње да говори о филму који се приказује. Како је понекад досадан! Мрзовољно прихватим разговор о филму кувајући кафе за обоје.

КЊИГА

Тата је опет у радионици. Време пролази. И мрак ће ускоро. Марка морам видети, бар на два минута. Одлучно узимам прву књигу коју видим и поново излазим. Провирујем у летњу кухињу и видим татина леђа. Задрхтао од среће. Сада ћу се провући.

Куда, девојчице?

Полазим. Капија је близу.

— Куда ће моја девојчица?

Не, вриснух у себи. Зар има четворе очи само за мене?

— Да вратим Драгани књигу — одговарам покушавајући да не заплачем.

— Не мораш се ти мучити. Нека књигу однесе Давид (Давид је мој брат) и позове Драганиног тату на партију шаха.

Полудећу! Давид узима књигу и одлази, а ја се поново враћам у кућу. „Ниси тако добар као што изгледаш“, говорим оцу у себи. „Зашто вечито мотриш на мене? Одрасла сам, одрасла сам...“

Читам књигу а слова не видим. Докле ћу бити дете? Зашто толико пазе на ме-

не? Шта сам згрешила? Када ћу видети Марка? Сузе ми замагљују поглед.

Чујем да неко полако отвара врата. Бришем сузе и подижем главу. „Ухватио сам те у лажи“, говори победоносни осмех мога брата.

Морам прва да почнем разговор. Морам да сазнам хоће ли ме одати, хоће ли рећи оцу. Говорим бојажљиво и нетремице гледам брата.

— Не, нећу рећи оцу. И помоћи ћу ти ако хоћеш. Чак сам и размишљао како — одговара Давид.

Без речи климнух главом.

— Е, онда слушај... Пажљиво слушам. Ши-

рим очи од изненађења. Та ко, значи?

Скачем и љубим брата. Још само да падне вече. Не могу ни да једем. Мајка ме зачуђено гледа. Нестрпљиво очекујем да ми Давид да знак. Када ће већ једном то сунце нестати иза брега? Најзад!

И ПУНДРАВИ

Устајем и одлазим у своју собу. Скакућем од среће. Ипак ћу видети Марка. Видећу га, за инат свима! Зашто већ Давид не долази?

Чекам. Ни о чему не мислим. Чак ни о томе да нисам успела да видим Марка.

Долази мајка. Беласа се у њеној руци тресач. И почиње та проклета справица да се увија око мене. Никако да се поломи. Вол ме све више стеже. Сваки његов додир је као врело жељезо које пржи до кости.

Очи су ми суве. Ниједна суза да кане. Није то био пркос оцу и мајци. Можда страх. Не знам. Из мојих стиснутих усана ни глас није могао да излети.

И ко зна докле би то трајало да се не зачу глас комшинице.

**Веровала сам да ме под прозором чека Давид,
све док нисам чула татин глас.**

Отварам прозор. Нога ми млатара у мраку тражећи братовљево раме. Ту је! Само, то раме ми је некако чудно. Шире је. А и руке које ме прихватају некако су веће од Давидових. Можда ми се од страха причињава, мислим, и чврсто стајем на земљу.

— Хвала, Давиде — шапућем у мраку.

— И други пут, девојчице — чујем татин глас. — Само сачекај да дође мама и донесе тресач.

Као да сам занемела и окаменила се. Не могу глас да пустим, да се померим.

— Стано, шта ти је наслоило да по мраку тресеш тепих? — довикну мојој мајци.

— Какав тепих, црна сам ти! — одговара мајка. — Истресам „пундрахи“ из ове моје.

И заморена, уводи ме у кућу и хукће.

А пундраве је истерала из мене. Никада више нисам ни покушала да на такав начин излазим. Само, батине сам запамтила. Заувек.

Бранка Пушица, Бор,
(Хонорар: 250 динара)

БИМ и БУМ

JOE MUSIAL

ШРАФКО

ЦРНА БРАДА: ИЗУМ ПРОФЕСОРА ПЕРИСКОПА

СТРАШНИ
ГУСАР
ЦРНА БРАДА
И ЊЕГОВ ЈОШ
СТРАШНИЈИ
ДЕДА
ДОКОПАЛИ СУ
СЕ ИЗУМА
ПРОФЕСОРА
ПЕРИСКУПА!
ФЛОТА
АВГУСТА III
ВОЂЕНОГ
ЈЕ У ОПАСНО-
СТИ...

ГОСПОДИНЕ ОФИЦИРУ, ВИШЕ ЈЕ
НЕГО ПОТРЕБНО ДА БЕЗ ОДЛАГАЊА
ГОВОРИМО С ЊЕГОВИМ ВЕЛИЧАН-
СТВОМ!

ТРКНИ, МОМЧЕ, ДО
АВГУСТА И РЕЦИ МУДА
ЈЕ ЖЕМЉА У ОПАСНО-
СТИ!

ШТА!?

ХА! МИСЛИТЕ ЛИ ДА
СТЕ У КРЧМИ? ОВДЕ
ПОСТОЈИ ПРОТОКОЛ,
ДРАГИ МОЖИ!

!!

ПОПУНИТЕ МОЛБУ ЗА АУДИ-
ЈЕНЦИЈУ! ЈА КУ ЈЕ ПРЕНЕТИ
ОФИЦИРУ ГАРДЕ ЊЕГОВОГ ВЕ-
ЛИЧАНСТВА КОЈИ ЋЕ ОДНЕТИ
ШЕФУ КРАЉЕВЕ ГАРДЕ, ОВАЈ
ЋЕ ЈЕ ДОСТАВИТИ МАРШАЛУ
ДВОРА КОЈИ ЋЕ ЈЕ СМЕРНО УРУ-
ЧИТИ ЊЕ-
ГОВОМ ВЕЛИЧАН-
СТВУ!

ПРОШТО,
ЖАР НЕ?

А ОНДА ЋЕ ЈЕ ЊЕНО
ВЕЛИЧАНСТВО БАЦИ-
ТИ У КОРПУ ЗА ХАР-
ТИЈУ! ХА!
ХА! ХА!

ОШЕКАМ
ДА БИХ ГА
МОГАО ШМО-
ЖДИТИ!

МЕСЕЦ ДАНА КАСНИЈЕ...

ЖАО МИ ЈЕ, НИШТА
ОД АУДИЈЕНЦИЈЕ! КРАЉ
ЈЕ ЗАУЗЕТ... РАДИ НА НО-
ВОМ ПОРЕСКОМ СИС-
ТЕМУ!

МЕСЕЦ
ДАНА ВЕК ЧЕКА-
МО! КАКОДА
ДОБЕМО ДО...

КЛОНК...

ЈА
ЖНАМ!
ЈА КУ ПРИ-
ВУКИ ПАЖ-
ЊУ ШВЕТОГ
АВГУСТА...

СТОЈ!

ОООХ!!

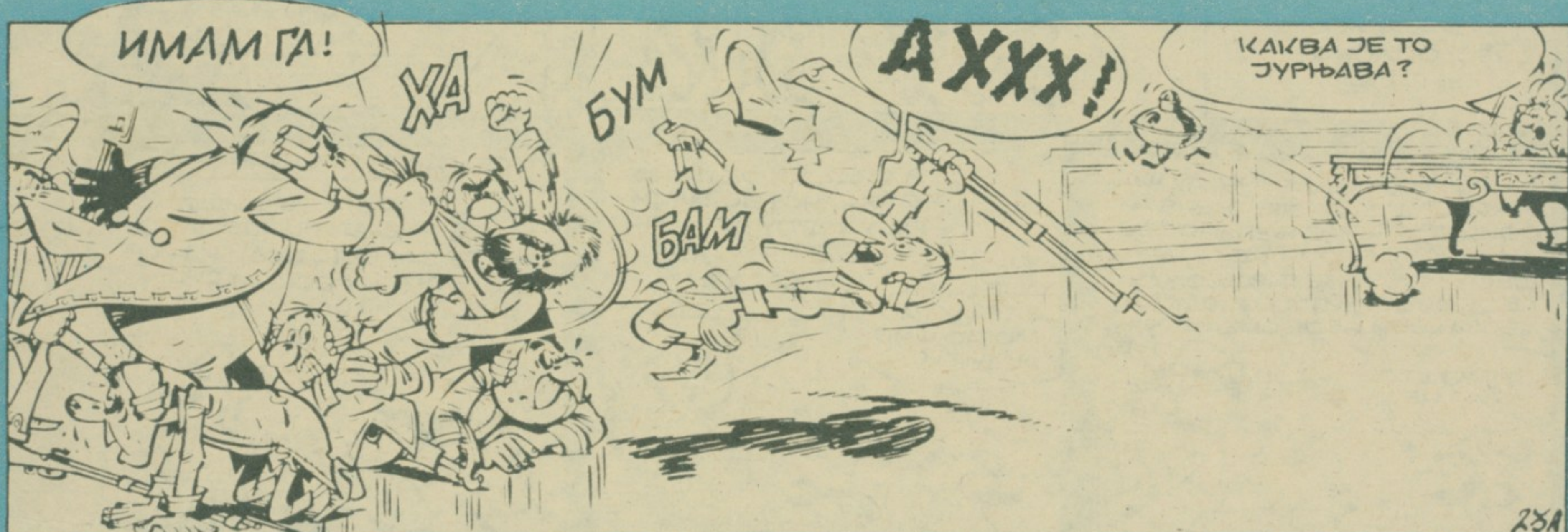
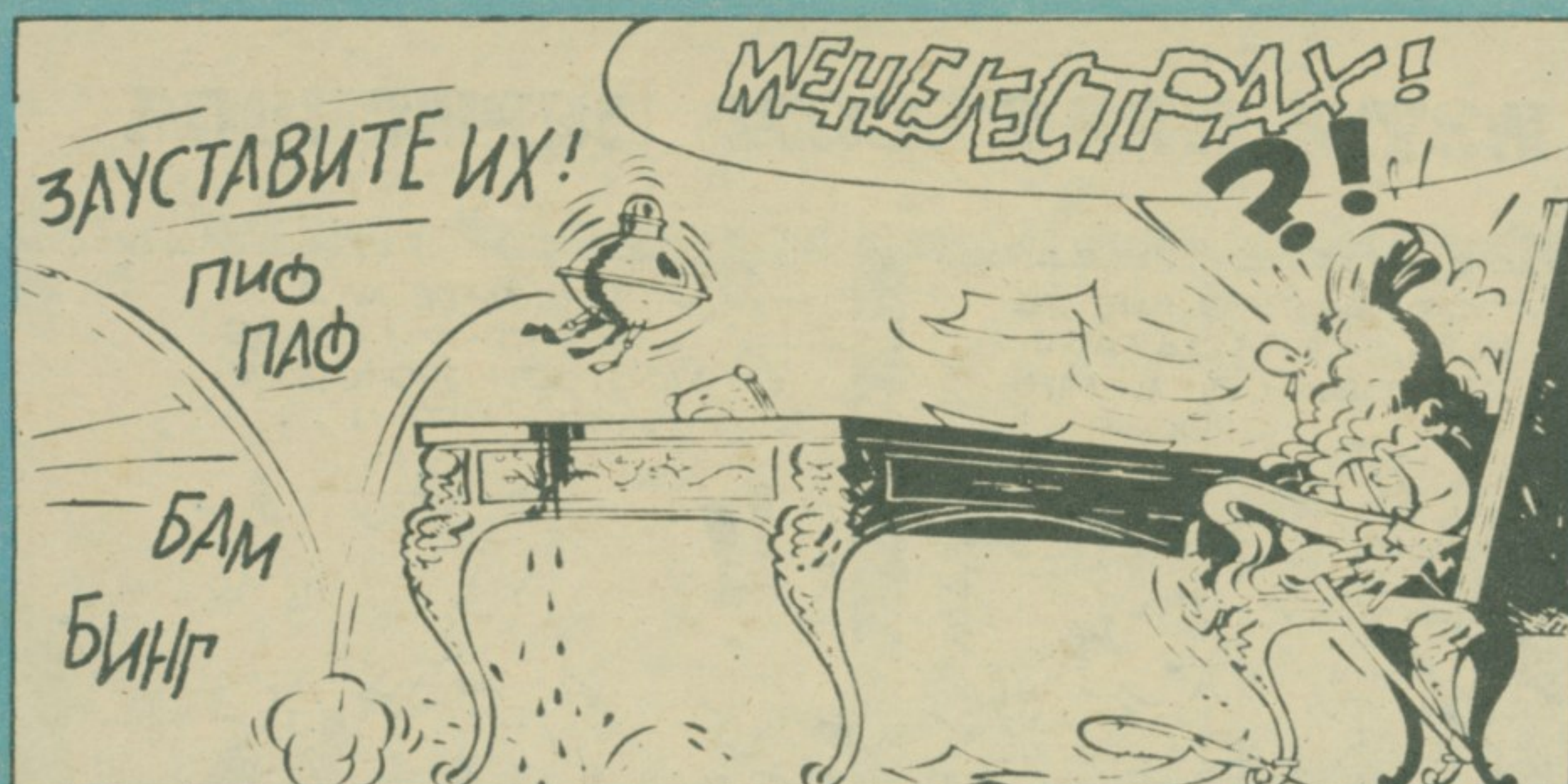
УРА! ИШЧАКАО САМ ЈОШ
ЈЕДАН ПОРЕЗ... НА КОЛМАЈ-
ЗЕ КОЈИМ СЕ КОВРЧАЈУ
ПЕРИКЕ!

СИРЕ! СИРЕ!
ЧУВАЈТЕ СЕ!

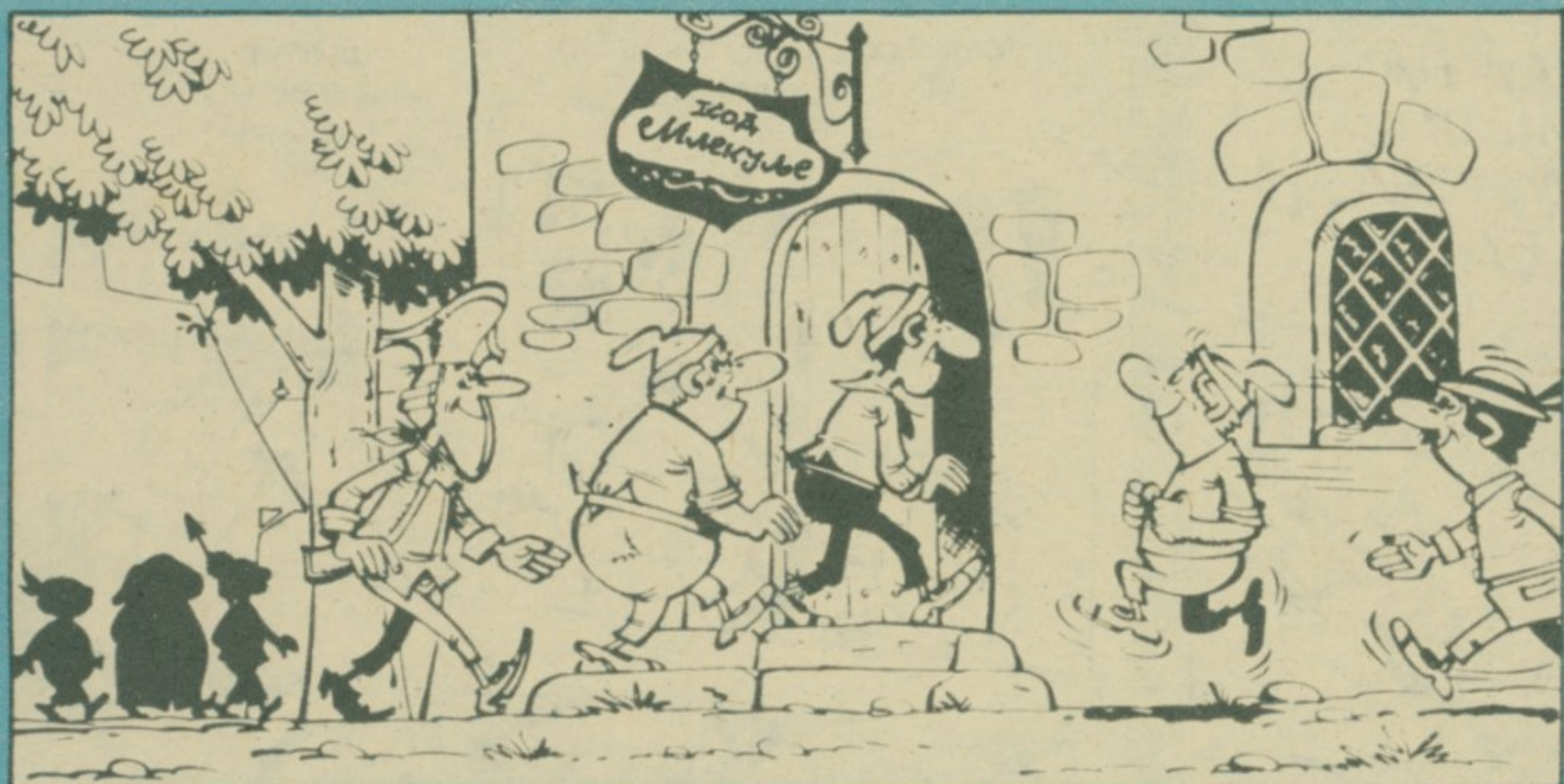
?

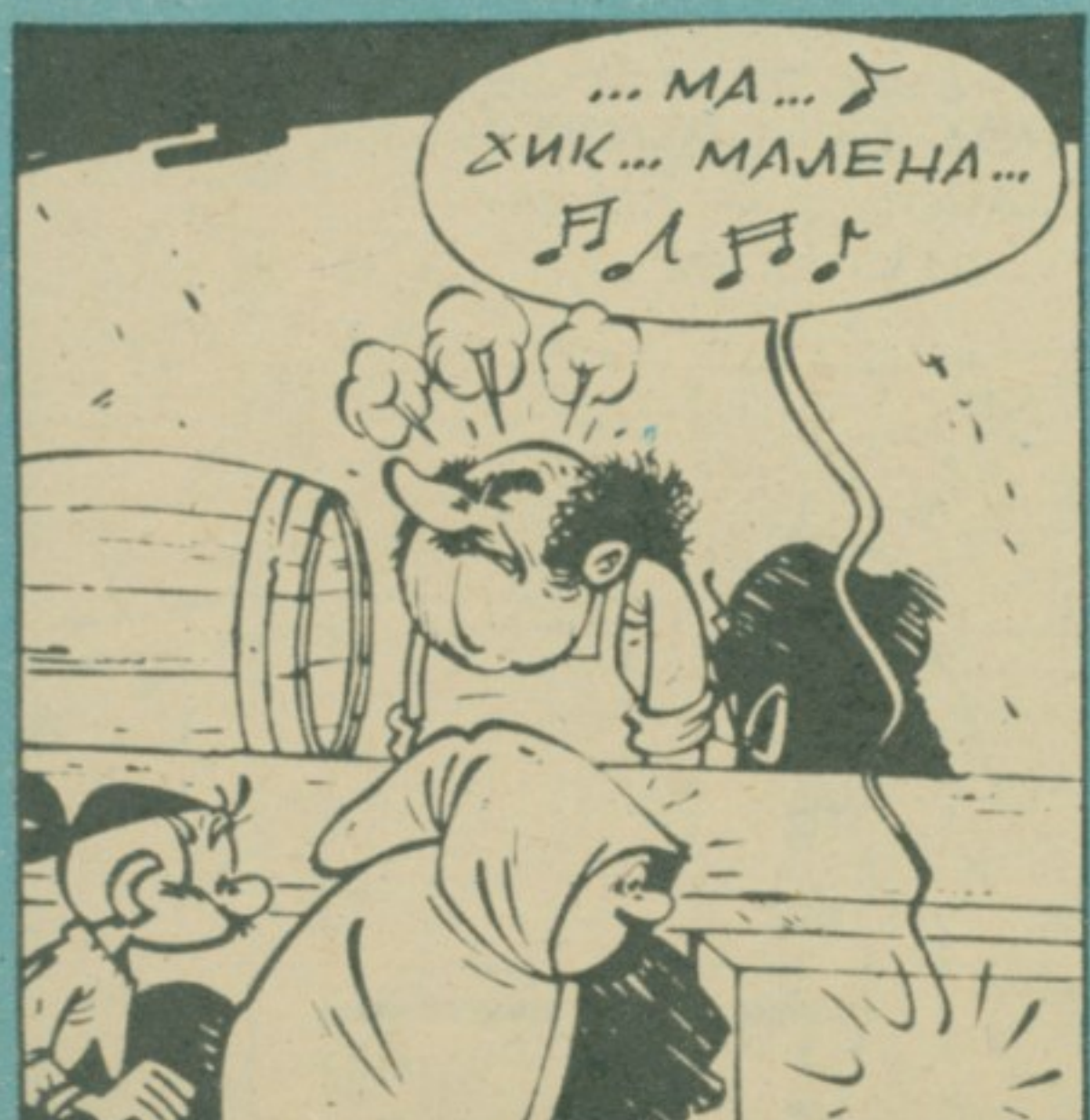
ШТА... ШТА... ШТА ЈЕ ТО?

УПОМОГ!!!

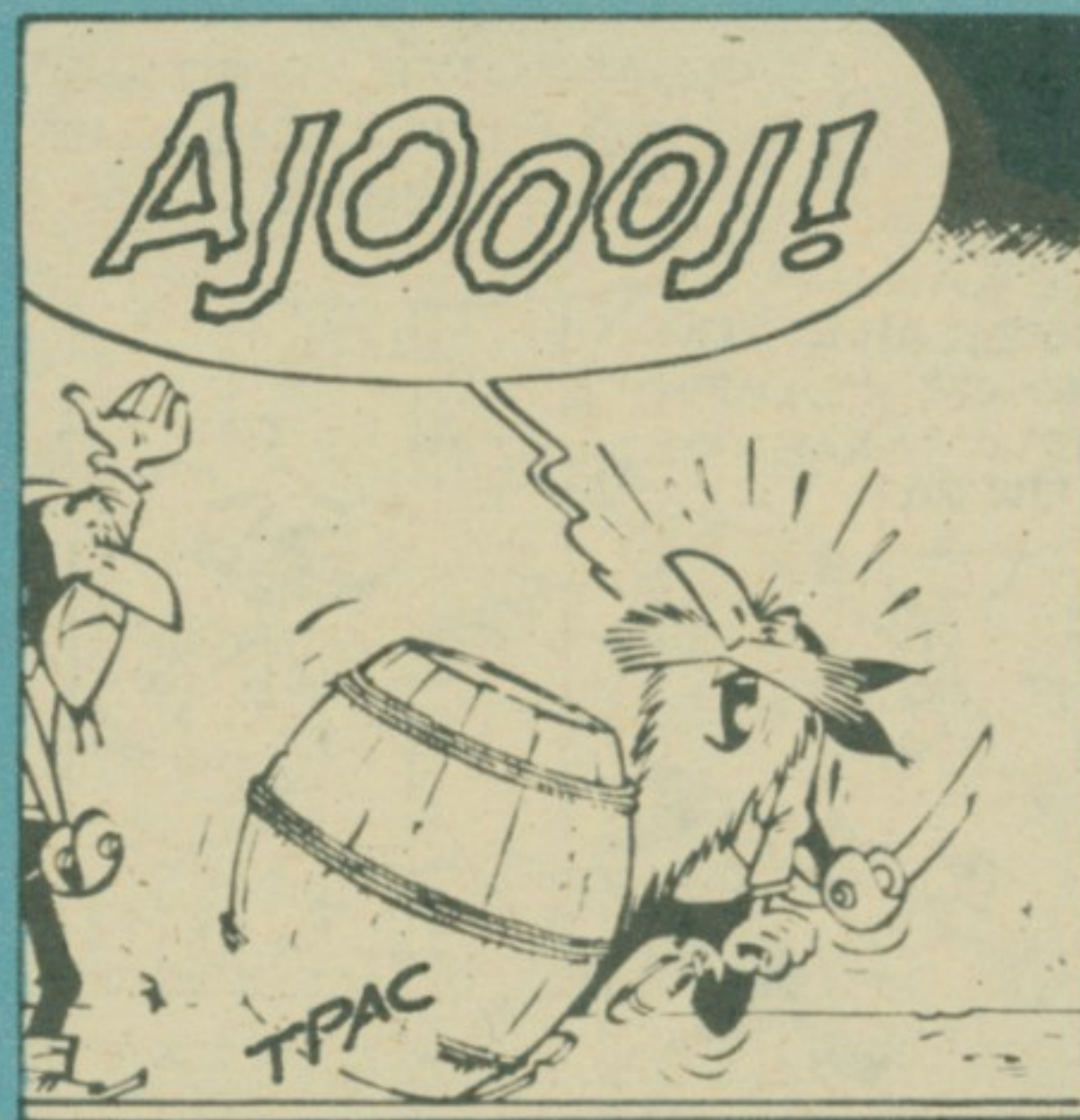

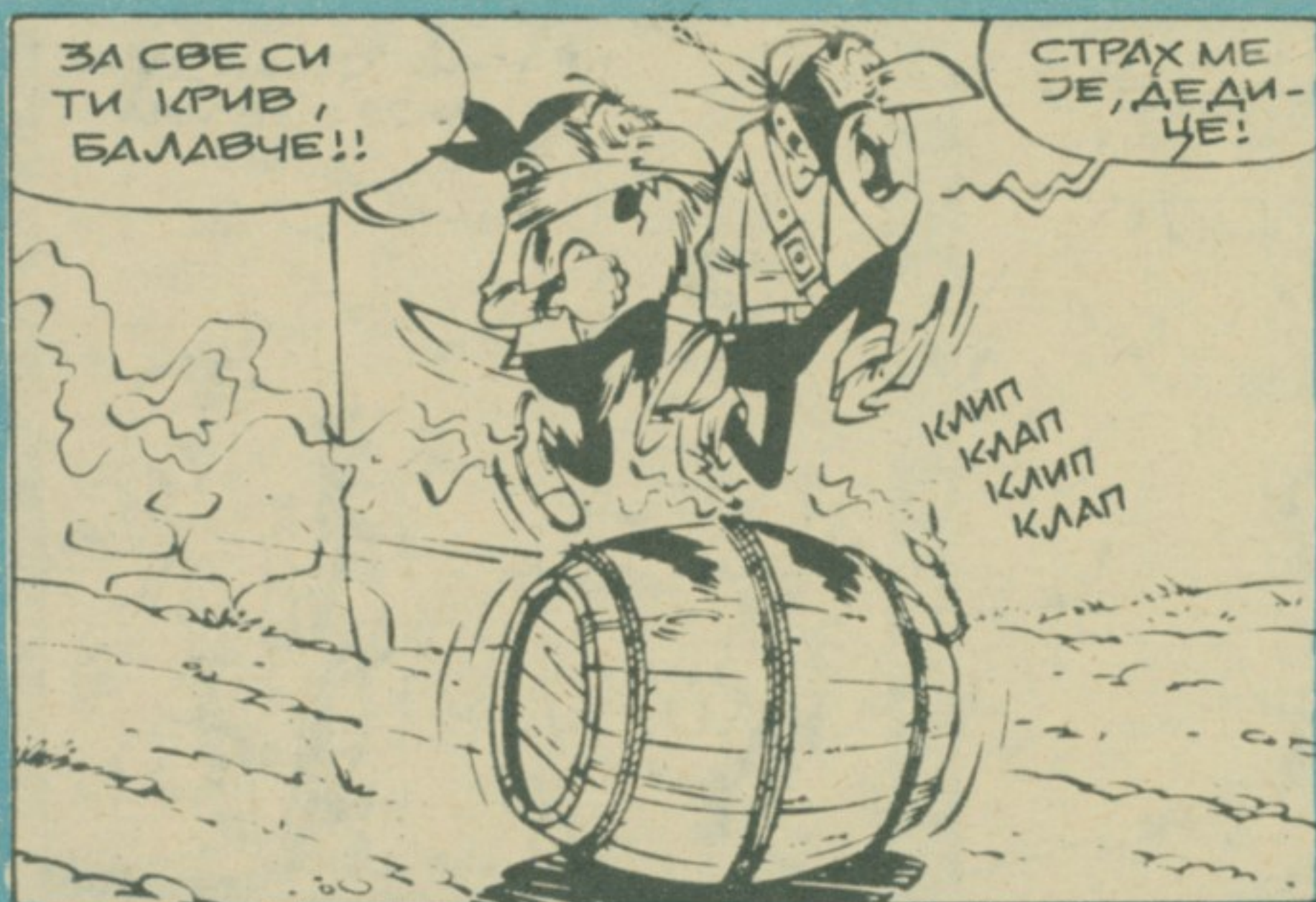
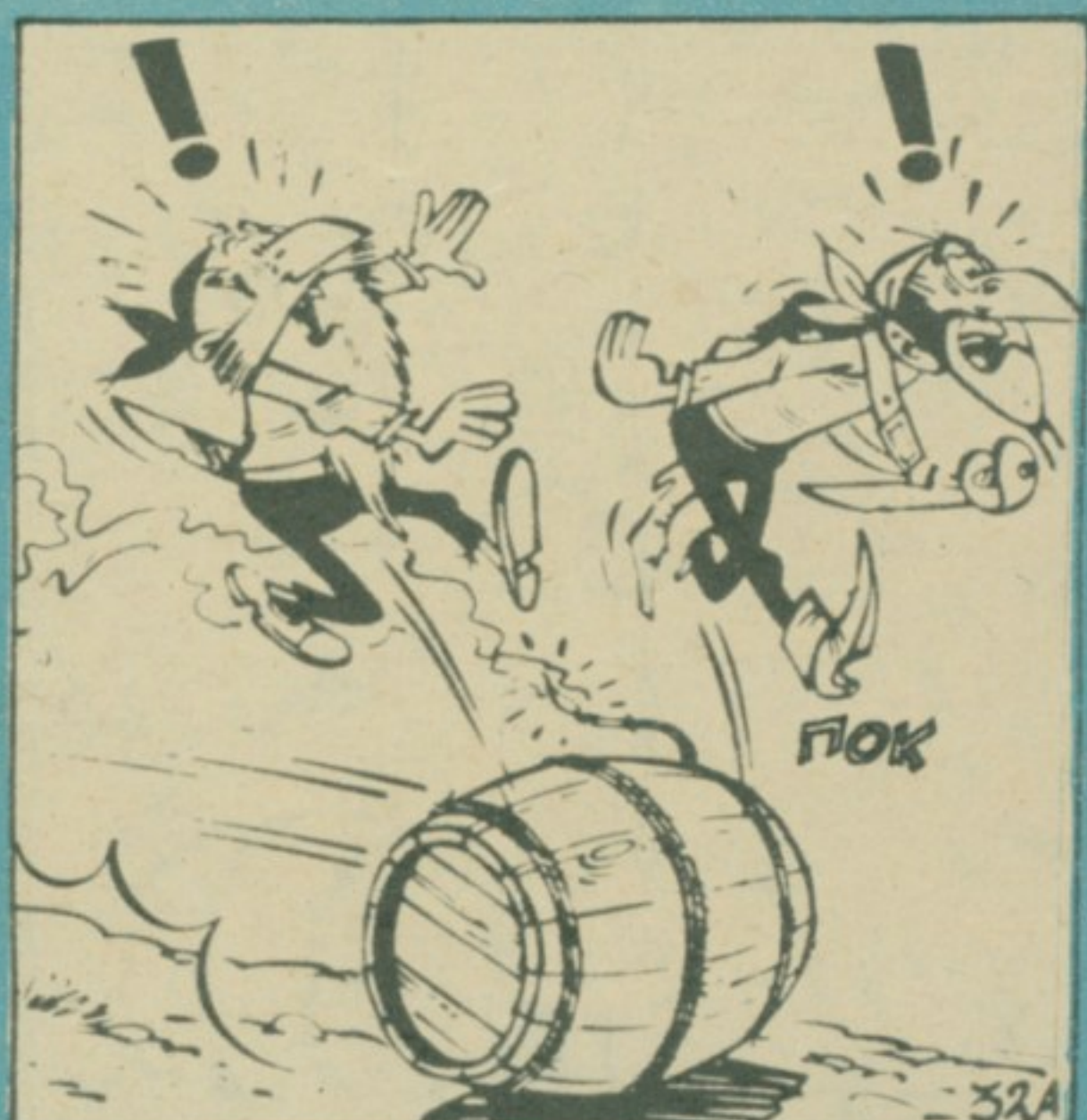
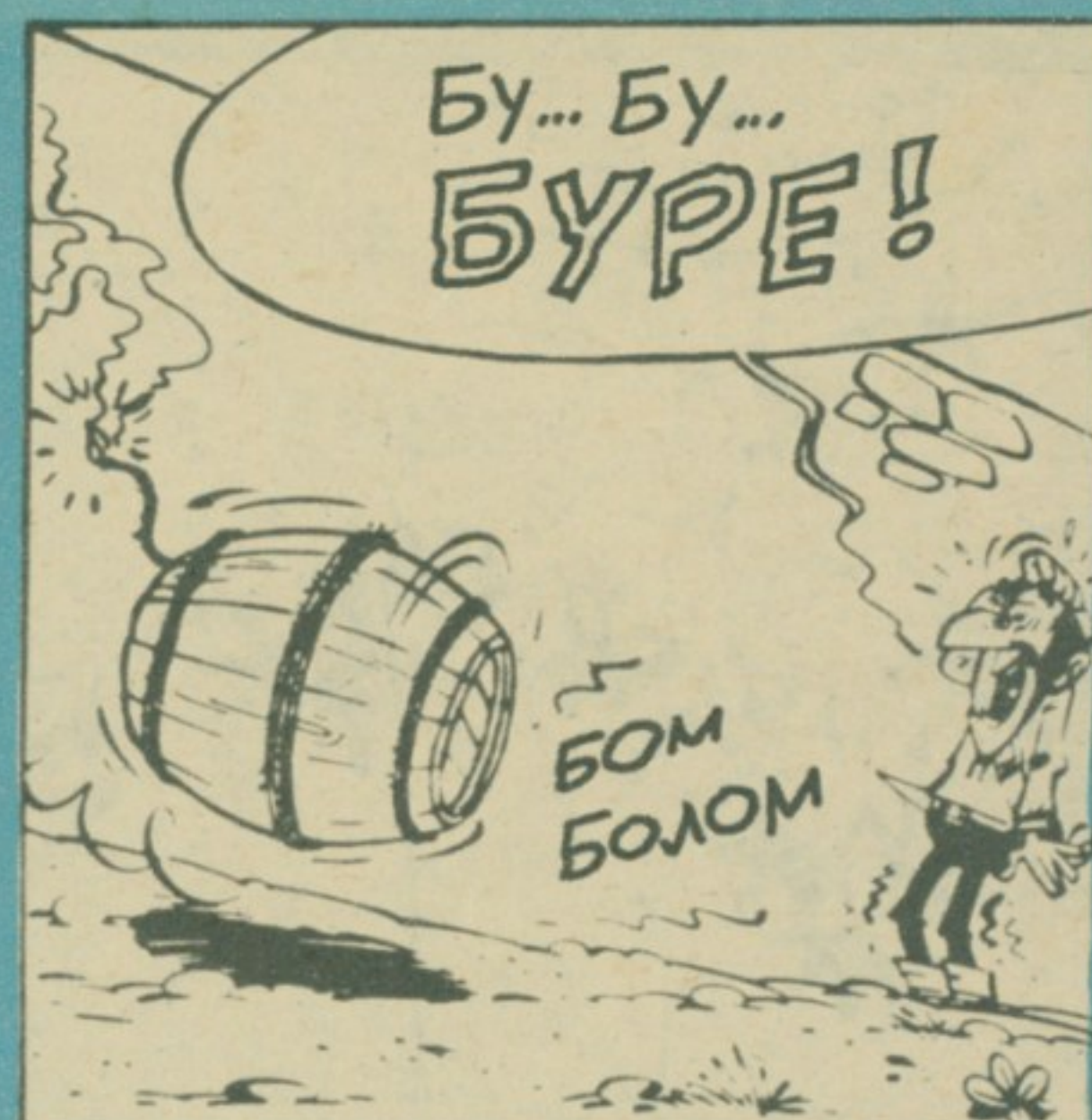

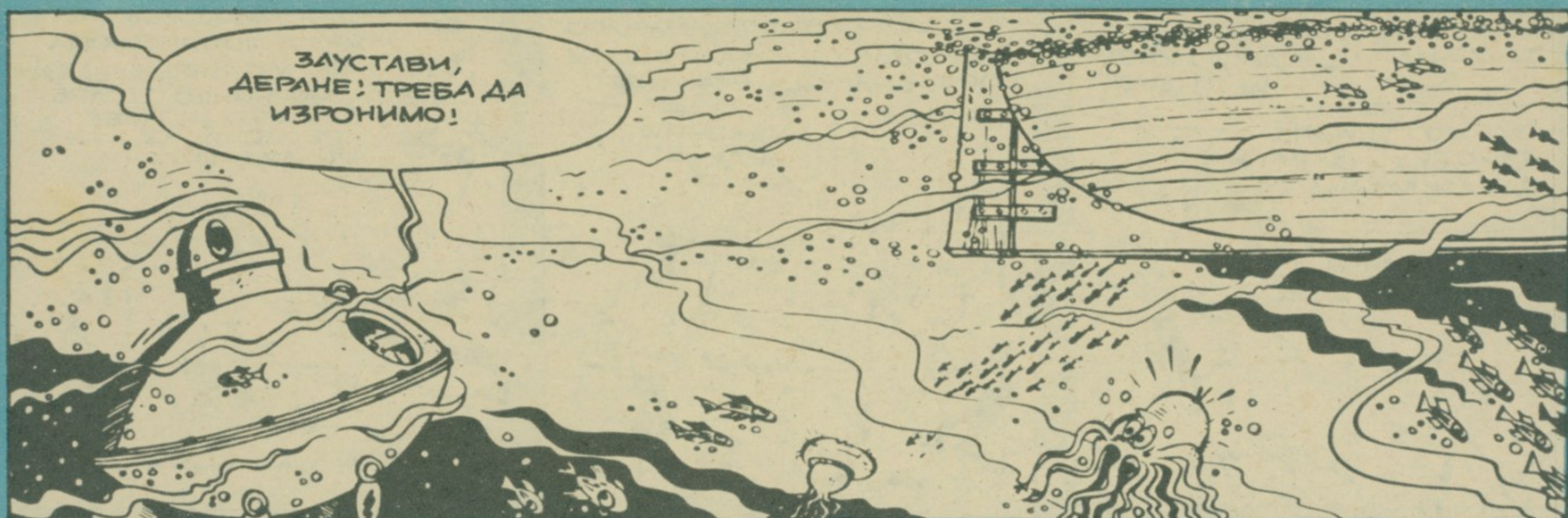

ЗАУСТАВИ,
ДЕРАНЕ! ТРЕБА ДА
ИЗРОНИМО!

ОВДЕ ТРЕБА ДА
ИМ ЈЕ СКЛАДИШТЕ
ХРАНЕ! ДОДАЈДЕР
МИ БУРЕНЦЕ,
МАЛИ!

ТАКО! САТНИ
МЕХАНИЗАМ ЈЕ ПО-
ДЕШЕН! ТАЧНО У ДЕ-
СЕТИ ТРИДЕСЕТ!

ТИК ТАК
ТИК ТАК

... ОВО БОЖАНСТВЕ-
НО ПИЋЕ ЌЕ ЕКС-
ПМОДИРАТИ!

ХА! ХА! ХА! ХА!
ХУ! ХУ! ХУ!
ПОСКОЧИЋЕ
БРОД К'О ЖА-
БАЦ...

ЗА ТО ВРЕМЕ НА ЈЕДРЕЊАКУ, АДМИРАЛ ПИРАМИДОН ВОЛИЧАШИК...

... И ДА ПРОС-
ЛАВИМО СРЕЊНО ОБАВ-
ЉЕН ЗАДАТАК, ИСПИЈМО
ПО ЧАШУ РУМА У КРАЉЕ-
ВО ЗАДРАВЉЕ!

АДМИРАЛЕ!
ЗАР ДА ПРЕКРШИ-
МО КРАЉЕВ ЕДИКТ
О ЗАБРАНИ...

БАХ! МИ СМО
ИЗВАН НАШИХ ТЕРИТО-
РИЈАЛНИХ ВОДА! ИДЕМ
ЛИЧНО ПО БУРЕНЦЕ
ТОГ БОЖАНСКОГ
НЕКТАРА!

МАЛО КАСНИЈЕ...

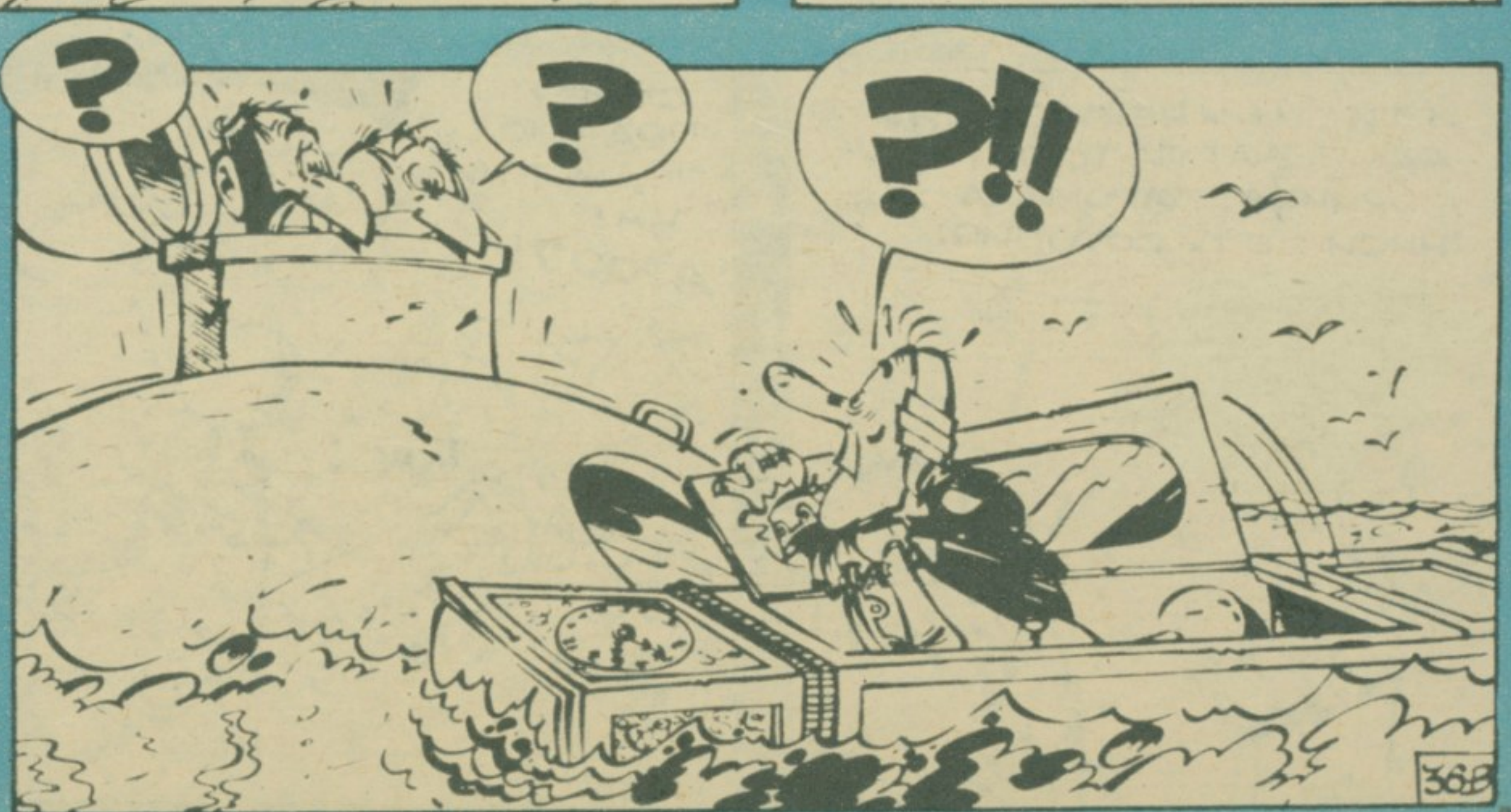
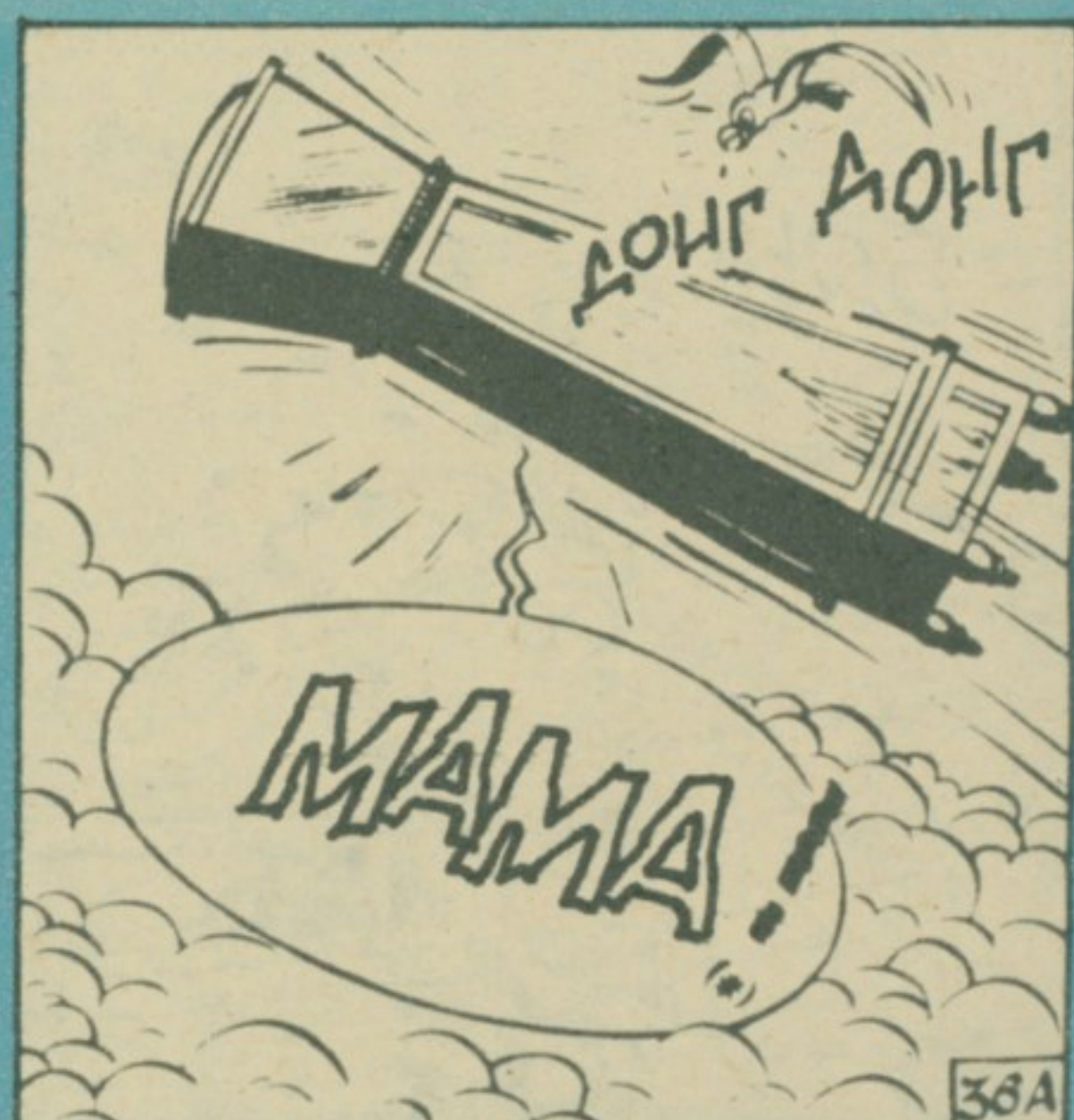
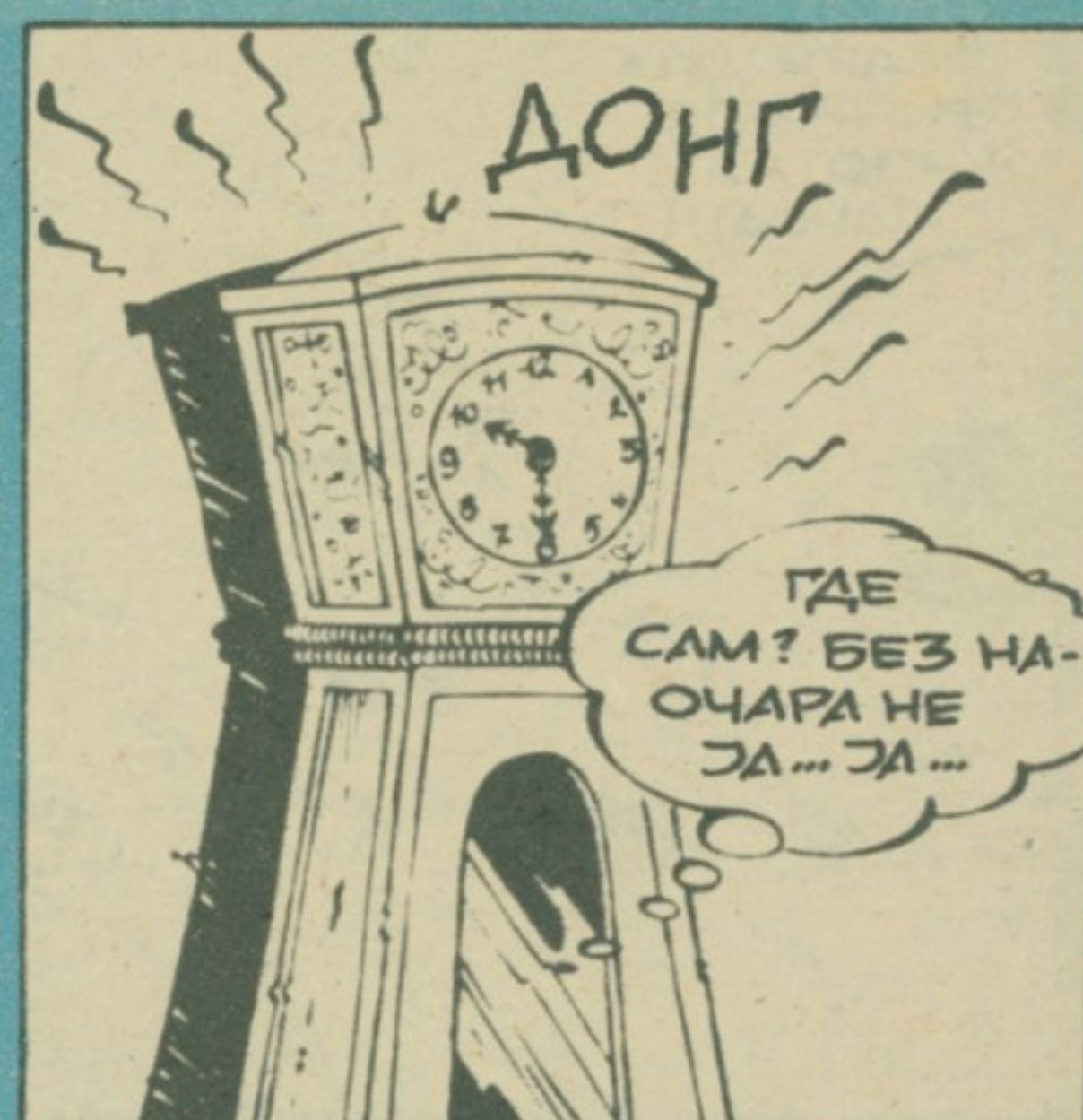
ОВАКО НЕШТО
НИСУ ПИЛИ НИ БОГО-
ВИ НА ОЛИМПУ!

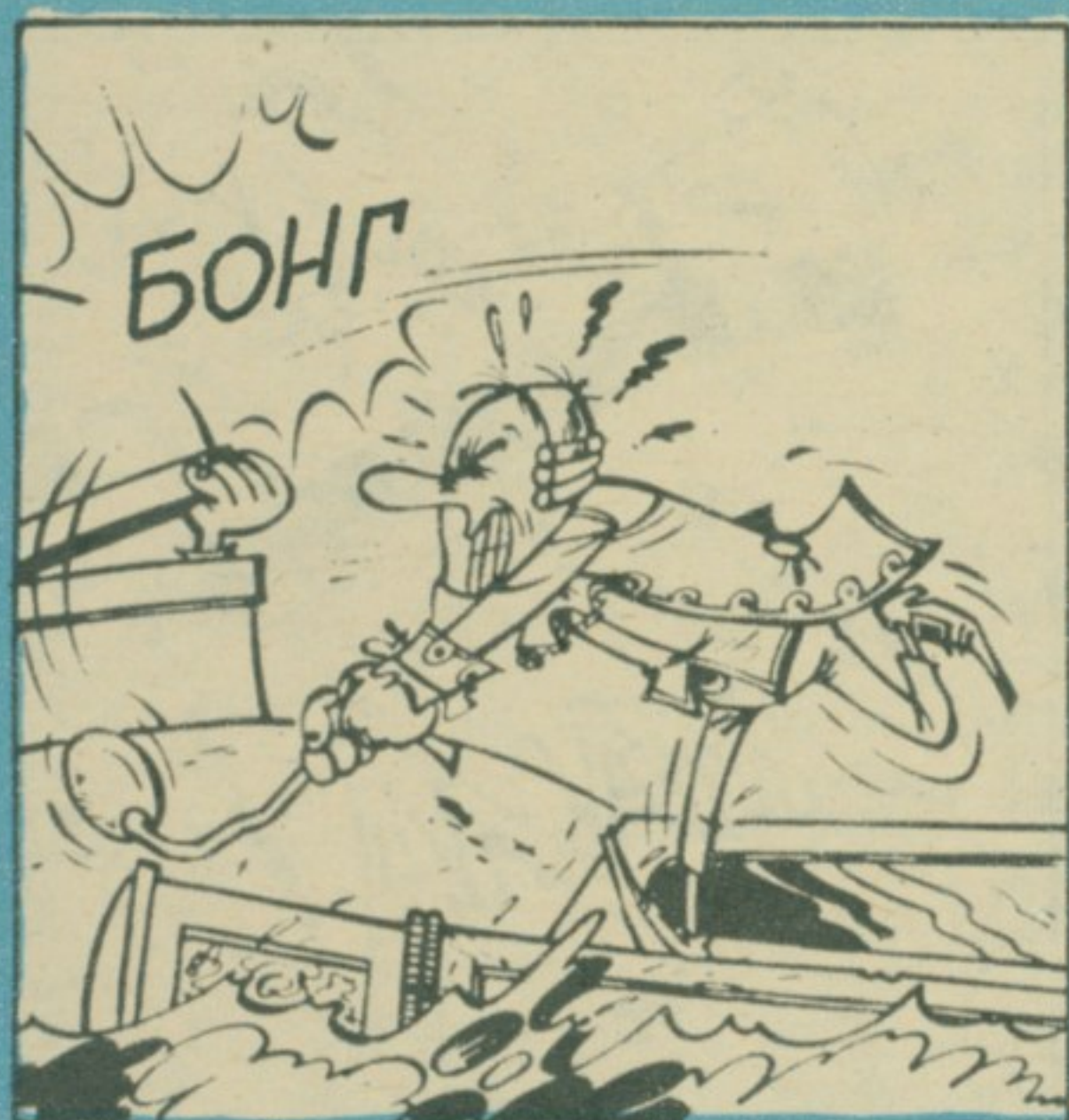
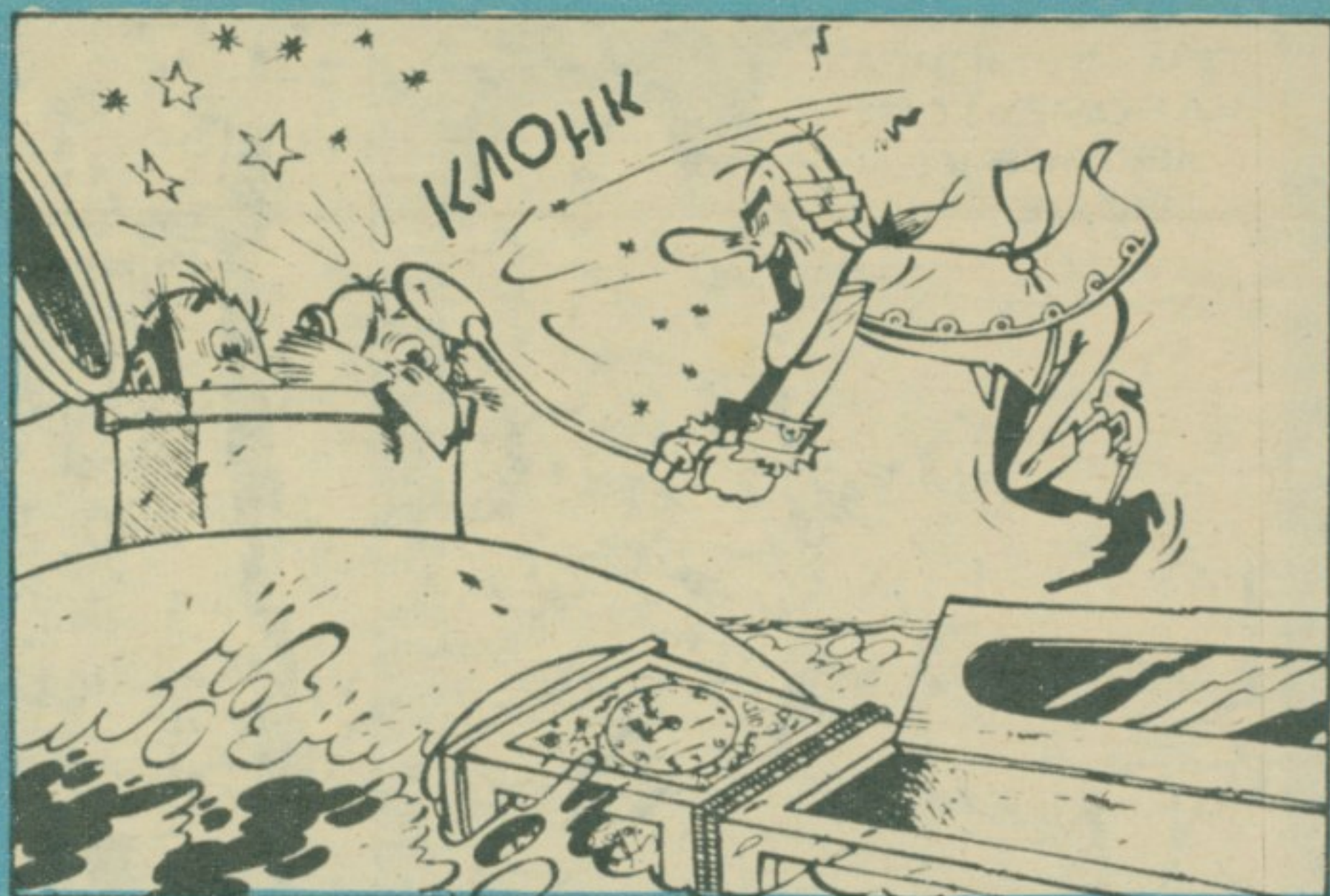
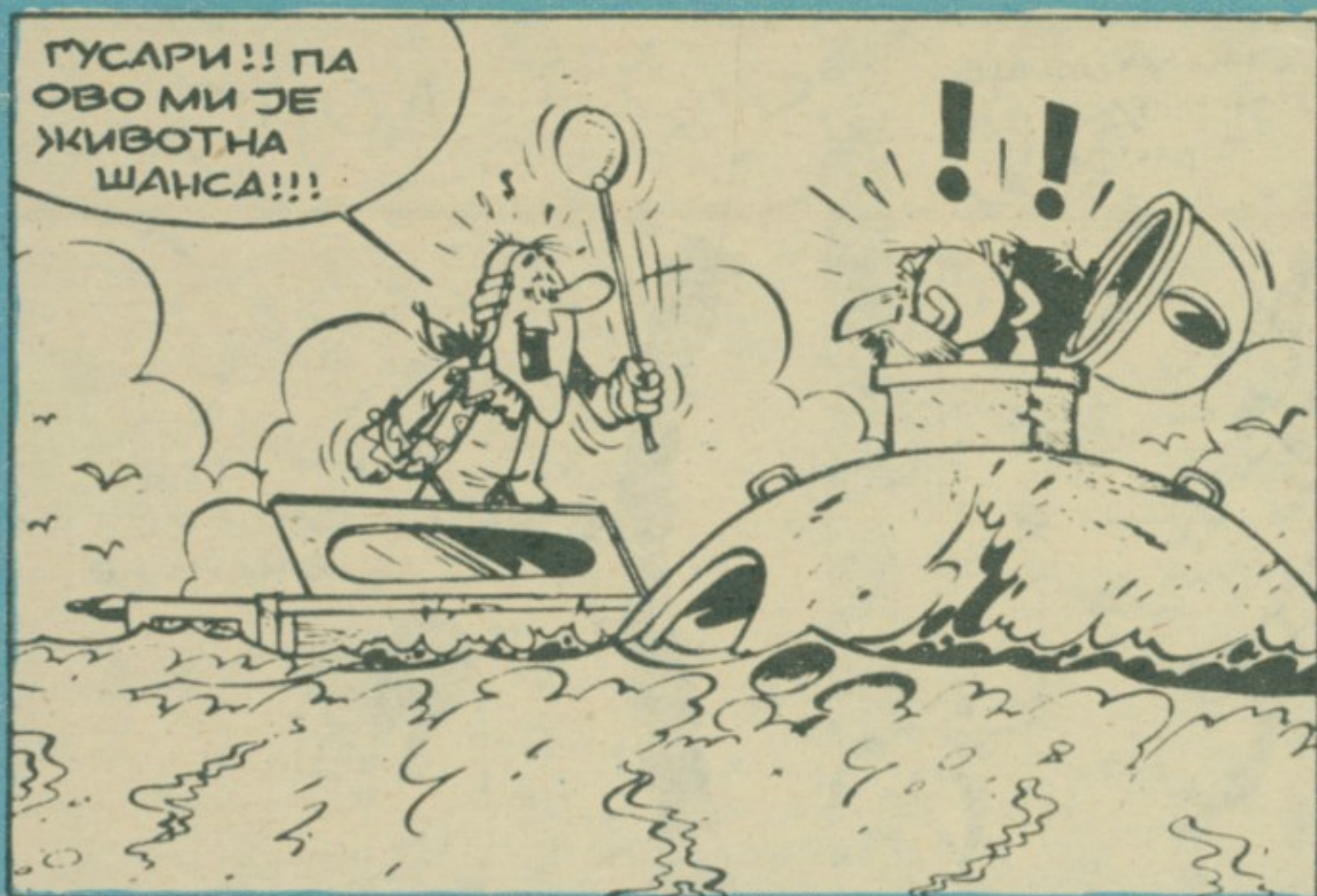

АЛИ... ТО БУРЕНЦЕ ТИКТАКА-
ТАКЕ, АДМИРАЛЕ!

ТИК... ТАКАКЕ?
МИ... МИСЛИТЕ ДА
ЈЕ ТО...

ТИК ТАК
ТИК ТАК

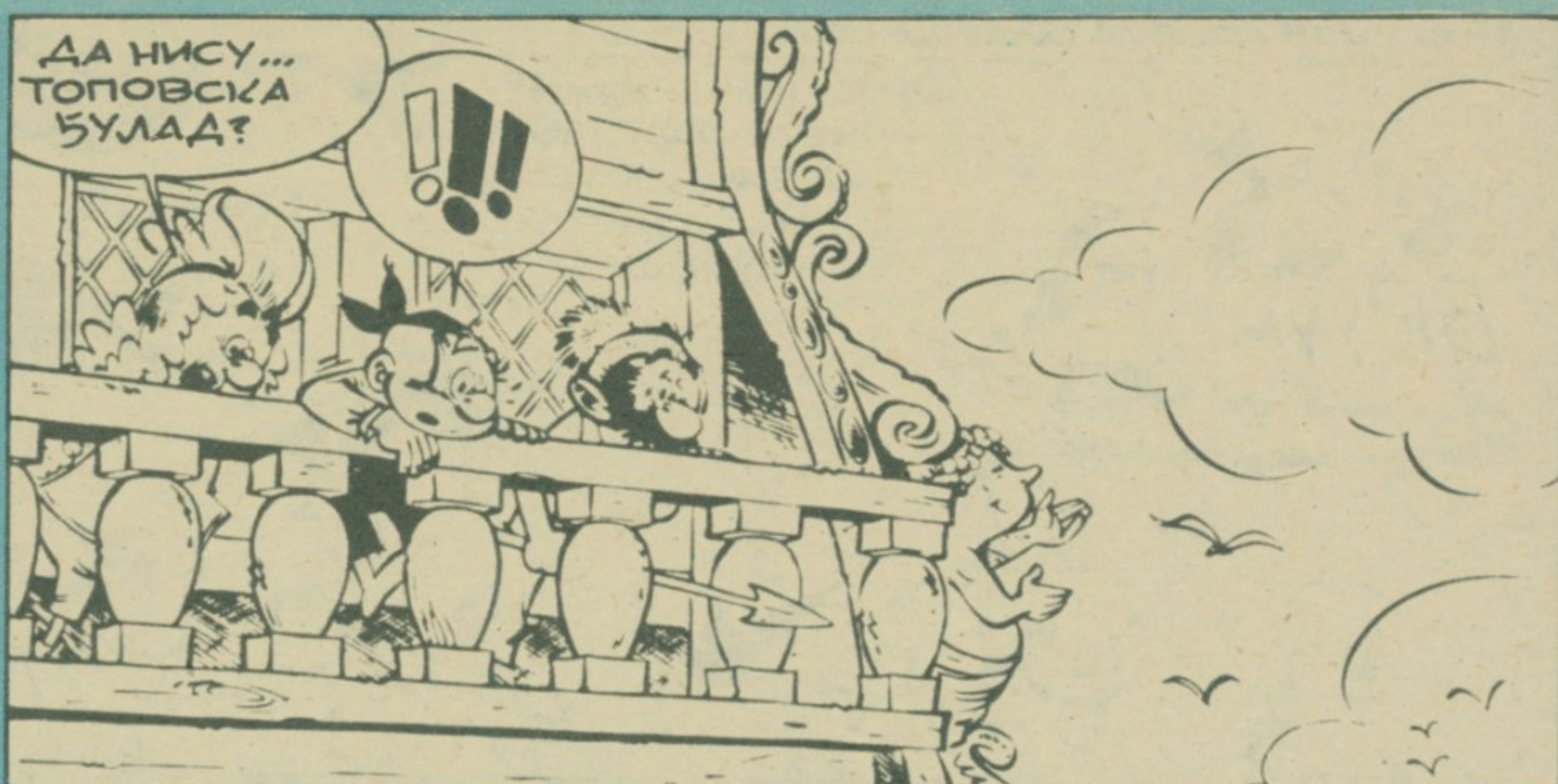

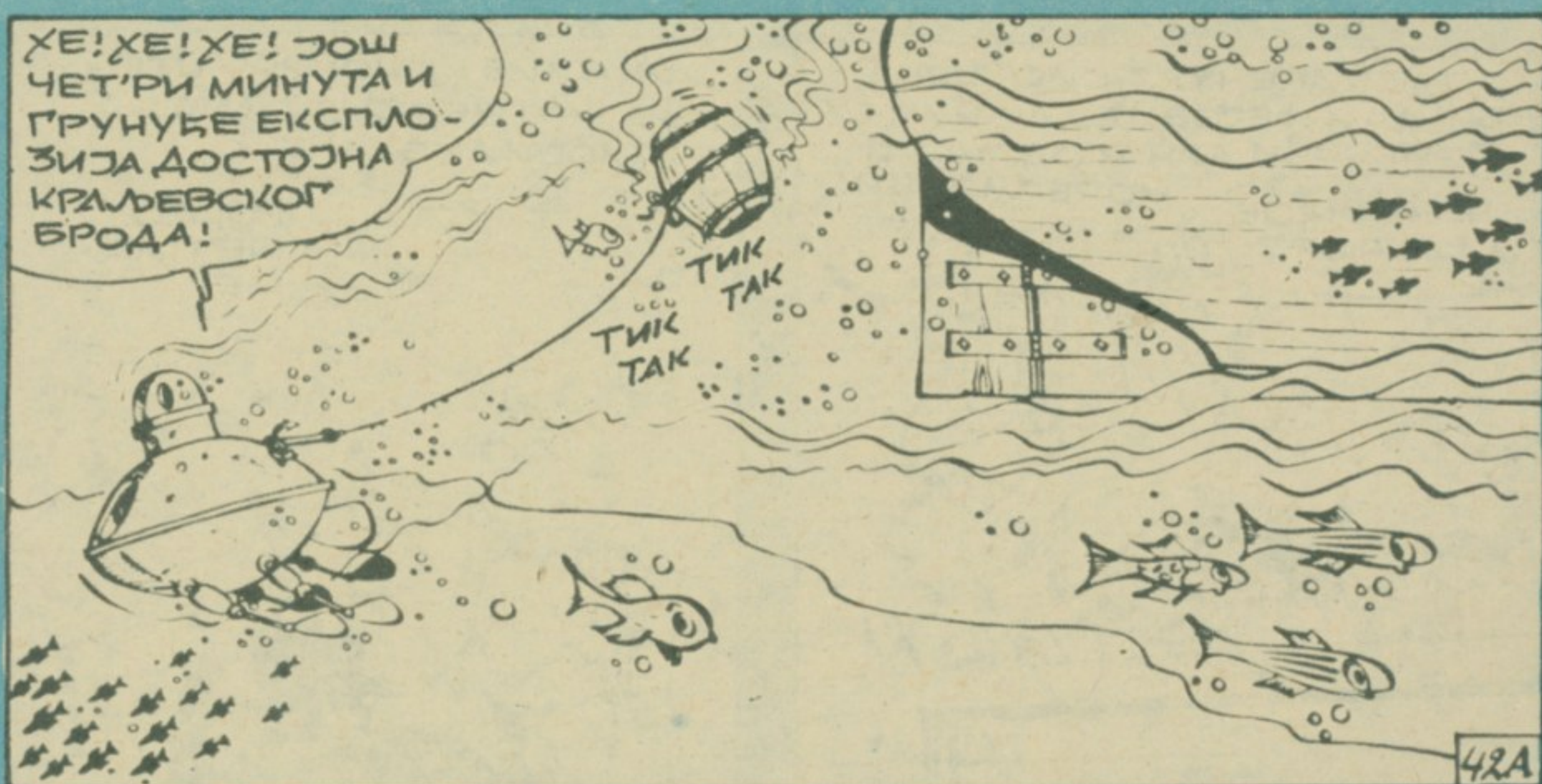
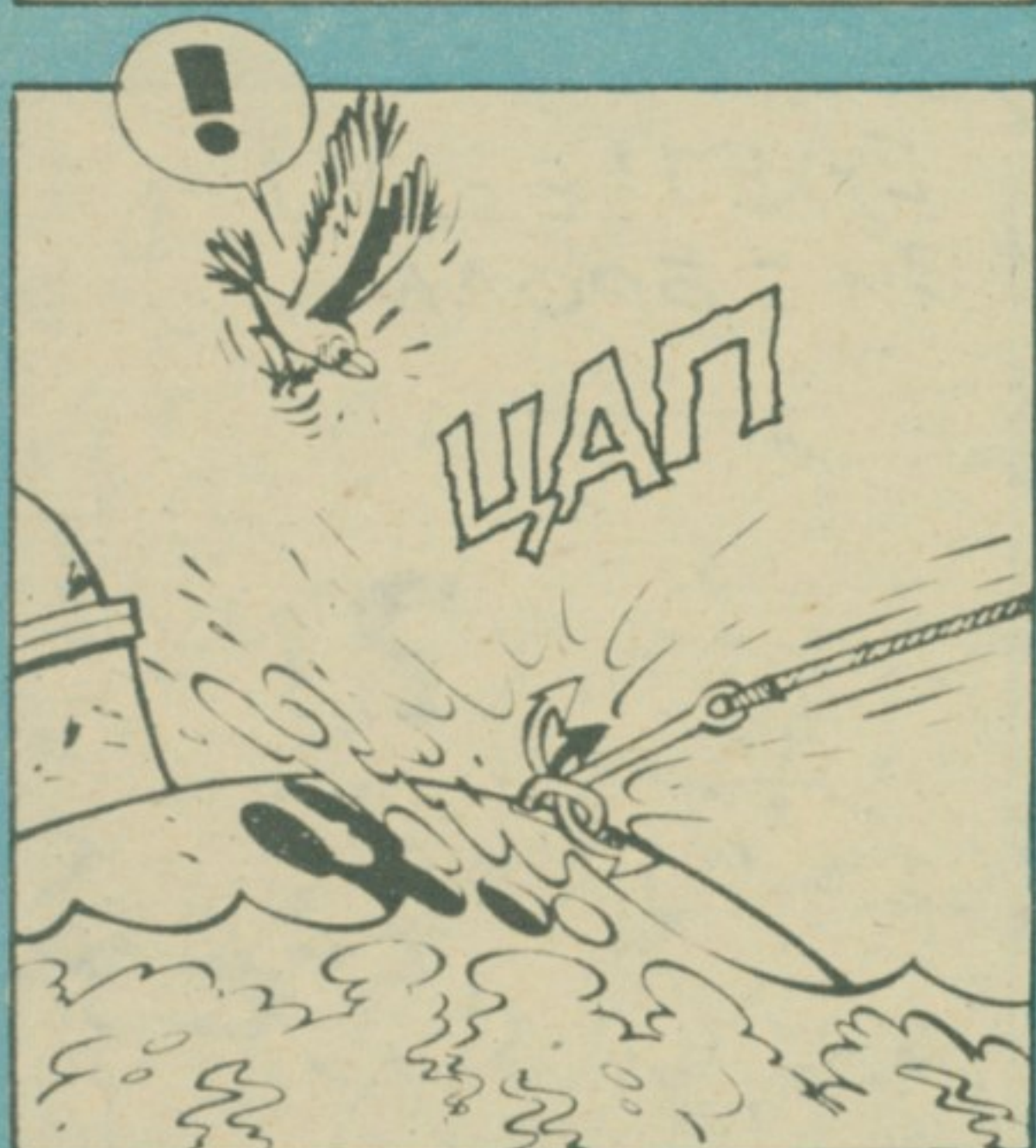

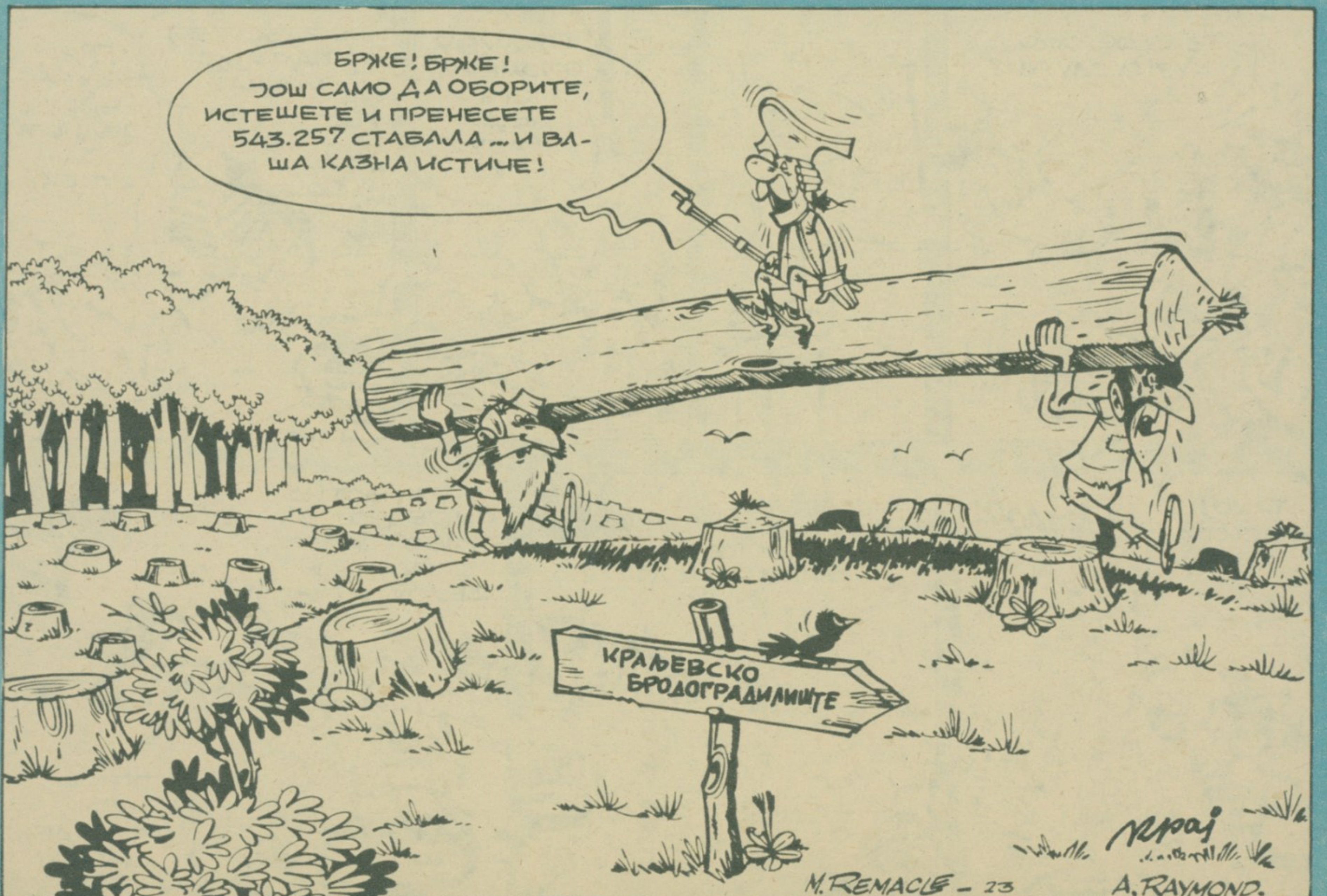

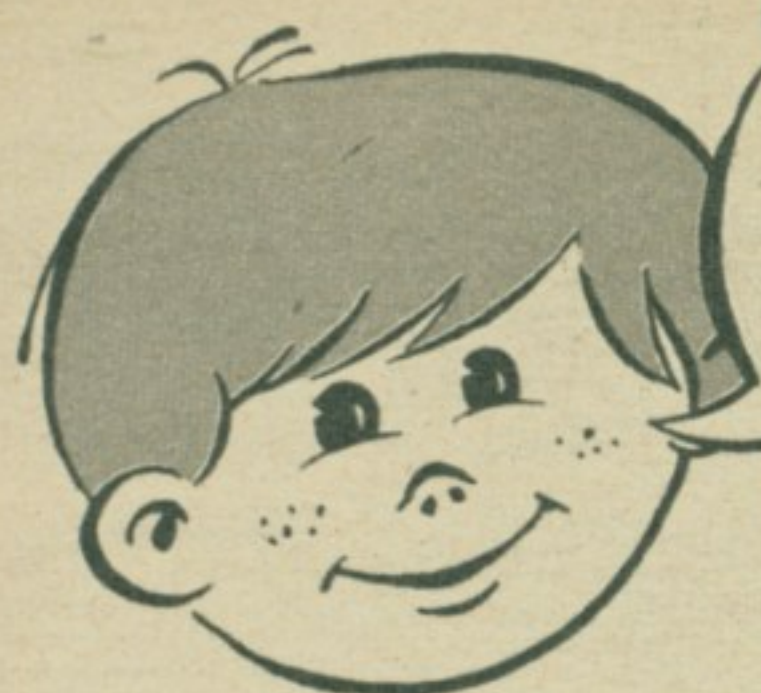
МИЦКО

СВЕМИРСКИ ПИРАТИ

У ИДУЋЕМ БРОЈУ КОМПЛЕТАН СТРИП:

ПОЗНАЈЕТЕ
ЛИ ДОБРО
НАШУ НОВИЈУ
ИСТОРИЈУ?

ВЕЛИКИ КВИЗ БЕОГРАДСКЕ БАНКЕ ШТЕДИШЕ СВЕЗНАЛИЦЕ

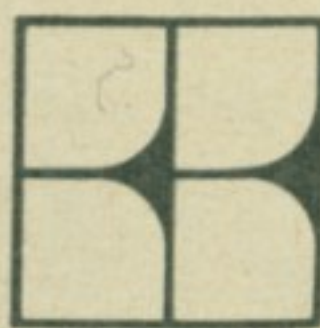
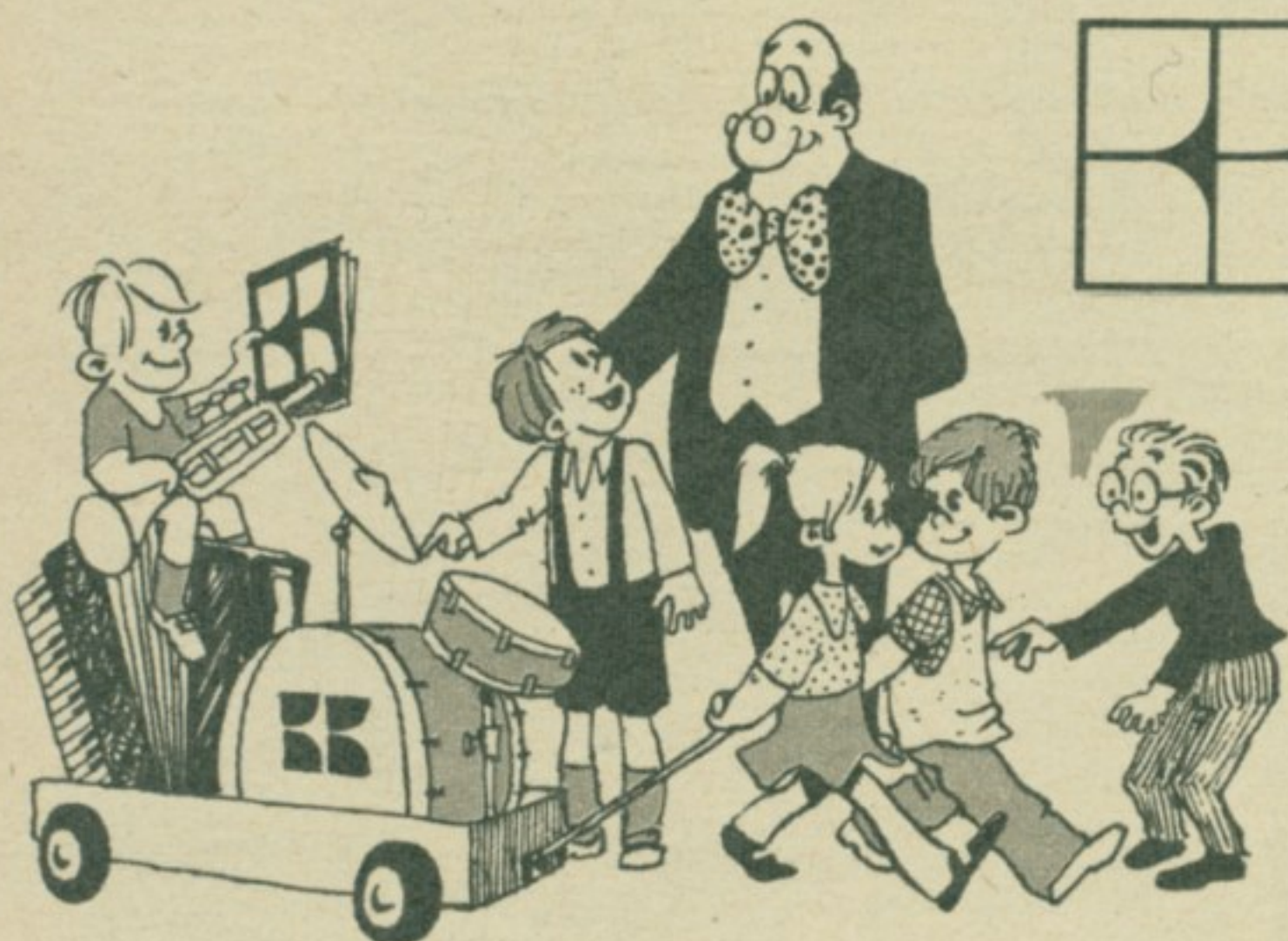
Ако испуњавате ова два услова — већ сте на пола пута до лепих и вредних награда које је победницима: школама, ученицима и наставницима, припремила Београдска банка.

Ако не испуњавате ни први ни други услов — немојте да одустанете од учествовања у наградној игри **ШТЕДИШЕ СВЕЗНАЛИЦЕ**.

Имате довољно времена да уз помоћ **ПОЛИТИКИНОГ ЗАБАВНИКА** научите историју

а штедише код Београдске банке можете одмах да постанете.

ЗА ОТВАРАЊЕ ШТЕДНЕ КЊИЖИЦЕ ДОВОЉНО ЈЕ ДА СЕ ОБРАТИТЕ НАЈБЛИЖОЈ ПОСЛОВНОЈ ЈЕДИНИЦИ БЕОГРАДСКЕ БАНКЕ.

Свака основна или средња школа може да пошаље само једну екипу састављену од три такмичара — ученика и вође — наставника или професора. У екипу могу да уђу ученици из разних разреда и одељења, а вођа екипе може да буде наставник, то јест професор историје или неког другог предмета.

● Која ће екипа понети титулу

СВЕЗНАЛИЦА 75.

● Која ће екипа донети својој школи прву награду комплет инструмената за

ШКОЛСКИ ОРКЕСТАР

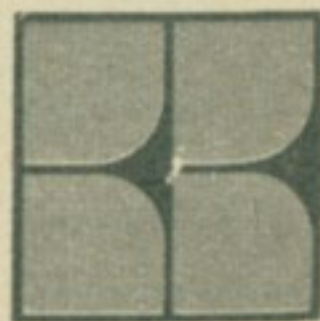
● и добити посебне награде: 3 магнетофона за такмичаре и 1 ручни часовник са посветом за вођу екипе

СВЕЗНАЛИЦЕ 75.

Постаће она екипа која на такмичењу покаже да најбоље познаје **народноослободилачку борбу**.

Због великог броја екипа такмичење ће се одвијати регионално, у десет градова у земљи. Завршно такмичење одржаће се у Београду и тада ће победничка екипа понети назив

СВЕЗНАЛИЦА 75.

На регионалним такмичењима екипе ће на питања одговарати писмено. Такмичари имају на располагању 60 минута. Двадесет најбољих екипа, изабраних на регионалним такмичењима, долазе у Београд на завршно такмичење, о трошку Београдске банке. Од ових 20 екипа за завршно такмичење одабраће се финалисти, то јест три екипе које у предтакмичењу у Београду покажу најбоље знање. На финалном такмичењу ове три екипе одговараће усмено и бориће се за назив **СВЕЗНАЛИЦЕ 75.** као и за прву награду.

Учеснике такмичења у Београду очекују следеће 3 главне награде:
I НАГРАДА ЗА ШКОЛУ: комплет инструмената за школски оркестар

I НАГРАДА ЗА ЕКИПУ: 3 магнетофона и ручни сат с посветом
II НАГРАДА ЗА ШКОЛУ: комплет справа за фискултурну дворану

II НАГРАДА ЗА ЕКИПУ: 3 фото-апарата и ручни сат с посветом
III НАГРАДА ЗА ШКОЛУ: комплет за хемијски кабинет
III НАГРАДА ЗА ЕКИПУ: 3 школске библиотеке и ручни сат с посветом

и 17 утешних награда за школе: школске библиотеке у вредности од по 2.000 динара.

ПАЖЊА! У овом квизу могу да учествују све школе из Југославије које имају међу ученицима и наставницима најмање 50% штедиша код Београдске банке.

СВЕ ОД КРПИЦА

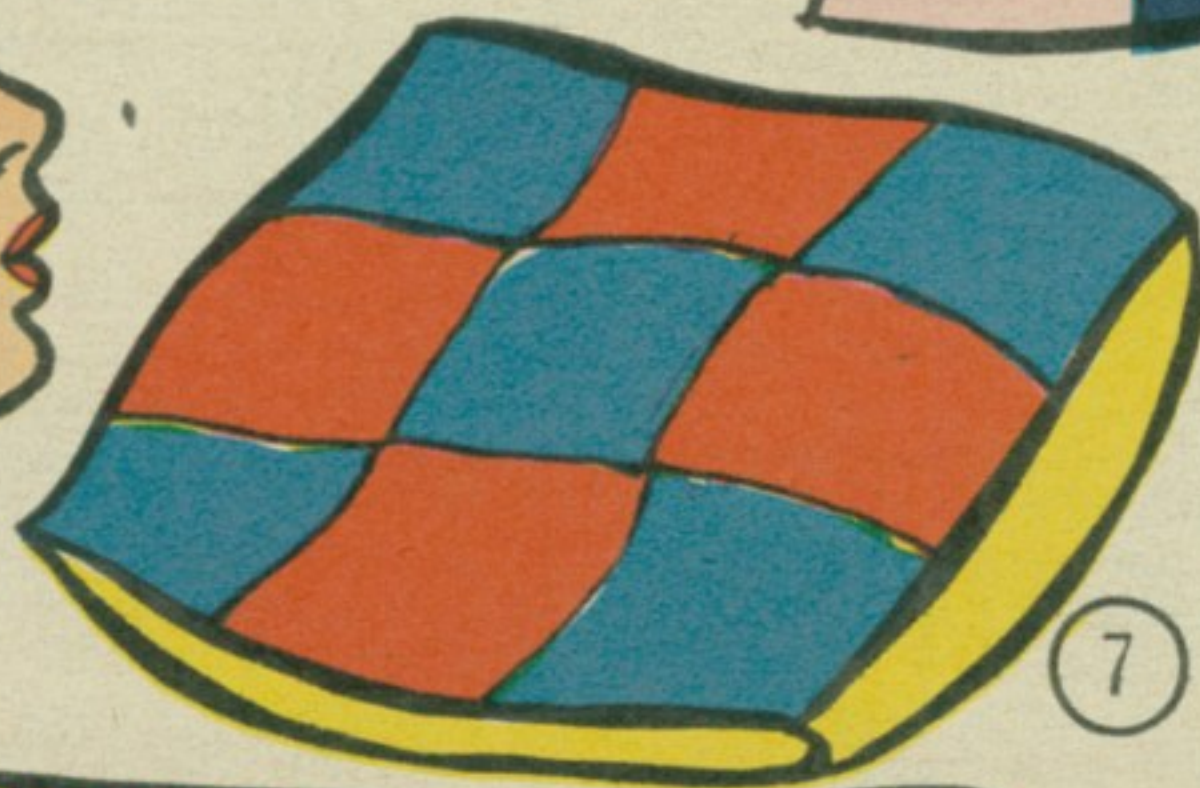
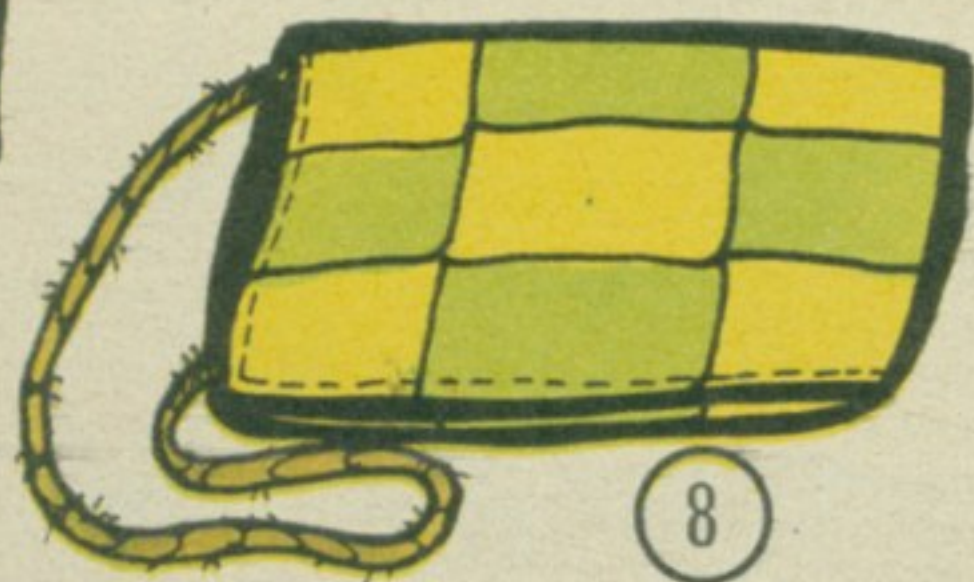
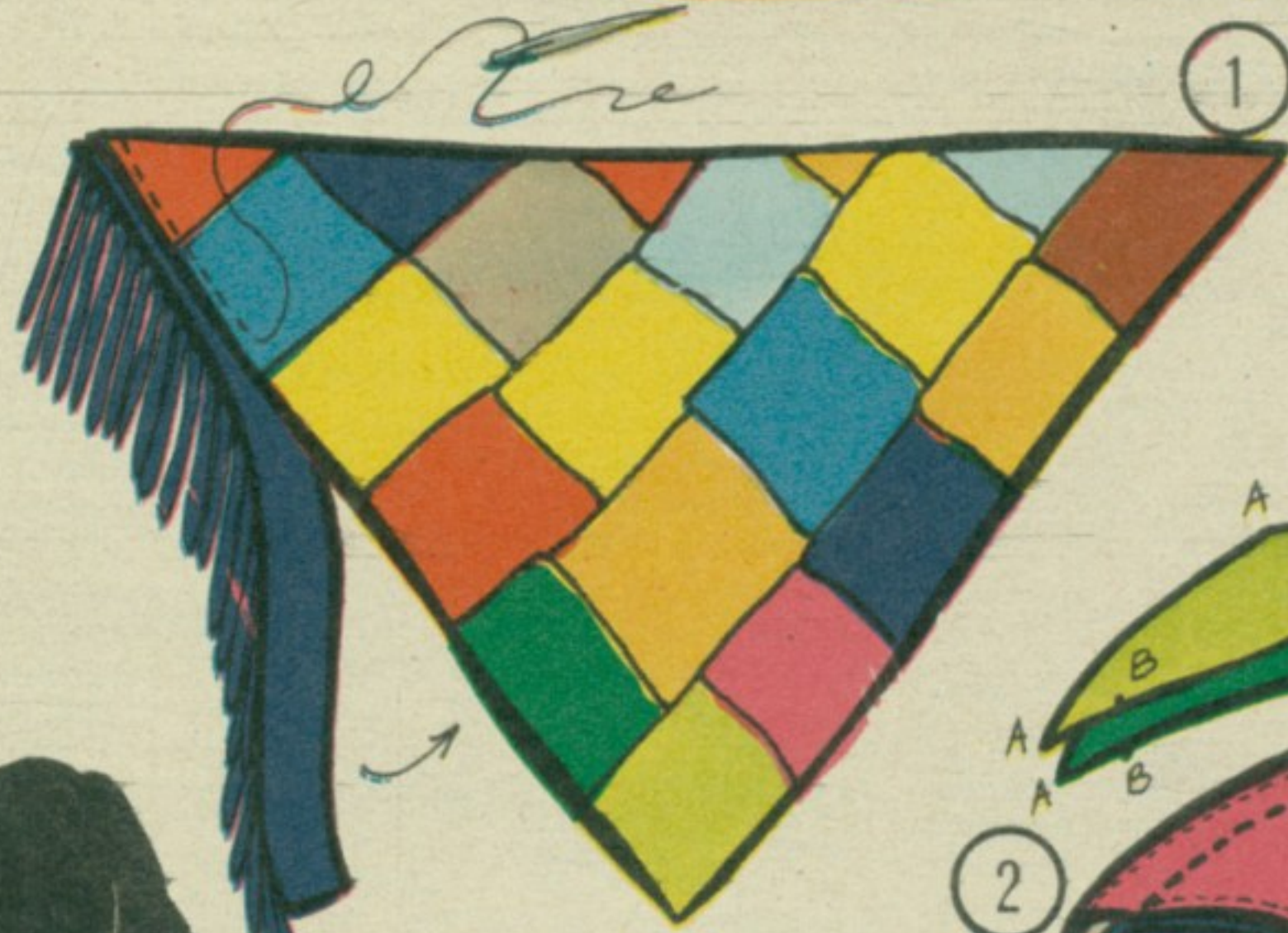

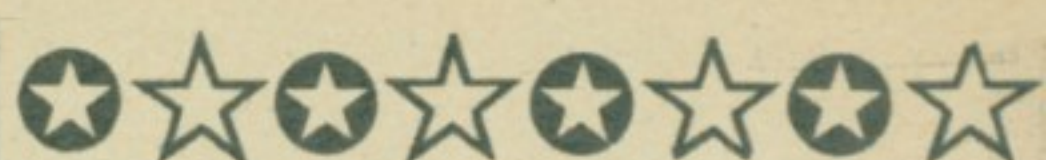
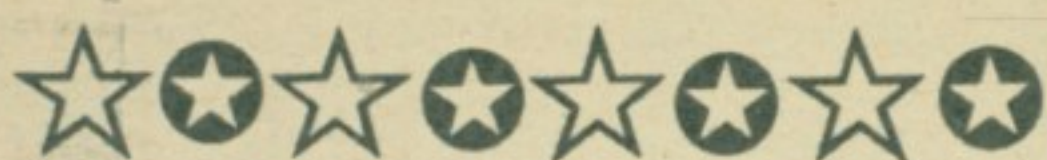
Бити модеран не значи и трошити много новца. Често су довољне ситнице па да стара хаљина или капут делују не само освежено, већ и модерно. Модерни можете бити и са крпицама, којих у свакој кући има доста. Уз мало маште и стрпљења од њих могу да се направе, као што и наши цртежи показују, шал, кецеља, јастуче, итд. Приликом кројења морате само водити рачуна да не спајате крпице различитих тканина, односно дебљине. На пример: штоф и свилу итд.

Шал можете направити од разних отпадака свиле или цица, на пример. Дужина основице шала треба да је око 160 см, а ширина по 112 см. Од ових мера можете одступити и за по десетак сантиметара. Крпице пришивајте једну до друге све док не добијете жељене димензије, а затим са обе стране, по ши-

рини (не по основици) пришијте куповне ресе (црт. 1). Искројте од једног комада материјала парче за поставу истих димензија каквих је и шал. Поставу и лице шала, на коме су већ ресе, пришијте једну уз другу тако да остане непрошивено између тачака А и Б а затим кроз тај отвор провуците украсни гајтан или гајтан који сте сами исплели од вунице (црт. 2). Шал се носи тако што се напред укрсти а на леђима веже (црт. 3 и црт. 4). Уместо шала на исти начин можете направити мараму (црт. 5). У том случају димензије су следеће: основица 120 см а ивице 84 см (или мање или више, већ како желите). Уместо реса по ивицама мараме можете ставити и грубу чипку у боји.

Од шарених крпица можете направити и кецељу за кухињу (црт. 6), јастуче (црт. 7) а од штофаних крпица — торбу (црт. 8).

Када је једног топлог јунског јутра 1875. године до тврђаве у близини градића Остина у

Тексасу догалописао коњаник сав покривен прашином, на њега нико у први мах није обратио пажњу. Био је то уобичајен приказ. Овде, на граници према територији која је припадала још непокореним индијанским племенима, често су стизале вести о чаркама из међу црвенокожаца и белих досељеника.

Привезавши ознојеног коња за стуб, придошлица се тешким и несигурним корацима човека који је дуго јахао, упутио према канцеларији капетана Дана Робертса. Промуклим гласом затражио је да говори с њим. Само двадесетак минута касније, трубач је заиграо на узбуну.

Очи Џејмса Џилета, голо брдог момка који тек што је ступио у коњицу, весело засветлуцаше.

— Најзад се нешто догодило! — узвикну он, журићи у строј.

Трајови јоворе

Када се испитивачки погледа капетана Робертса зауставио на њему, Џејмс се нехотице испрсио. Хоће ли и њега уврстити у малу чету која треба да пође у потеру за групом Апача коњокрадица који су нападали усамљене ранчеве. Од узбуђења је остао без даха. Када је Робертс изговорио његово име, Џејмс умало није поскочио од радости: биће један од осамнаесторице одабраних!

Веома брзо мало чета је била спремна да крене. Капетан Робертс је одлучио да лично предводи потеру, јер је он најбоље познавао ове пределе.

— Пењи се! — командовао је.

Џејмс се вешто бацио у ново, сјајно седло. Срце му је убрзано тукло. Његов дечачки сан о борби са Индијанцима почео је да се остварује.

Капетан Робертс је претпоставио да су Индијанци кренули на север ка реци Сан Саба а да ће се онда упутити на запад према Стеновитим планинама. Ускоро се показало да је био у праву. Робертс је приметио и нешто веома занимљиво међу траговима које су пратили: петнаест је било нешто улегнутије од осталих, а то је могло да значи да су коњи који су их оставили носили на себи јахаче.

Када су сутрадан по подне прегазили Сан Сабу, Робертс је послао неколицину извидника да проуче индијанске трагове, пре него што их њихови коњи изгасе.

За непуно час извидници су обавестили свог капетана да су у шибљу пронашли мртвог коња. „Сигурно

ГОРКА ПОВЕ

ЈОШ КАО ДЕЧАК ЏЕИМС ЏИЛЕТ ЈЕ МАШТАО О ТОМЕ ДА СЕ БОРИ СА ИНДИЈАНЦИМА. НАЈЗАД, УКАЗАЛА МУ СЕ ПРИЛИКА.

припада крду које су Индијанци отели“ помислио је капетан гледајући се по лицу обраслом чекињастом брадом.

Брзим касом приближио се лешини од које се ширио тежак задах и једним трзајем извукао из ње дугачко копље. Сасушена крв и зној на мртвом коњу уверили су га да су Индијанци прошли овуда неколико часова раније, вероватно у зору. „Апачи!“ мрмљао је вртећи у руци дугачко копље.

Окренуо се и пажљиво почео да испитује земљу око коња. Помно је загледао сваки бусен траве, сваки опали лист, сломљену гранчицу. Одједном, очи му синусе: двадесетак метара даље угледао је свеж индијански траг. Наредио је да се узјаше и одмах крене даље.

Међу звечаркама

Пошто су читав дан напорно јахали, капетан је одлучио да подигну логор на Кикпо спрингс водопаду и ту преноће. Преморени људи заспали су одмах. Једино је Џејмс Џилет још дуго остао будан ослушкујући необичне преријске звуке.

У освит зоре Робертс је наредио покрет. Мала колона кренула је даље. Нису прешли ни стотинак метара када је Робертсов коњ, који је био на челу колоне, одједном стао као укопан. Фркнуо је уплашено и пропео се на задње ноге. Зачу се необично звечање. Робертс процеди псовку кроз зубе: схватио је да је његовог коња ујела звечарка. Сада му није преостало ништа друго него да узјаше једну од мазги која је носила залиху хране и муниције.

Пошто је капетан једним хицем усмртио коња који се болно трзао, колона је наставила даље. Коњи су се спотicali, настојећи да избегну гнезда звечарки. Па ипак, до вечери је још један јахач остао без коња.

Судећи по траговима на које су наишли следећег дана, закључили су да су Индијанци недавно прошли овуда. Робертс је дуго осматрао хоризонт својим дурбином али ништа није видео. Наредио је да се крене даље. Ускоро, приметио је траг који се удаљавао од осталих и водио према усамљеном храсту, неколико стотина метара даље. Обовиш снажно мазгу, Робертс се упути ка храсту. Није му требало дуго да схвати у чему је ствар. Рој мува окупио се око рашчереженог мустанга.

— Момци, осмехнуо се Робертс — сустићи ћемо их ускоро. Сигурно је да Апачи неће носити дуго сирово месо: зауставиће се негде да га скувају. Уморни су и гладни и зауставиће се крај прве реке на коју наиђу. Пратимо их близу 200 километара и још ниједном нису запалили ватру.

Џилет је са дивљењем посматрао свог капетана. У очима овог осамнаестогодишњака, стари искусни Робертс био је прави мудрац.

Прешавши реку Саут Кончо, Робертс и његови људи су се упутили ка Пекосу. Сада су већ зашли у стеновите области испресецане јаругама и вртачама испуњеним водом. Ту су у једном кланцу наишли на остатке индијанских ватри. Пепео је био хладан и Робертс је претпостављао да су Апачи напустили логор у рано јутро. Био је збуњен кад је приметио да су Индијанци од тог логора скренули на север. Никако му није ишло у главу због чега су црвенскошци тако често мењали правац кретања. После кратког одмора војници су наставили потеру. Сада су већ морали да буду крајње спрезни јер су се Индијанци налазили у близини.

После десетак километара јахања поново су наишли на предео прекривен грмљем. Робертс се изненадио када је и ту открио индијанске ватре које нису биле сасвим угашене. Још више се изненадио кад је

приметио да су Индијанци поново променили правац. Сада су се кретали ка западу. Објашњење му се наметало само од себе. Апачи се крећу полако, безбрижно, често се одмарају, добро хране, јер су уверени да се налазе ван опасности!

Ружан сан

Те ноћи Робертсови људи су се улогорили не усуђујући се да запале ватре, које би одале њихово присуство. У цик зоре појахали су даље.

И људи и коњи били су нервозни. Напетост је из минута у минут расла. Једино је капетан Робертс био потпуно миран, за њега је овај лов на људе био уобичајена ствар.

После два сата јахања у даљини се указао облак прашице. Робертс га је дуго проучавао догледом а он да је, окренувши се људима који су непомично стајали иза њега, мирно рекао:

— Индијанци!

Наредио је да се припреме за борбу. „Када смо чули ово наређење, присећао се касније Џилет, одједном је настала тишина. Само се ту и тамо чуло зујање неких инсеката и цвркул птица. Били смо узнемирени јер су само капетан Робертс и наредник имали искуства у борбама. Ми остали нисмо.“ Претпостављао сам да су срца свих нас, жутокљунаца, како нас је капетан звао, куцала много брже.

Индијанци су се налазили у отвореној прерији у којој се само ту и тамо налазило понеко усамљено дрво. Било је немогуће приближити им се а да они то не примете. Заповедник мале чете размишљао је неколико тренутака а онда наредио да се образује колона од по два јахача и да се галопом појури ка Индијанцима који су сасвим спокојно јахали. На његов знак коњи су појурили. Пришли су на само 400 метара Индијанцима кад су их ови угледали. Не

ИДА

збуњујући се нимало изненадним појавом војника, Апачи су се у галопу упутили оближњем брежуљку, сјахали и постројили се у борбену линију, што је био неуобичајен начин борбе за индијанске ратнике на Дивљем западу. Робертс се осмехивао.

— Момци — рекао је — они се спремају да пуцају на нас.

Јш као дечак Џејмс Цилет је маштао о томе да се бори са Индијанцима. „Најзад, пружио ми се прилика да доживим оно право. Мој сан почиње да се остварује“, писао је он. Тек када се борба завршила Џејмс је схватио колико је то ружан сан био. Цилет је нервозно затезао вођице свог коња. То није било нимало чудно. Био је уплашен.

На стотинак метара од Индијанаца Робертс је издао наређење људима да сјашу. Тек што су то учинили запраштале су индијанске пушке. Љут мирис барута испунио је ваздух. Кроз облаке дима Цилет

је угледао Индијанце како јуришају на њих.

— На коње! — прудера се Робертс, пунећи своју винчестерку.

Један за другим одјекнула су два хица из његове пушке. У магновењу Цилет је угледао два коња како падају повлачећи за собом своје јахаче. Уз дивље крике и подврискивање белци и црвенокошци јуришали су једни на друге.

Брже, Коли, брже!

Док је Робертс на челу својих људи јуришао ка Индијанцима, Цилетов црни коњ Коли, узнемирен пуцњавом окретао се као помахнутао укруг. Напрежући сву своју снагу Џејмс се борио да обузда уплашеног коња. Када се најзад усправио у седлу, уг-

ледао је право испред себе Апача који је трчао са винчестерком у руци. Пре него што је Цилет успео да га узме на нишан, до њега је догалописао други Индијанац. У једном скоку Апач се нашао на коњу, ван домаћаја Цилетове пушке.

Видевши да му Индијанци измичу, Цилет снажно мамузну коња. Добро је знао да су индијански коњи брзи али му кроз главу као муња сину мисао да ће лако сустићи неухрањеног мустанга који је носио двојицу јахача. Тапшући Колија по сапима, шапутао му је на ухо:

— Брже, Коли, брже!

Видећи да се брзо смањује раздаљина између њих и војника, Индијанац отвори паљбу из пушке држећи се само једном руком. Коли је уплашено стригао ушима док су меци звиждали ско њега. Цилет се прибио што је могао више уз врат коња. Осећао је како га напушта први борбени занос.

Опрезно је затегао во-

ђице, а онда напунио своју пушку мецима. Држећи је чврсто у рукама обо је коња и појурио за Индијанцима који су већ знатно измакли. Одједном, зачуо је топот копита за собом. Уплашено се окренуо и одахнуо са олакшањем када је угледао Еда Сејкера како му се галопом приближава.

Побеђао је

Едијево присуство га је охрабрило. Снажно је мамузнуо коња и Коли је полетео као тане. Индијанац пред њим очигледно је испразнио своју пушку јер ју је у једном тренутку одбацио у страну и засуо кишом стрела Цилета који му се све више приближавао. Коњ на коме су јахали Индијанци, одједном је нагло скренуо према честару. Цилет га је следио, настојећи да га погоди. И заиста, коњ се смртно погођен пропео и срушио на земљу повлачећи за собом и своје јахаче. Један од њих хитро се подигао и потрчао међу грмље, док је други безуспешно покушавао да се извуче испод мртвог коња. Цилет и Сејкер појурише за првим. Индијанац је трчао од грма до грма, настојећи да се закљони. Пажљиво нишанећи Цилет опали из пушке. Метак се са праском зарио у танку грану, двадесетак сантиметара од Индијанчеве главе. Овај потрча даље. Готово истовремено, погоди га Сејкеров метак тачно између рамена. Индијанац поскочи, зататура се и паде. Био је мртав. Двојица белаца му пришоше и окренуше га на леђа. Танак млаз крви цурио је низ уста.

Цилет се непријатно тргнуо када је схватио да је своју прву борбу водио са старцем коме је чланак на левој нози скоро потпуно био размрсан метком. Осетио је како га нешто стеже у грлу. Дивљење које је га јио према капетану Робертсу било је безначајно према ономе које је сада осетио према старом седом ратнику. Замагљених очију гледао је у непомично тело пред собом. У међувремену Ед Сејкер се сагао и вешто почео да скида скалп с Индијанчеве главе. Затим је мирно обрисао нож о панталоне и заденуо га за појас.

— Хајде, шта чекаш! — нестрпљиво га је позвао, враћајући се ка месту где су оставили палог мустанга. Од другог Индијанца није било трага ни гласа. Успео је да побегне.

Један час касније, 17. јуна 1875. године окупивши у крдо разбежале коње, Робертсова чета кренула је пут тврђаве. Овим је за њих операција била завршена.

Dan
BARRY

ФЛАШ ГОРДОН

И НАУКЕМ БРОЈУ: ПОГОЂЕНИ СМО, ФЛАШЕ!

ПЛЕХАНА

ЛИЗА

МОЖЕ СВЕ

ПУНИХ ДЕВЕТНАЕСТ ГОДИНА ЉУДИ
СУ ПРИЧАЛИ ШАЛЕ НА РАЧУН ЈЕД-
НОГ ФОРДОВОГ АУТОМОБИЛА. ЗА ТО
ВРЕМЕ ПЕТНАЕСТ МИЛИОНА ВОЗАЧА
КУПИЛО ЈЕ ОВАЈ НЕОБИЧАН МОДЕЛ!

Вероватно да ниједан аутомобил на свету није био толико омиљен као „плекхана Лиза“. Иако је право име овог аутомобила било модел Т, ретко ко га је тако звао. За многе у Америци и ван ње та кола су била и остала само — Лиза!

Име је настало спонтано и није било једино које је аутомобил имао. Свакодневно су настајала нова, али су се најдуже задржали „мали аутобус“, „сипљивко“, „багатела“, „хенри“.

Многи и данас тврде да је модел Т био најпопуларнији аутомобил свих времена, прави народни. О њему су настале песме, сатиричне и погрдне, шале и анегдоте, али је у раздобљу од 1908. до 1927. године колико је произвођен, продат у око 15 милиона примерака, односно више од 700.000 годишње!

ЗАМЕНИО КОЊА

Аутомобил је настао у фабрици у Детроиту. Њен власник, чувени Хенри Форд, ју је и основао 1899. године, није био задовољан моделима које је фабрика производила до 1908. године мада су сви имали добру прођу на тржишту. Желео је да направи аутомобил приступачан свачијем џепу, који би осим за вожњу могао да се користи и у друге сврхе, једном речју који је био „аутомобил за све“!

Захтеви су били сложени јер је у то време аутомобилска индустрија тек чинила своје прве кораке. Како направити једноставна, брза, поуздана и јака кола, када су поједини важни делови аутомобила још били неусавршени, а решења неких делова права загонетка над којом је тек ваљало радити. Ипак, конструктори „Форд мотор компаније“ прионули су на посао.

Када је из фабричке хале у Детроиту 1908. године

изашао први модел новог возила под именом модел Т, Форд је био задовољан. То је било оно што је желео. Али, остало је још да се види шта ће рећи купци, јер је нови аутомобил био неугледан.

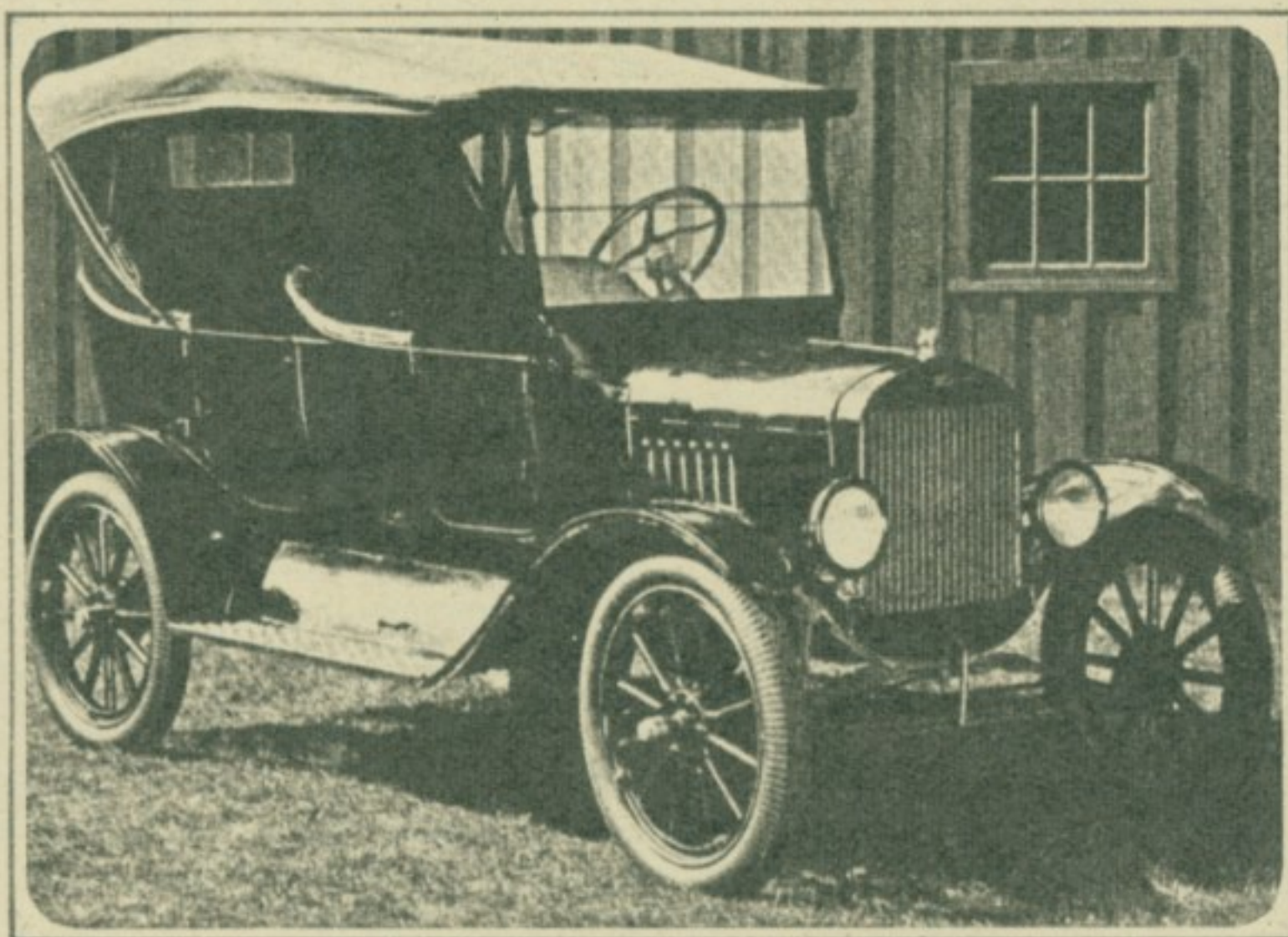
Успех је био изнад очекивања. Већ у првој години производње продато је више од 10.000 аутомобила! И цена је била умерена, чак скромна у то време за аутомобил: 850 долара!

Фордови конструктори потпуно су испунили задатак. Аутомобил је ускоро заменио коња: фармери су га користили за превоз сена, жита, поврћа и других производа, трговци за преношење робе, болнице за превоз болесника! Шта све није превозио: шиваће машине, пољопривредне алатке, судопере, кавезе за птице, гуске...!

На његов рачун почеле су да пљуште шале. Међутим, производња и продаја „плекхана Лизе“ повећавале су се из дана у дан па је само после две непуне године од почетка производње Форд одлучио да убудуће прави само тај аутомобил.

ШИШАО ЈЕ ОВЦЕ!

Исте, 1910. године у продајнице је изнето око 18.000 „Лиза“, а онда је продаја почела вртоглаво да расте.

Рекорд је постигнут 1923. године: продато је више од два милиона овог возила! Уједно то је био и светски рекорд у годишњој производњи аутомобила који је надмашен тек 33 године касније!

Сви су били задовољни „аутомобилом за све“ јер је он то заиста и био, иако су га његови власници лоше одржавали и редовно прептерећивали. Поред тога што је коришћен за превоз, замењивао је и коња приликом орања вредно вукући за собом плуг. Скидали су му точкове и уместо њих стављали смучке помоћу којих се цело возило кретало завејаним путевима, а

Што су га људи више куповали, цена му је бивала све нижа: 1923. године стајао је само 295 долара!

УВЕК ЦРН

Занимљиво је да аутомобил ни изблиза није био онолико добар колико је био популаран. Имао је чак мане које су људима угрожавале живот. Да за време вожње не би био крут,

винама опасно нагињало: било је довољно да онај који седи за управљачем дозволи да возило уђе брже у кривину, па да се ово преврне.

Волаи „плекхана Лизе“ налазио се на левој страни. Тада је то учињено први пут у свету, али није представљало срећно решење. Четвороцилиндарски мотор од 29 коњских снага са бочио постављеним вентилима и хлађен водом, приликом рада тресао је цела кола. Због тога се ручица мењача сама померала и аутомобил је често знао да се нађе у нежељеној брзини.

Покретање мотора било је напорно јер се обављало ручним покретачем. Ово и није било превише тешко док су кола била нова, али што је мотор бивао старији а његови делови похабанији, покретање је постајало све теже, прави подвиг!

Касније је „плекхана Лиза“ добила електропокретач, манометар за уље, показивач нивоа горива у резервоару, боље кочице и амортизере, нове брашике. Побољшања су извршена и на мотору.

Оно што се на аутомобилу никада није променило била је боја: на изричит захтев Хенрија Форда модел Т увек је био црн и то се поштовало све до 1927. године када је последње возило тог модела сишло са монтажне траке.

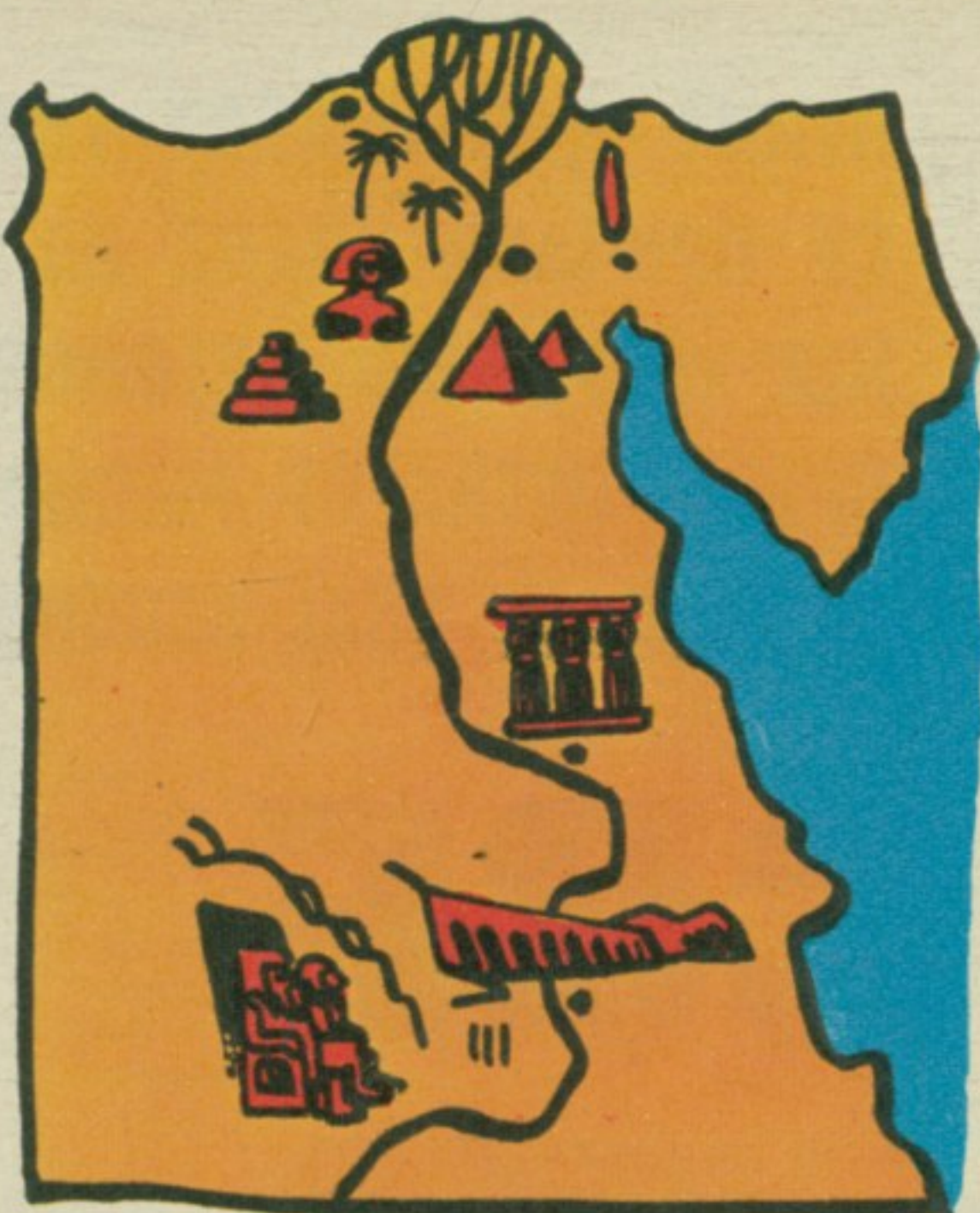

радилица његовог мотора коришћена је за покретање црпки за воду, вршалица, тестера, па чак и машина за шишање оваца!

конструктори су испод каросерије поставили лиснате гибљеве. Нису их ставили по дужини, поред точкова, него попречно, између точкова, напред и назад како би гibaње било што боље. Због тога се возило у кри-

Данас, толико година после престанка производње људи још увек воле „плекхану Лизу“. Само у Сједињеним Америчким Државама вози је 200 000 људи, а у Уругвају око 5000. Може се купити на пијаци старих возила, али је скупља од најсавременијих аутомобила.

ДАР НИЛА — Је дна од најстаријих цивилизација на свету, Египат, данас Арапска Република Египат, настала је у долини Нила. Ова најдужа река на свету (дугачка је 6.671 км) извире у брдима око Екватора а улива се у Средоземно море. Столећима Нил је доносио са собом плодан муљ и у горњем току разастирао га преко јалове пешчаре стварајући тако плодну земљу. „Египат је дар Нила“, говорио је чувени старогрчки историчар Херодот.

ПУТОВАЊЕ ПО ЕГИПТУ⁽¹⁾ У земљи ф

СВЕ РАСЕ СВЕТА — На обалама Нила цивилизација је настала пре око седам хиљада година. Египатски земљорадници су наводњавали своју земљу још 5000. год. пре н.е. а Суецки канал Египћани су прокопали 2500 година пре Европљана. Бројни народи и културе сменявали су се Египтом, а и данас се у њему могу срести све расе света.

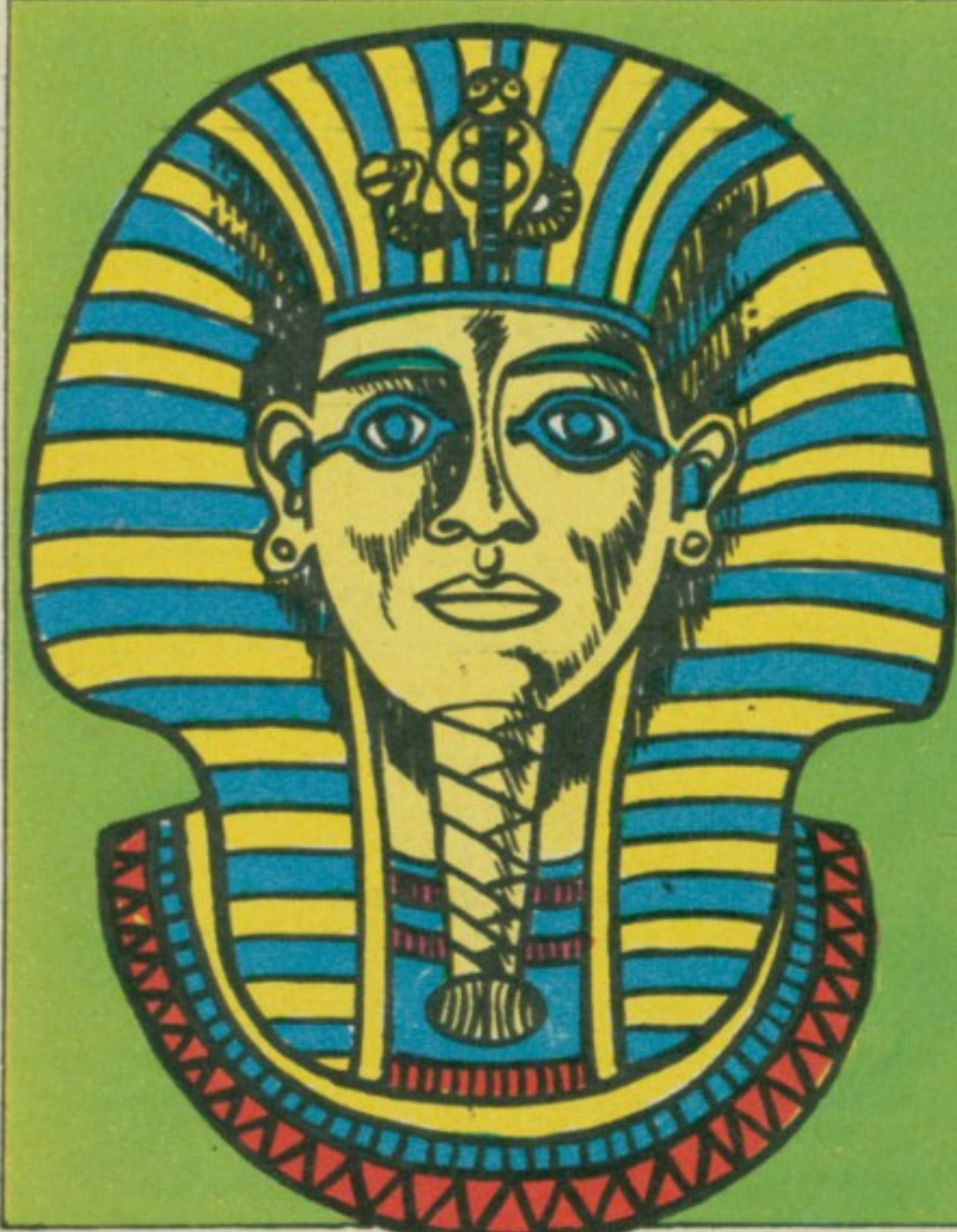
СПОМЕНИЦИ ЗА КРАЉЕВЕ — Египатски архитекти тежили су да саграде дела која ће вечито трајати, па су као материјал најчешће употребљавали гранит. Најбројнији споменици у Египту су гробнице и храмови. За разлику од мачаба, гробница високих достојанственика које су израђиване од трошних непечених опека, за краљеве су подизане огромне пирамиде од четвртастих каменних блокова. Пирамида фараона Кеопса од Гизе, највећа од свих, подигнута је око 2600. године пре н.е. Некада је била висока 147 м, а данас, пошто је изгубила спољни омот од белог кречњака, свега 138! У њеној близини је Велика сфинга (Јав са ликом човека) дуга 73,5 а висока 20 метара, у којој је сачуван лик фараона Кефрена.

ГРАНИТНА КАИРСКА КУЛА — Преко пута петнаестоспратног Хилтоновог хотела са фасадом украшеном мозаиком на обали острва Замалек диже се чувена каирска кула, подигнута 1957. године од белог гранита. Са својих 187 метара ова кула је 40 метара виша од највеће пирамиде.

ТУТАНКАМОНОВА МАСКА — У Египатском музеју у Каиру међу познатим експонатима чувају се и предмети из гробнице фараона Тутанкамона. Ова гробница откривена је тек 1922. године у Долини краљева. Поред разних драгоцености са којима је млади фараон сахрањен пре више од три хиљаде година (Египћани су мртве балсамовали) пронађена је и Тутанкамонова маска, направљена од злата са уметцима тиркиза, драгог камења и лаписа.

ТРЕБА БИТИ ПИСАР — У Египту је поникла и најстарија писменост, а писмо се састојало од слика и цртежа — хијероглифа. Писало се на папирусу, танким пресованим листовима добивеним од кожастих влакана биљке папируса. Писар је у старом Египту био веома цењен. Он је имао овлашћење да уобличава законе и владарске наредбе.

ЗНАЧЕЊЕ ХИЈЕРОГЛИФА:

- лист трске
- уста
- површина воде
- котарица
- човек који седи
- око
- пловка
- срп
- соко

араона

ГРАД НА РЕЦИ ПЕСКА — Каиро, главни град Египта и највећи град Африке и уопште арапских земаља, подигнут је на обалама Нила и на речним острвима у врху његове делте. Овај град ретке лепоте пун је контраста истока и запада. Поред источњачке архитектуре пустињских боја данас у њему израстају бели и сјајни облакодери од челика и стакла

ЖИВОТИЊЕ — БОГОВИ — Мачке су у Египту таманиле пацове који су уништавали жито и није никакво чудо што су стари Египћани мачку прогласили богињом и дизали јој храмове. Обожавају су и неке друге животиње а имали су и такозване „земљорадничке богове“ (Амон Ра, бог сунца, Озирис, бог плодности, Хапи, бог Нила). На цртежу су слева надесно: бог мртвих, Анупис, богиња рађања Туерис, бог излазећег сунца Хор, бог зла Шебек и бог плодности Апис.

ТУ СЕ ПРОДАЈЕ СВЕ — Најпознатији део Каира налази се на десетак минута од центра града. То је трговачка четврт Хан-Халили са својим чувеним базаром. Ту се боји кожа и стакло, кују орнаменти у бакру, сребру и злату, резбари дрво и слоновача. У Хан-Халилију се продаје све, од ушећереног кадаифа, ђевапџића и југословенских конзерви до скупоцених тепиха и старих кинеских ваза и фигура од жада. Цене нису утврђене и за све се треба немилице ценкати.

ТЕКСТ И ЦРТЕЖИ:

ALEXANDAR
KLAS

الكلاس
كلاس

ВЕШТИ ПРОДАВЦИ — Кроз широку реку возила циркусом вештином провлаче се улицама продавци лепиња, ђеврека и сомуна. Ту су и продавци бозе и лимунате који ударањем у тасове привлаче муштерије.

ГРАДИЛО ЈЕ 100 000 РОБОВА — Највећи број пирамида подигнут је око старе египатске престонице Мемфиса, у близини данашњег Каира. Стари Египћани су веровали да су њихови краљеви — фараони бесмртни и, како су сматрани боговима, после смрти придружиће се свом оцу Сунцу пењући се уз високе стрме гробнице — пирамиде. За пирамиду фараона Кеопса требало је 2 300 000 каменних блокова од којих је сваки био тежак око две и по тоне. Пирамиду је пуних 20 година градило око 100 000 робова! Испред Кеопсове је Хосерова пирамида у Сакари, Снефруова у Медуму и пирамида у Дашуру.

КАМЕНА СКАРАБЕЈА — Ова буба код старих Египћана била је симбол Сунца. Носили су је као привезак или прстен а мртвима је стављана у саркофаг као амајлија. Најчешће је прављена од камена. Служила је као печат.

ЕЛ КАХИРА — ПОБЕДНИЦА — На многим местима у Египту испред споменика прошлости приказују се туристима спектакли „звук и светлост“: скривени звучници уз светлосне ефекте причају о „месту на којем је постао свет“. Једно од таквих места је џамија Мохамеда Алија у Каиру. Џамију су подигли Ел Насер Мохамед Калуан, Ослиман-паша, Мохамед Али и други који су 641. год. пре н.е. дошли са ратницима и новом вером и овом лепом граду дали име Ел Кахира што значи — победница.

НАСТАВИТЕ СЕ

ХИТ СТРАНА

ПЕСМА НЕДЕЉЕ

КАКО ТИ ЈЕ ИМЕ, ДЕВОЈЧИЦЕ?

Музика: Војкан
Борисављевић
Текст: Света Вуковић
Пева: Мики Јевремовић

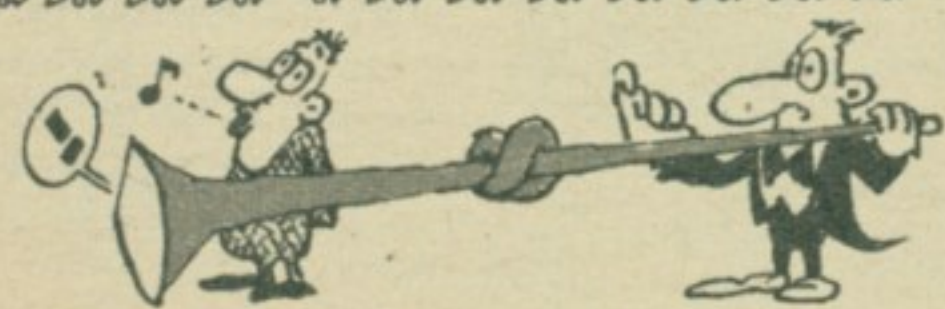
Ветрови су донели с поља
мирис земље и зрелог жита
у гранама шептало је лишће
као да је желело да пита:
како ти је име
девојчице?

Са даном је умирала роса
као чаша до дна испијена
неко сетну запевао песму
као да је желело да пита:
како ти је име
девојчице?

Јесење су заплакале кише
из облака што се небом скита
над реком се појавила дуга
као да је желело да пита:
како ти је име
девојчице?

Пролазници улицама журе
на лицима радост им се чита
Ево мене, корачам са њима
па бих хтео и ја да те питам:
како ти је име
девојчице?

УЗ ПЕСМУ НЕДЕЉЕ: Композиција „Како ти је име, девојчице?“, изведена на „Хит паради“ ПГП-а, најновији је успех популарног Микија Јевремовића. Аутор музике је Војкан Борисављевић, сада војник у Пули, а текста Света Вуковић. Јевремовићу у интерпретацији помажу чланови београдске акустичарске групе ДАГ.

АЛБУМИ групе RETURN TO FOREVER:

RETURN TO FOREVER (1972); LIGHT AS A FEATHER (1973); HYMN OF THE SEVENTH GALAXY (1973); WHERE HAVE I KNOWN YOU BEFORE (1974).

Плоче групе RETURN TO FOREVER на југословенском тржишту издаје ПГП РТБ.

СЛОБОДНО ПИТАЈТЕ

Волимо музику групе WISHBONE ASH на вас молимо да напишете нешто о њој. Ко су чланови групе, кад је настала и које је албуме издала?

Ученици 8-а разреда
ОШ „Нови град“
24000 Суботица

Изванредни енглески квартет WISHBONE ASH настао је крајем 1969. године. Две године касније избија у први план захваљујући, пре свега, оригиналној „чврстој“ рок-музици у којој је до потпуног изражаја дошао тандем гитара: Енди Пауел — Тед Тарнер. Године 1972. важе за водећу британску групу. После најбољег остварења, албума „Аргус“, наилази период мањих успеха. Пролетом групу напушта Тед Тарнер на чије место долази Лари Вајсфилд, гитариста групе „Хоум“ (HOME). У октобру су одржали врло успешну турнеју по Британији после које су сви критичари били једнодушни: »WISHBONE ASH је и даље врхунска група рок-музике“.

АЛБУМИ: WISHBONE ASH (MCA 1970), PILGRIMAGE (MCA 1971), ARGUS (MCA 1972), WISHBONE (MCA 1973) и THERE'S THE RUB (MCA 1974).

Чланови: Енди Пауел (ENDY POWELL) гитара, Мартин Тарнер (MARTIN TURNER) бас и вокални солиста, Лари Вајсфилд (LAURIE WISEFIELD) гитара и вокални солиста и Стив Аптон (STEVE UPTON) бубњеви.

ЧИК КОРЕА И ПРИЈАТЕЉИ

Почетком следећег месеца у Југославију долази RETURN TO FOREVER (Повратак заувек), једна од најпознатијих група прогресивног цез-рока данашњице. Предвођена изванредним музичарем Чиком Кореом група је од свог оснивања (1972.) у кратком року освојила највећа признања стручне критике и публику заинтересовану за нова струјања у цезу. »Return to forever« је квартет изузетних музичара.

Вођа групе, уједно и њен најпознатији члан, је Чик Кореа (CHICK COREA). Рођен 1941. године у америчкој савезној држави Масачусетс, Кореа се први пут проучо 1962. године када постаје клавириста у ансамблу познатог Монго Сантамарија. Касније прелази у групу Хербија Мана. Од 1966. године, када улази у ред „прве музичке гарнитуре“, сарађује са водећим инструменталистима као што су Мајлс Дејвис, Елвин Џонс и Стан Гец. Почетком седамдесетих година био је члан супер-цез састава CIRCLE. Током времена Кореа је постао веома признат пијаниста и композитор. Нека од његових остварења уврстили су у свој репертоар и музичари попут Лари Кориела (LARRY CORYELL) и Џон Меклафлина (JOHN McLAUGHLIN). У групи RETURN TO FOREVER Кореа свира електрични клавијир, синтисајзер, оргуље и кларинет. Он је уједно и главни композитор и аранжер у квартету.

Стенли Кларк (STANLEY CLARKE) је друга звезда групе. Већ две године сматрају га водећим музичарем на акустичном и електричном басу. Кларк је рођен 1951. године у Филаделфији где као петнаестогодишњак почиње да свира виолину и чело. Професионалну музичку каријеру почиње 1969. године у квинтету Хораса Силвера (HORACE SILVER QUINTET). Нешто касније сарађује као аранжер с бразилским перкусионистом Аиргом Мореиром. Свирао је у ансамблима Гата Барбијерија и Стана Геца. Међутим, као прави музичар Кларк долази до изражаја тек оснивањем квартета RETURN TO FOREVER.

Лени Вајт (LENNY WHITE) је бубњар. Почео је каријеру у дванаестој години а у музичком свету постаје познат по сарадњи са Мајл-

сом Дејвисом на снимању албума »Bitches Brew«. Извесно време свирао је у групама Фреди Хабарта, Гил Еванса, Геца и других. Пре оснивања квартета RETURN TO FOREVER био је бубњар групе AZTECA.

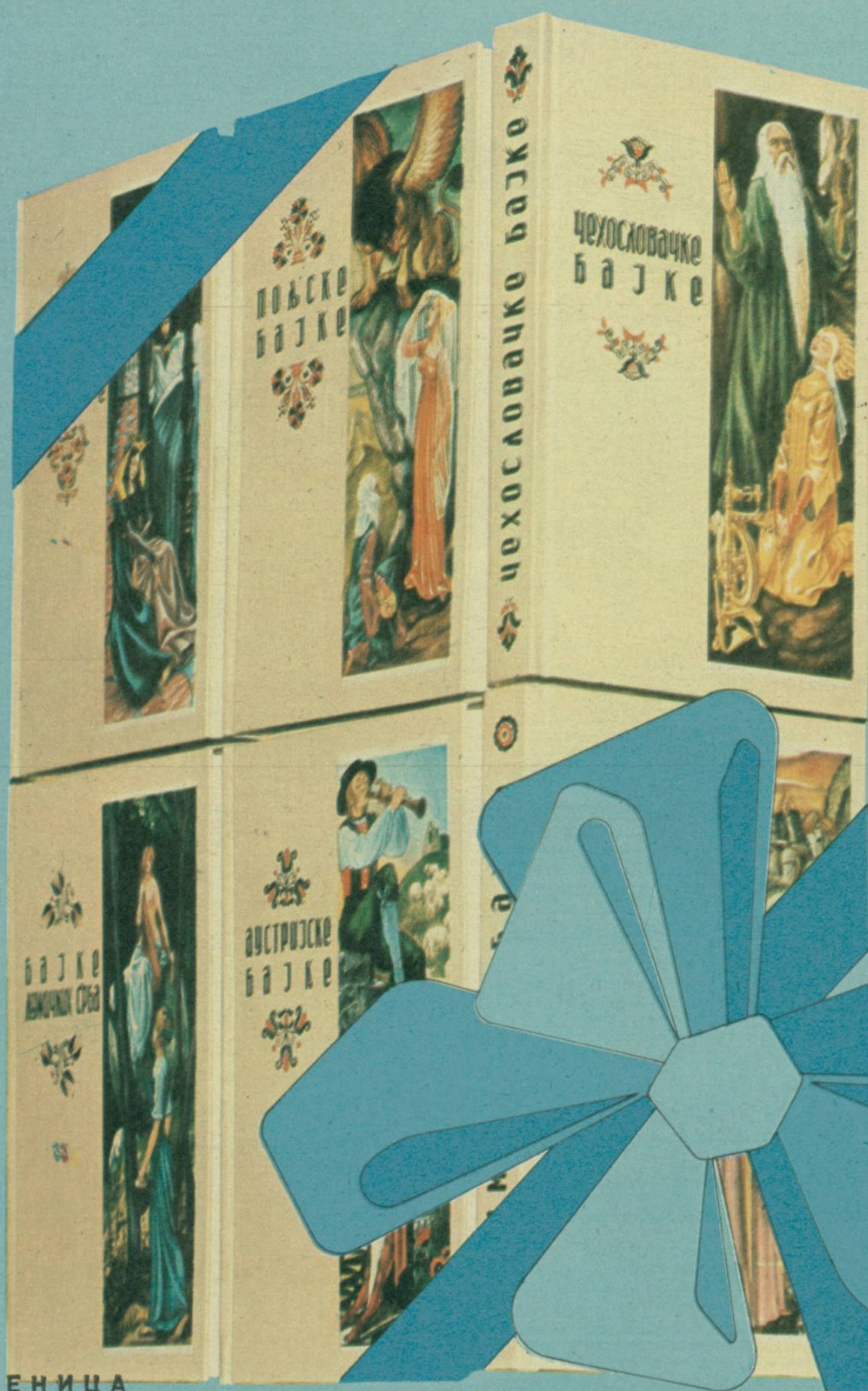
Први гитариста групе био је Бил Конорс (BILL CONNORS) али он је почетком године напустио овај квартет да би почео соло каријеру. Њега је заменио двадесетогодишњи Ал Ди Меола (AL DI MEOLA). Гитариста Ди Меола свира од своје осме године.

Чик Кореа са пријатељима први је прави представник прогресивног цеза који је међу љубитељима класичног рока наишао на пуну подршку и који међу младима има своју највернију публику. Како? »Ову групу смо — каже Кореа — основали са идејом да добру музику, у коју смо ми веровали, приближимо што је могуће разноврснијој публици. Почели смо 1972. године на концерту пред 18 посетилаца и свирали исту музику коју данас, свега две године касније, свирамо пред хиљадама људи. Нас су схватили и заволели чак и они који ништа не знају или знају веома мало о Мајлсу Дејвису, Џону Колтрејну или цезу уопште. Наша музика задовољава модерне критеријуме: добра је, разноврсна, забавља публику, свежа је, уз њу можете играти јер је ритмична и, што је најважније, не умара“.

У оквиру европске турнеје почетком следећег месеца RETURN TO FOREVER долази у Београд, Загреб и Љубљану. Тако нам се пружа прилика да видимо једну од највећих и најбољих атракција модерне и добре музике.

најлепши поклон најмлађима за празнике

НОВО

ОСМО КОЛО БАЈКИ

први пут
на нашем
језику

Шест књига осмог кола бајки:

1. МАЂАРСКЕ БАЈКЕ
2. БАЈКЕ ЛУЖИЧКИХ СРБА
3. ЧЕХОСЛОВАЧКЕ БАЈКЕ
4. АУСТРИЈСКЕ БАЈКЕ
5. ПОЉСКЕ БАЈКЕ
6. РУМУНСКЕ БАЈКЕ

Овим колом најлепших бајки објављених први пут на нашем језику пружићете нова сазнања најмлађима.
Цена целом колу бајки износи 180 динара. Књиге можете купити за готово и на отплату у шест месечних рата по 30 динара. При куповини за готово дајемо 5% попушта (каса скonto).
Књиге су повезане у пуно платно са илустрацијама на корици, штампане су кирилицом.

НАРУЏБЕНИЦА

Овим неопозиво наручујем Осмо коло Бајки.

1. ЗА ГОТОВО по цени од 171,00 динара. Платићу поштару кад ми донесе књиге.
2. НА ОТПЛАТУ по цени од 180,00 динара у шест месечних рата по 30,00 динара. Прву рату од 30,00 динара платићу поштару кад ми донесе књиге.

(Купац)

(Пошт. број, место, улица и број)

(Овера предузећа за купце на отплату)

(Потпис)

Попуни, изрежи, залепи на дописницу и пошаљи на адресу: ИП „НАРОДНА КЊИГА“, 11001 БЕОГРАД, Шафарикова 11.

ГДЕ ЈЕ СТО ЛЕД

Р. ГРАДИШ

Мартине! — викнуо је, али нико се није одазвао, никакав шум није допирао споља.

„Сигурно већ спава — помисли Борис — и на овој проклетој фарми бићу ноћас опет сам“. Спарина је била неподношљива. Сунце је било зашло, мрак је пао нагло као и увек, али врелина је била таква као да су је зрачиле и милијарде звезда са неба. Он, Мартин и још седморица астронома дошли су на ову напуштену фарму на ивици пустиње да ту поставе своје телескопе и обаве посматрања. Остали су отишли у град, стотину миља удаљен. Вечерас је субота и они се неће вратити пре недеље по подне. Ноћас нема осматрања и ова, најтоплија, биће му вероватно и најдужа ноћ.

Њејов свиџац,

Сео је, боље рећи лежао, у наслоњачи испруживши ноге. Светлост је била угашена — чинило му се да и мајусна сијалица зрачи топлоту. Поглед му је немирно лутао и, као и свако вече последњих ноћи, у углу собе, испод плафона, приметио је зеленожуту тачкицу.

„Мој свитац је једини са мном“, помислио је и пружио руку до столица, до чаше воде. Била је блутова. Њихов фрижидер који је радио на струју, отказао је због напона. Чинило му се да је данас најтеже поднео тај усијани пакао па је почео да броји дане до повратка у цивилизацију. Када их је пре месец дана хеликоптер овде искрцао, није могао ни помислити да ће врућине бити тако жестоке. Сада је посао при крају, а када се врати, очекује га троструко већа зарада него иначе. „Трострука? Десет пута више требало би да нам плате они који сада седе у својим фстељама у соби са ер-кондишнгом“, пројурила му је мисао кроз мозак, али знао је да би и за мању плату дошао овамо јер га је задатак лично интересовао.

Бориса одједном обли хладан зној. Поглед му се зауставио у углу собе где се налазио, како је он мислио, свитац. Његова жутозелена хладна светлост одједном се преобразила у блештаво светлоплаву која је искрила и Борис осети у ваздуху неку необичну свежину, као кад се у летњим данима пред олују осети први благ и свеж поветарац. Истовремено, у ушима је осетио неки необјашњив притисак, као да је неко производио тонове на које човечје ухо није било навикло, и чинило му се да ће се од тога онесвестити или полудети. Нешто га је стегло у грлу и рука му пође ка столицу на коме је стајала чаша с водом. Није скидао поглед са „онога“ што је почело чудно да се њише и креће. Уместо чаше с водом, прсти му дотакосе тањира с коцкицама леда.

„Лед?! Халуцинирам!“

28 Као опарен скочи са наслоњаче и при слабој Месечевој светлости

БИО ЈЕ САМ ПРОТИВ СТОТИНУ НЕПРИЈАТЕЉА КОЈИ СУ ДОШЛИ С ДА- ЛЕКЕ ПЛАНЕТЕ ДА БИ НА ЗЕМЉИ НАШЛИ Е- НЕРГИЈУ ПОТРЕБНУ ЗА ОПСТАНАК.

заиста угледа коцкице леда. Али, какве! Свака је у средини имала светлоплаву звездицу која је искрила. „Немогуће!“... Хтео је себе да разувери у оно што је видео, али уместо да то постигне — приметио је нешто друго. Кроз прозор су почеле да улећу нове коцкице леда, свака са својом звездицом у средини: једна, две, пет, читав рој! Све су лебделе, њихале се непосредно испод плафона.

У мраку

Било му је све хладније. Није знао шта ће са собом, као да је био паралисан. Онда је приметио да се чаша с водом замаглила; пипнуо је: била је веома хладна. Тренутак касније, на њеној површини се појавила скрамица леда! Почео је да дрхти. „Ако се ја варамам, термометар ће рећи истину“. С напором је, тресући се, дрхтећи, дохватио стари сако и пребацио га преко леђа, а потом пришао зиду.

— За име света! — узвикну.

Није веровао својим очима: минус 10! А само пре неколико минута било је близу плус 40!

Једва се довукао до фотеље и сручио у њу. „Шта је све ово?“

Последњим напором поново је устао, коракнуо и притиснуо прекидач. На жалост због штедне енергије струја је већ била укинута и неће је бити до следеће вечери.

Ледене коцкице су се ројиле... Обузет паничним страхом с мучком се дотетурао натраг до наслоњаче.

Изненада, приметио је нешто ново. Све коцкице зауставиле су се, а њихала се само једна. Тада се зачуше тонови слични радио-сигналим, затим се мало утишаше и Борис зачу прилично деформисан, пискав али ипак одгонетљив глас који је подсећао на људски, али као репродукован са грамофона на коме је забуном полука за брзину постављена на највећи број обраћаја.

— Борисе, немој се плашити и не покушавај ништа. Желимо само да изведемо један експеримент.

Борис је био згранут. Пре него што је стигао да упита било шта, поново је зачуо исти глас:

Ништа би не знаше!

— Дошли смо из другог света. Знамо да се питаш: ко смо и одакле

смо. Али, телескопи које имате ви, Земљани, сувише су слаби да би нас открили, а и ваша наука је на тако ниском ступњу да не можете схватити како смо се овде могли појавити, како можемо да говоримо вашим језиком и како успевамо да постигнемо све што желимо.

— Мартине! — завапио је Борис у очајању. — Мартине!

Али, уместо одговора, учинило му се да је чуо само његово стењање.

— Не дозивајте узалуд свог друга, он већ служи нама... Уосталом, погледајте сами...

С напором је исправио своје готово парализоване ноге, довукао се до прозора и погледао. На земљи је лежао Мартин: вртео је главом лево-десно, а по његовом телу — на грудима, на рукама, на лицу, на ногама, по врату, свуда — лежале су коцкице леда зрачећи своју одвратну плавичасту светлост.

— Шта то радите с њим? — зајечао је Борис, дрхтећи од хладноће.

— О, ништа нарочито — зачуо је поново пискави глас тог неземаљског тајанственог бића које је очигледно било вођа осталих.

— Ево, испричаћу вам укратко све, боље рећи онолико колико

можете у овом тренутку да схватите. Дошли смо, као што рекох, из другог света...

— Из галаксије Андромеде?...

— Андромеда, Андромеда!... Ви Земљани знате само за Андромеду, за Центаури, Сиријус и оно нешто мало неба изнад себе, само о ономе што видите тим вашим простим дурбинима! Андромеда је удаљена приближно милион светлосних година мерено са ваше Земље, а на хиљаду пута већој удаљености налази се галаксија Леђа за коју ви и не знате да постоји.

— Зашто сте... зашто сте дошли на Земљу?...

Поразило га је то што је сазнао: колико су људска знања још ограничена и колико ће још човечанство морати да се развија да би достигло такав ступањ усавершености да може само да открије удаљеније галаксије, а колико тек

Ледене коцкице улетале су у собу пуну стравичне плавичасте светлости.

ДИ ИС?

да би успоставило контакт са живим светом широм васионе. Све је то тако, али — како да се спасе из овог положаја.

На Мартина не може рачунати, његови другови имају прву слободну ноћ и доћи ће тек сутра увече да наставе осматрања, а он сам је немоћан. Можда, ако открије неку њихову слабу тачку. Значи, разговарати с њима, разговарати, пронаћи нешто... Згрчио се у својој фотељи, било му је ужасно хладно, али морао је да трпи.

Прејхходница

— Зашто смо дошли? То је врло просто. Наши компјутери су открили да само на Земљи постоје услови да обновимо своју енергију и преживимо. Једино на Земљи налазе се жива бића која нас могу спасти: људи. Али, ви ништа не знате, па ни то да при телесној температури од 36,5 ваших степени, а и нешто нижој, зрачите из свог тела енергију која је услов нашег спстанка. Нас има око стотину милијарди, вас људи две, три милијарде. Један човек зрачи довољно енергије за стотину нас, Ледиса. Наш план је једноставан: када обавимо експеримент и утврдимо да су компјутери дали тачну прогнозу у погледу, могућности снабдевања енергијом на Земљи, вратићемо се натраг, на Ледију, а затим поново доћи и дефинитивно освојити Земљу. Ми смо само претходница.

Борис је схватио да би на сваки начин морао да онемогући повратак ове мисије на њену планету, ма где она била. Да, али како? Још ништа не зна о Ледисима.

Чаша је пукла. „Лед!“

— Убијете, значи, све Земљане? — запитао је. Дах му се претварао у ледену пару. У соби је било већ минуло 30. Неће дуго издржати.

— Не одмах. Прво морамо да обновимо енергију. Људи ће дању нормално радити, а ноћу ће нам зрачити своју енергију. Мислим да ће сваки човек моћи да издржи бар месец дана, а то је довољно да сви Ледиси обнове енергију за следећих сто година. Касније ћемо морати да пронађемо нове изворе.

— Да, али зар сваки човек даје ту вама толико потребну енергију? — Борис је очајнички покушавао да сазна нешто пре него што се ове ледене утваре баце на њега и попут пијезица почну да га сишу.

Има нас својину

— Сваки, сваки... — Учинио му се да чује нешто као смејање, али пискави глас био је нејасан. — Нама једино не одговара човечја температура виша од нормалне макар и за један десети део степена. Тада умиремо, тренутно. Али,

наши компјутери су и то израчунали: тек не сваких 12.388 људи, један човек има нешто вишу температуру. А нас је — стотину милијарди! Хладно ће победити топло, видећете ускоро то и сами. Кад моји поданици обаве посао на нашем другу Мартину, доћи ће сви овде, да то учине и на вама, Борисе! Има нас тачно стотину и сви ћемо се истовремено напајати енергијом коју ви зрачите. Ако проценимо да је све у реду, још ноћас се враћамо на Ледију и ево нас ускоро опет, али тада заувек.

Значи, тако... Борис је схватио шта ће се догодити, али му није било јасно како да Ледисе спречи да изведу експеримент на њему. Још мање, како да их уништи, да им не дозволи да обавесте своју планету негде у свемиру о Земљанима као изворима енергије за њих.

Кроз прозор су почеле да улећу нове коцкице. „Дакле, свршили су с Мартином, сада сам ја на реду“. Борис је дохватио стару метлу са пода и почео, бедним остацима снаге, да размахује по соби. Узалуд. Ниједног Ледиса није успео да обори. Као да је метла пролазила кроз њих, или они кроз метлу. Најзад је схватио да се они крећу независливом брзином, милионима пута већом од брзине светлости и човечјег ума и да су стога час напред, час назад и да их, једноставно не може дохватити.

Да бар има струју! Укључио би све реше, постоји чак и вентилатор који се можда може подесити да убацује топао ваздух. Али, шта вреди грејач без струје, а ко зна да ли би и то помогло...

— Рекао сам: хладно ће победити топло — зачуо је подсмешљив пискав глас.

Ледене коцкице су у све већем броју улетале у собу, у којој је постојало неиздржљиво хладно и све осветљено стравичном плавичастом светлошћу.

За који тренутак пашће, паралисан. Одједном, последњом трнчицом свести, схвати да му је шанса у — инјекцијама против трбушног тифуса! Мора повисити своју телесну температуру... Кад инјекција почне да делује то ће се, знао је, догодити!

Нада у могућни излаз повратила му је снагу и он успе да се довуче до фрижидера, отвори га, зграби један шприц, забодје иглу у месо и снажно притисне... Ускоро ће му скочити температура, али он на то више није био у стању да мисли. Скљокао се на тле... Последњим блеском свести осетио је на себи прве ледене коцкице и у додиру с њима нешто као слаб удар електричне струје...

Још је била ноћ кад се пробудио. Лежао је на поду, у барици воде. Свуда око њега били су расути ситни, црни каменчићи.

„Шта се то догодило са мном?“ запитао се Борис. Глава га је ужасно болела. Седећи на поду, почео је да скупља каменчиће и да их броји: десет... двадесет... педесет... осамдесет... деведесет седам, деведесет осам, деведесет девет...

„Пази! Још један па би их било тачно стотина!“

— Мартине, јеси ли ти бацио ове каменчиће на под?

Ни овога пута Мартин није одговорио. Борис је устао и изишао на ваздух. На небу су сјале милијарде звезда.

„Чудно, ноћас ми све изгледају плаве...“

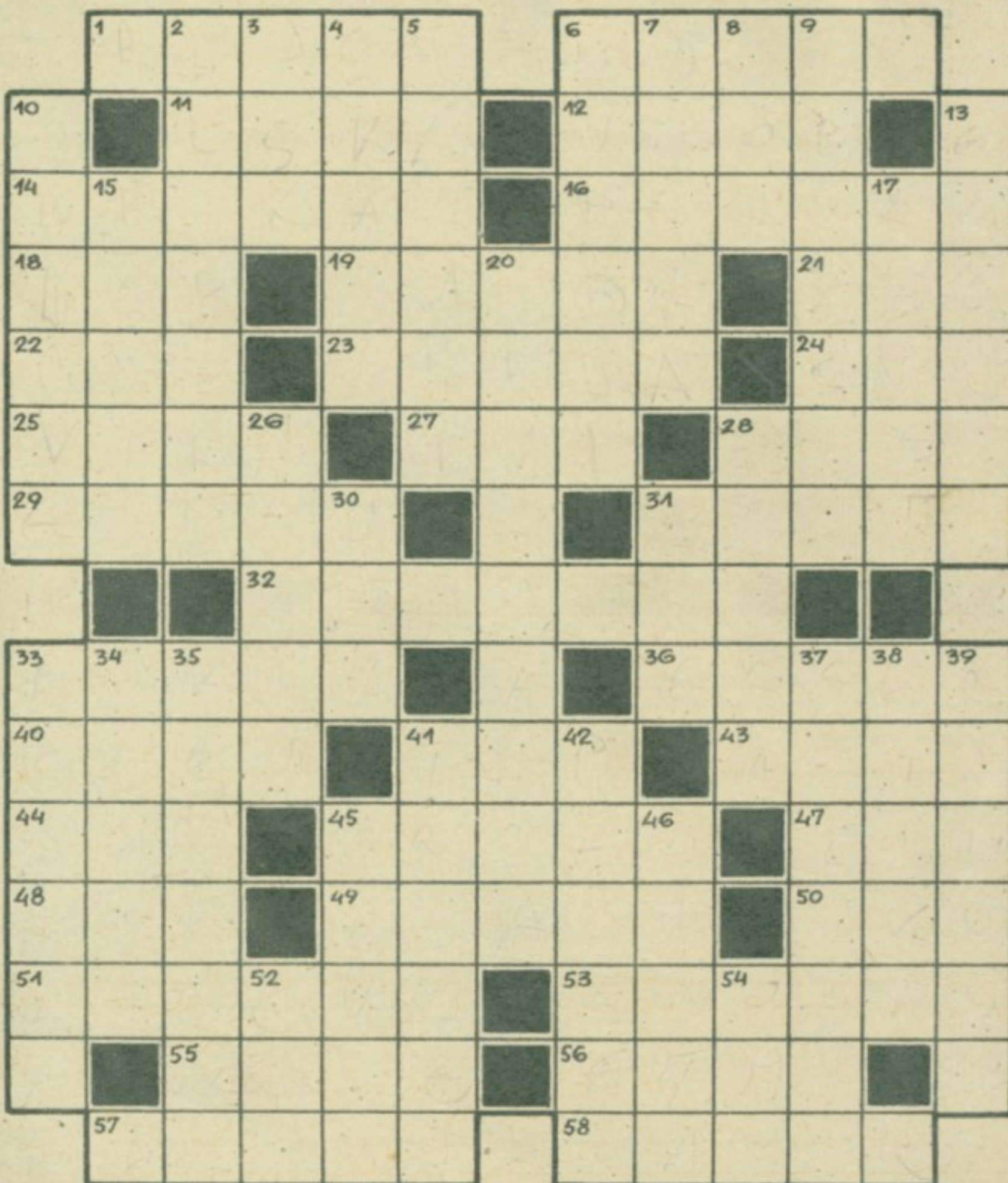
укрштене речи

ВОДОРАВНО:

1) стог сена, 6) немачки сликар и графичар (Вилхелм), 11) позната марка спортских бицикла, 12) замор, 14) златним и сребрним концима проткана свилена тканина, 16) вредносна картија код осигурања, 18) чувени фудбалски стадион у Будимпешти, 19) благ ветар, 21) билијарски штап, 22) показна заменица, 23) борилиште, 24) председник светске шаховске организације (Макс), 25) наша атлетичарка (Николић), 27) возник, 28) припадник индокинеског народа, 29) место у Војводини, 31) каљуга, глиб, 32) врста занатлије (мн.), 33) верски просјак у Индији, 36) клин, чавао, 40) град у Јордану, 41) морски краставац, 43) списи, 44) одјек корака, 45) одликовање, медаља, 47) наша река, 48) час, сат, 49) наш чувени голман (Владимир), 50) возник, 51) обилат, богат, (лат.), 53) сличан, 55) плетенице, 56) земни гас, 57) део руке, 58) врста листопаднот дрвета.

УСПРАВНО:

2) дивља звер, 3) академски спортски клуб (скр.), 4) музичка лествица, 5) народ у СССР-у, 6) билети, улазнице, 7) запара, 8) место на Брачу, 9) црвенило (мед.), 10) обнављање (мн.), 13) јужноамерички каубој, 15) део капута, 17) добронамерна поука, 20) средњовековно оружје, комбинација копља и секире, 26) жута боја која се добија загревањем фенола са оксалним киселинама, 28) сплеткари, 30) катран, 31) честа узречица, 33) садржај књижевног дела, 34) горки лекови, 35) јарбол, 37) финог облика, 38) наука о моралу, 39) страно женско име, 41) врста угља, 42) последњи македонски краљ, 45) обучавање, 46) наша индустрија козметичких препарата, 52) грађевинско-индустријски комбинат (скр.), 54) бивша терористичка организација у Алжиру (скр.).

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

ВОДОРАВНО: 1) Нал, 4) скалп, 7) оса, 10) одора, у, 11) Еским, 12) Вис, 13) ритер, 16) ага, д., 17) етнолог, н, 18) ТАМ, 20) рабин, 21) сак, 23) Исак, 25) тас, 26) рола, т, 27) топ, н, 29) мол, р, 30) Арарат, 31) затони, н, 32) дар, с, 34) том, ј, 35) Илок, 37) Рим, 39) роде, 40) Апарат, 42) ремен, 44) нос, т, 45) сепетар, к, 46) Тир, 48) варан, 49) сет, 51) сцене, о, 52) омора, 53) јад, 54) Ренис, 55) кир.

Издаје и штампа НИП „ПОЛИТИКА“ 11000 Београд, Македонска 29. Директор НИП „ПОЛИТИКЕ“ Милош Лазаревић.

Главни и одговорни уредник „Политикиног забавника“ Живорад Стојановић, технички уредник Владимир Горбунов. Претплата за нашу земљу: годишња 176,00 дин, полугодишња 88,00 дин, тримесечна 44 дин. Претплата за иностранство: годишња 352,00 дин, полугодишња 176,00 дин, тримесечна 88,00 дин. Уплате на текући рачун број 60801-601-822. Годишња претплата у иностранству: ДМ 60.—, Долар 24.—, Фф. 112.—, Шфр. 70.—, Шкр. 102.—. Девизне уплате из иностранства слати преко Београдске банке — Београд на рачун 60811-620-292-32000-000-00054. Поштански факс 124. Телефони: 324-471, централа 324-191 и 325-761. Рукописи, фотографије и цртежи се не враћају. Огласна агенција: Македонска 35/1, тел. 322-711. На основу мишљења Републичког секретаријата за културу СР Србије број 413-2973-02 од 22. 1 1973. године не плаћа се порез на промет.

ВЕЛИКИ ЋАЧКИ РЕЦИТАТОР

ЗА ПРАЗНИЧНЕ
И ШКОЛСКЕ СВЕЧАНОСТИ
ВИШЕ ОД 240 ПРИГОДНИХ ПЕСАМА

ВЕЛИКИ ЋАЧКИ РЕЦИТАТОР ЗА ЋАКЕ И НАСТАВНИКЕ

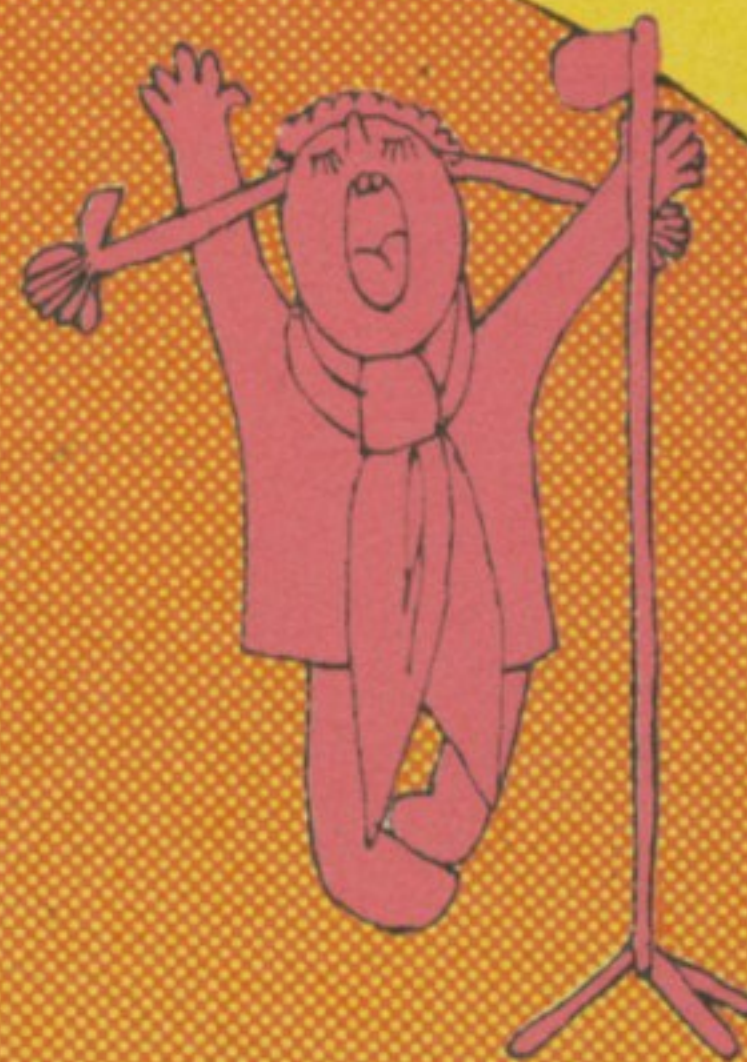
Овај обимни избор песама, састављен према наставном градиву, представља велику помоћ ученицима да се исказу, а наставницима могућност да упућују своје ђаке шта да читају и да им покажу како да се лепо изражавају. Са страница ове дивне збирке зрачи поезија која развија дар говора и усавршава писменост, уводи у свет лепе књижевности, образује и васпитава. А како је казивати другима, како говорити на приредбама,

како је оживљавати, како из ње извучити оно најтананије, најубудљивије, због чега је песма и написана, зависиће само од казивача. Избор и редакцију за ову богату ризницу наше поезије извршио је познати песник Бранко В. Радичевић.

ВЕЛИКИ ЋАЧКИ РЕЦИТАТОР прилагодљив је за све ђачке узрасте. Од родољубивих песама — у првом делу књиге — лепеза се раширила на лирске тренутке и расположења, на љубав, радост, све до оних свакодневних ђачких игарија и пошалица. Са више од 240 пригодних песама, пластифицираним корицама у боји, представља леп, користан и јефтин поклон за најмилије.

СПЕЦИЈАЛАН ПОПУСТ ЧИТАОЦИМА
„ПОЛИТИКИНОГ ЗАБАВНИКА“

Цена у књижари 50 динара
Преко Забавника 40 динара

„БУК КАРАЏИЋ“
Издавачко предузеће
11000 Београд
Краљевина Марка 9

ПОРУЏЕНИЦА

Овим неопозиво поручујем књигу ВЕЛИКИ ЋАЧКИ РЕЦИТАТОР по повлашћеној цени од 40 дин., који ћу износ платити поштару кад ми донесе књигу (поузећем).

(Име и презиме)

(Број поште, место, улица и број)

ПОЛИТИКИ
ЗАБАВНИК

Мала пошта

11001 БЕОГРАД
МАКЕДОНСКА 29, П. ФАХ 124

Граин Забавниче,

КАКО ЈЕ БЕРБЕРИН ПОСТАО ПРОНАЛАЗАЧ

Интересује ме ко је пронашао
електрични апарат за бријање.

Златан Каурин,
Београд

Електрични апарат за бријање
има као и многи други проналасци
необичну историју. Пронашао
га је 1925. године француски бер-
берин Пјер Фурниол. Поред свог

редовног посла, Фурниол је у то
време био и велики љубитељ елек-
тротехнике и механике. Пошто му
је било дојадило да муштерије бри-
је обичним бријачем, он је после
тримесечног даноноћног рада кон-
струисао први електрични бријач
који је прави предак данашњих
електричних машина за бријање.

Фурниол је доживео огроман ус-
пех и одмах патентирао свој про-
налазак. Предузео је и неколико
турнеја по Француској и прикази-
вао свој изум на вашарима, трго-
вима и у биоскопским дворанама.

Његов проналазак наишао је сву-
да на огромно интересовање, али
нико није хтео да га откупи и ма-
совно производи. Свет је још био
конзервативан. Разочаран, Фур-
ниол се годинама сам бријао сво-
јим електричним бријачем, али га
је и даље усавршавао. Нове па-
тенте добио је 1931. и 1937. године.

У међувремену, Американац Шик
патентирао је, по угледу на Фур-
ниола, први електрични бријач у
Америци. Овај изум на новом кон-
тиненту постигао је одмах велики
успех. То је било 1935. године. Не-
колико пута усавршаван, електрич-
ни бријач стекао је велику попу-
ларност у Америци.

Пјер Фурниол живео је донеда-
вно и радио као берберин у Белви-
лу, где је у Улици Мец имао сво-
ју радњу. Његова електрична ма-
шина за бријање покварила се и
он је последњих година своје му-
штерије бријао искључиво старим
бријачем. Изум који је освојио
цео свет и многима донео небро-
јено новца, свом проналазачу није
донео ни пребијене паре.

О ПИСЦУ ОЛИВЕРА ТВИСТА

Молим те да у Малој пошти на-
пишеш кад је живео писац Чарлс
Дикенс и називе његових најпоз-
натијих дела.

Маријана Ивановић,
Ниш

Славни енглески романисијер и
приповедач Чарлс Дикенс живео
је од 1812. до 1870. године. Најпоз-
натија дела су му романи „Пик-
виков клуб“, „Давид Коферфилд“,
„Оливер Твист“, „Мала Дорит“,
„Велика очекивања“, „Николас Ни-
клби“, „Продавница старих ретко-
сти“, „Суморна кућа“, „Мартин
Чазлвит“ и приповетке „Три ду-
ха“, „Цврчак на огњишту“ и „Вит-
ка живота“.

РАТОБОРНЕ АМАЗОНКЕ

Занима ме ко су биле Амазонке па те
молим да у Малој пошти напишеш не-
што више о овим митолошким женама.

Душан Влајковић,
Бијељина

Неустрашиве и стасите, Амазон-
ке су, по најстаријим грчким пре-

дањима, биле кћерке бога рата Арес-
а и нимфе Хармоније. Порекло
легенде о Амазонкама и њиховом
имену ни до данас није потпуно
разјашњено. Верује се, ипак, да је
легенда настала у време грчке ко-
лонизације. Путници и трговци,
продирећи у земље око Средозем-
ног мора, долазили су у додир с
народима који су још живели на
ступњу матријархата и у којима су
жене, поред осталих друштвених
функција, извесно време живота
проводиле као ратници. Херодот
пише да су сарматске жене ишле
у рат заједно са својим мужевима,
а историчари Диодор и Страбо
помињу нека кавкаска племена ко-
јима су владале жене-ратници.

Шпански морепловац Орељана
(16. в.), истражујући реку Амазон,
био је нападнут од племена наору-
жаних жена Бразилске Гвајане па
је највећа река на свету и добила
име „Рио де лас Амазонас“ — „ре-
ка Амазонки“.

Према хеленском миту, Амазон-
ке су имале своју државу на оба-
лама малоазијске реке Термодонта,
данас Термекчај у Кападокији, а
често су проваљивале на Запад, па

и у Грчку. У њиховој држави муш-
карци су живели као осакаћени ро-
бови, а Амазонке су се бавиле ло-
вом, одгајањем кћерки и ратом. Му-
шку децу су убијале. По легенди,
бориле су се под Тројом и имале
своју краљицу Пентесилеју. Да би
лакше руковале луком и стрела-
ма, још у детињству лишаване су
дојке.

Амазонке су биле омиљена тема
античке и модерне уметности.

Предања о њима приказују их на
коњима, па се у новије време Ама-
зонкама називају и жене које се
баве коњичким спортом.

ИЗ ЛЕГУРЕ ВАТРА СЕВА...

Молим те да у Малој пошти на-
пишеш да ли је кремен за упаљаче
посебна врста камена или је
метал.

Гордана Тодоровић,
Сплит

Кресиво за упаљаче зовемо кре-
меном, мада је то погрешно. Под
кременом, кременом киселином,
кременим стаклом — углавном се
подразумевају хемијска једињења
силицијума с другим неорганским
материјама. У кресиву за упаљаче
најчешће нема силицијума, већ са-
вним других материја. Те матери-
је су легуре разних метала. Најбо-
ље кресиво за упаљаче је легура
метала церијума с гвожђем. Ова
легура се још зове Ауеров метал,

по своме проналазачу, хемичару
Карлу Ауеру. Постоје и неке дру-
ге легуре за кресиво.

Кремен, боље рећи кварц, упо-
требљавао је човек за паљење ват-
ре у време кад није знао за ши-
бице. Ударао је парчетом гвожђа
или челика о кремен, при чему је
створена варница падала на сув
труд и палила га. Постојале су и
пушке „крементаче“, у којима је
варница, коју је производио оки-
дач с кременом, палила барут.

Зато је, ваљда, по сличности упо-
требе, кресиво за упаљаче добило
назив — кремен.

УЧЕНИЦИ - СРЕДЊОШКОЛЦИ! ЦЕЛА МАТУРА У ЈЕДНОЈ КЊИЗИ!

Са приручником за матуру — репе-
титоријумом — у коме је прегледно
и сажето изложено градиво из срп-
скохрватског језика, географије, ис-
торије, биологије, хемије, физике,
математике, социологије, политичке
економије, политичког система и
друштвеног уређења СФРЈ по на-
ставним плановима од I до IV раз-
реда.

Ово је ново, прерађено и допуњено
издање на коме је радила група по-
знатих педагога, тако да РЕПЕТИ-
ТОРИЈУМ представља јединствен
приручник за успешно обнављање
градива у току школске године, а
посебно у време припремања заврш-
ног испита школе — матуре.

Репетиторијум можете добити по-
узећем, по цени од 60.— дин. ако
пошаљете писмо или дописницу са
наруџбеницом на НЧП „КЊИЖЕВ-
НЕ НОВИНЕ“, Француска 7, 11001
Београд, пошт. факс 23.

КАКО СЕ РЕШАВАЈУ ЗА-
ДАЦИ ИЗ МАТЕМАТИКЕ —
научите сами лако и брзо из
књига „УРАЂЕНИ ЗАДАЦИ
ИЗ МАТЕМАТИКЕ“.

Препоручујемо вам 4 књиге које садрже комплетну израду
свих задатака из математике за све разреде гимназије
и осталих средњих школа као и увод у вишу математи-
ку. Књиге можете наручити дописницом или писмом на
адресу: МАТЕМАТИКА — 71001 Сарајево, п. п. 64 и од-
мах ћете их добити. Платићете поштару кад вам их до-
несе (поузећем). Цена једне књиге је 60 динара. Ако
одједном купујете комплет од 4 књиге, добићете га за
свега 190 динара или ако удружени са неким наручу-
јете 8 или више књига, платићете само 30 динара за
сваку књигу!

